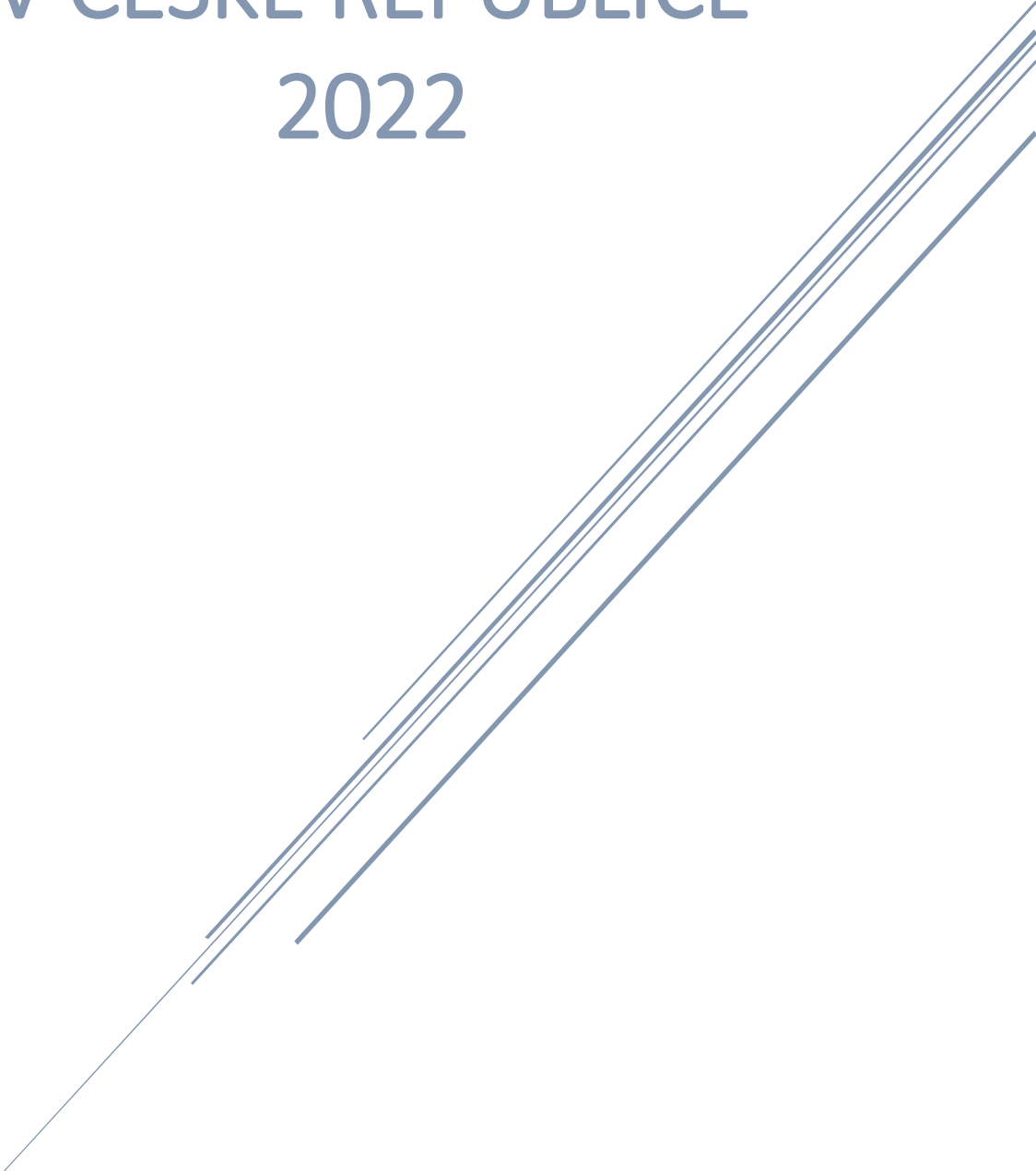

ROČENKA NÁRODNÍHO PROGRAMU HIV/AIDS V ČESKÉ REPUBLICE 2022

Státní zdravotní ústav
Praha 2024

ROČENKA NÁRODNÍHO PROGRAMU HIV/AIDS V ČESKÉ REPUBLICE 2022

EDITOR:

Anna Kubátová

AUTOŘI:

Hana Davidová

Lidmila Hamplová

Anna Kubátová

Marek Malý

Vratislav Němeček

Dalibor Sedláček

Jiří Stupka

Hana Zákoucká

Příprava podkladů, organizační práce:

Jiří Stupka, Nevenka Kuljaninová

© Státní zdravotní ústav 2024

Vydal: Státní zdravotní ústav, Šrobárova 49/48, 100 00 Praha 10

1. vydání, Praha 2024

ISBN 978-80-7071-413-3 (pdf)

Obsah

Úvodní slovo	4
--------------------	---

PŘÍSPĚVKY

1 Výskyt a šíření HIV/AIDS v ČR v roce 2022	6
2 Zpráva o plnění úkolů z Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS na období 2018–2022 za rok 2022	29

PŘÍLOHY

48

- č. 1 Seznam HIV center v České republice
- č. 2 Seznam nevládních organizací, zapojených do problematiky prevence HIV/AIDS
- č. 3 Mezinárodní sympozium ke Světovému dni AIDS, Plzeň 24.–25. 11. 2022
- č. 4 Problematika preexpoziční profylaxe v ČR 2020–2022
- č. 5 Evropský týden testování na HIV a žloutenky 2022
- č. 6 Webové stránky www.tadyted.com
- č. 7 Aplikace metody krátkých intervencí v prevenci šíření HIV/AIDS a ostatních STI studentkami VŠZ v praxi

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

máte před sebou Ročenku Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS v České republice 2022 (dále jen „Ročenka“). Je koncipována odlišně než v předchozích letech. Stěžejním bodem Ročenky je informace o epidemiologické situaci. Druhým bodem je souhrnná informace MZ ČR o plnění jednotlivých bodů Národního programu 2018–2022 podle příspěvků zaslaných MZ ČR jednotlivými ministerstvy a institucemi. V přílohách se pak nachází informace k významným preventivním aktivitám uskutečněným v roce 2022 a seznam HIV center a organizací spolupracujících v prevenci HIV/AIDS v České republice. Po dvou letech, kdy ovlivňoval naši práci i možnosti prevence HIV/AIDS covid-19, došlo 24. února 2022 k invazi ruských vojsk na Ukrajinu a následoval odchod řady ukrajinských občanů (hlavně žen a dětí) z Ukrajiny do nejrůznějších zemí včetně České republiky. Na Ukrajině byl v této době počet nově diagnostikovaných případů na 100 000 obyvatel 37,5 za rok. Do konce roku 2022 přišlo podle informací Ministerstva vnitra do ČR 433 071 osob, kterým byla udělena dočasná ochrana v souvislosti s válkou na Ukrajině, z toho bylo 63 % žen.

Pro Českou republiku byla tato situace nová v tom, že poprvé v roce 2022 v historii surveillance HIV/AIDS (od roku 1985) zaznamenala podíl cizinců s dlouhodobým pobytem mezi nově zachycenými případy HIV vyšší než 50 %. V době plnění Národního programu HIV/AIDS v ČR na období 2018–2022 byly počty nově zachycených případů HIV u občanů ČR a cizinců s dlouhodobým pobytem 208 (2018), 222 (2019), 251 (2020), 233 (2021) a 292 (2022). Kromě toho se v roce 2022 do péče v ČR přihlásilo 578 ukrajinských uprchlíků se statutem dočasné ochrany. Celkově bylo tudíž v roce 2022 nově evidováno 870 osob s HIV, což vedlo k zásadnímu nárůstu pacientů léčených v HIV centrech. Velký zájem o léčbu ze strany osob přicházejících z Ukrajiny byl zejména v prvních měsících po invazi. Podrobnosti uvádí zpráva Výskyt a šíření HIV/AIDS v ČR v roce 2022.

Ve spolupráci Státního zdravotního ústavu, pracoviště manažerky Národního programu HIV/AIDS a Ministerstva vnitra a za finanční podpory Ministerstva zdravotnictví jsou základní informace o HIV, možnostech testování i léčby dostupné v deseti jazycích na webu www.tadyted.com.

V oblasti prevence vznikla v roce 2022 potřeba seznámit ukrajinské občany se systémem péče o HIV pozitivní v ČR a s možnostmi prevence. Status dočasné ochrany všem nově příchozím osobám z Ukrajiny zajišťoval plnohodnotnou účast na všeobecném zdravotním pojištění, což znamená plnou dostupnost léčby, která je klíčová pro zamezení dalšího šíření HIV. Z pohledu prevence HIV je důležitý nárůst počtu uživatelů preexpoziciční profylaxe.

Již tradičně se Česká republika zapojila do celoevropské akce Evropský týden testování na HIV a žloutenky (21.–28. 11. 2022) se zajištěním možnosti testování na HIV a STI na 86 místech v ČR po dobu 6 dnů.

V oblasti managementu bylo stěžejní vyhodnocení Národního programu 2018–2022 a finalizace přípravy sedmého Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS v České republice na období 2023–2027. Tento dokument byl následně schválen vládou ČR usnesením ze dne 17. 5. 2023. Současně probíhaly práce na přípravě Metodického návodu k řešení problematiky infekce HIV/AIDS v České republice, který byl zveřejněn ve Věstníku MZ ČR 1/2023.

Aktuálním tématem druhé poloviny roku 2022 byly také opičí neštovice. Dne 23. července 2022 generální tajemník Světové zdravotnické organizace (WHO) prohlásil globálně se rozšiřující ohnisko opičích neštovic za stav ohrožení veřejného zdraví mezinárodního významu.

Na řešení Národního programu se podílely jak nevládní organizace za finanční podpory Ministerstva zdravotnictví (Národní program řešení problematiky HIV/AIDS), tak státní instituce – SZÚ, Zdravotní ústavy se sídlem v Ústí nad Labem a se sídlem v Ostravě, Krajské hygienické stanice, ale i jednotlivá ministerstva, Magistrát hlavního města Prahy a krajské úřady jednotlivých krajů, jejichž spolupráce je k plnění Národního programu nezbytná. Jednotlivé neziskové organizace získávaly i významnou komerční podporu. V preventivních programech v oblasti HIV pro ukrajinské občany byla významná i podpora UNICEF (ve spolupráci s MZ ČR). Spolupráce HIV center při léčbě osob žijících s HIV, dlouhodobá spolupráce odborných společností České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně i mezinárodní spolupráce je nezbytná pro to, aby se celá problematika posouvala kupředu. Všem, kteří se na jednotlivých částech plnění národního programu podíleli, patří poděkování stejně tak jako organizátorům i účastníkům mezinárodního sympozia v Plzni (8. ročník, 24. – 25. 11. 2022).

MUDr. Anna Kubátová
Manažerka Národního programu HIV/AIDS v ČR
Státní zdravotní ústav

1 Výskyt a šíření HIV/AIDS v ČR v roce 2022

Marek Malý, Vratislav Němeček, Hana Zákoucká
Státní zdravotní ústav, Praha

Abstrakt

Česká republika zůstává v rámci Evropy zemí s nízkou úrovní infekce HIV/AIDS. V roce 2022 bylo v České republice na základě 1,78 mil. provedených vyšetření nově zjištěno 292 případů infekce HIV, z toho 126 u občanů ČR a 166 (56,8 %) cizinců s dlouhodobým či trvalým pobytem. V relativním vyjádření představuje uvedený počet výskyt 2,71 případu na 100 000 obyvatel. Téměř třetina nových pacientů (93, tj. 31,8 %) o své HIV pozitivitě již věděla; jejich diagnóza byla stanovena dříve v zahraničí. Struktura a počty nově evidovaných případů jsou ovlivněny válečným konfliktem na Ukrajině. Onemocnění AIDS bylo nově diagnostikováno u 50 HIV pozitivních osob, u 90 % z nich byla diagnóza AIDS stanovena bezprostředně po záchytu HIV.

Za celou dobu sledování až do konce roku 2022 bylo v ČR registrováno celkem 4366 HIV pozitivních případů, u 828 (19,0 %) z nich se rozvinulo onemocnění AIDS. Z nemocných s AIDS zemřelo 375 osob (45,3 %), dalších 198 osob s infekcí HIV zemřelo z jiné příčiny ve stádiu asymptomatickém či symptomatickém non-AIDS.

Hlavním zdrojem infekce HIV v ČR je stále sexuální přenos, zejména mezi muži majícími sex s muži. V roce 2022 bylo nově zjištěno 157 HIV pozitivních mužů majících sex s muži (53,8 % nových případů), tři z nich byli zároveň injekčními uživateli drog. Heterosexuální přenos infekce HIV byl zaznamenán u 95 osob (32,5 %) a přenos prostřednictvím injekčního užívání drog u 8 (2,7 %) osob. Nově zjištěných případů u žen bylo 55 (18,8 %).

U HIV pozitivních osob bylo v roce 2022 nově zjištěno 180 případů syfilis, 85 případů kapavky a 11 případů venerického lymfogranulomu, v naprosté většině u mužů majících sex s muži.

Kromě běžně sledované skupiny občanů ČR a cizinců s dlouhodobým či trvalým pobytem bylo v roce 2022 evidováno 578 HIV pozitivních uprchlíků z Ukrajiny, z nichž bylo 65 % žen, 31,5 % mužů a 3,5 % dětí do 15 let. Naprostá většina uprchlíků (90,5 %) věděla o své HIV pozitivitě, léčila se dosud na Ukrajině a potřebovala zajistit kontinuitu léčby HIV infekce.

Klíčová slova: HIV, AIDS, surveillance, pohlavně přenosné nákazy

V České republice jsou v rámci systému surveillance HIV/AIDS dlouhodobě sledovány údaje o občanech ČR a rezidentech (tj. osobách jiné než české národnosti, které mají v ČR dlouhodobý pobyt na základě víz nad 90 dní či povolení k trvalému pobytu). V roce 2022 nově přibýly údaje o uprchlících z Ukrajiny, které jsou sledovány odděleně. Počty a struktura nově evidovaných případů byly v posledních letech ovlivněny nejdříve pandemií covidu-19 (především v roce 2020 v souvislosti s uzavřením hranic, méně v roce 2021), a poté ještě výrazněji válečným konfliktem na Ukrajině (od roku 2022). V důsledku těchto událostí se kromě uprchlíků do zdravotní péče v ČR kvůli zajištění kontinuity léčby HIV infekce nově

přihlásili rezidenti, kteří vědí o své HIV pozitivitě, pobývají zde dlouhodobě, ale léčili se dosud v zahraničí. Vzrostly ale i počty nově zachycených rezidentů, zejména Ukrajinců, kteří dosud o své HIV pozitivitě nevěděli.

V roce 2022 bylo v České republice v rámci systému surveillance celkově provedeno a ohlášeno **1,78 mil. vyšetření na přítomnost infekce HIV**. Od roku 2016 počet vyšetření roste, v posledních dvou letech se růst urychlil (**graf 1**).

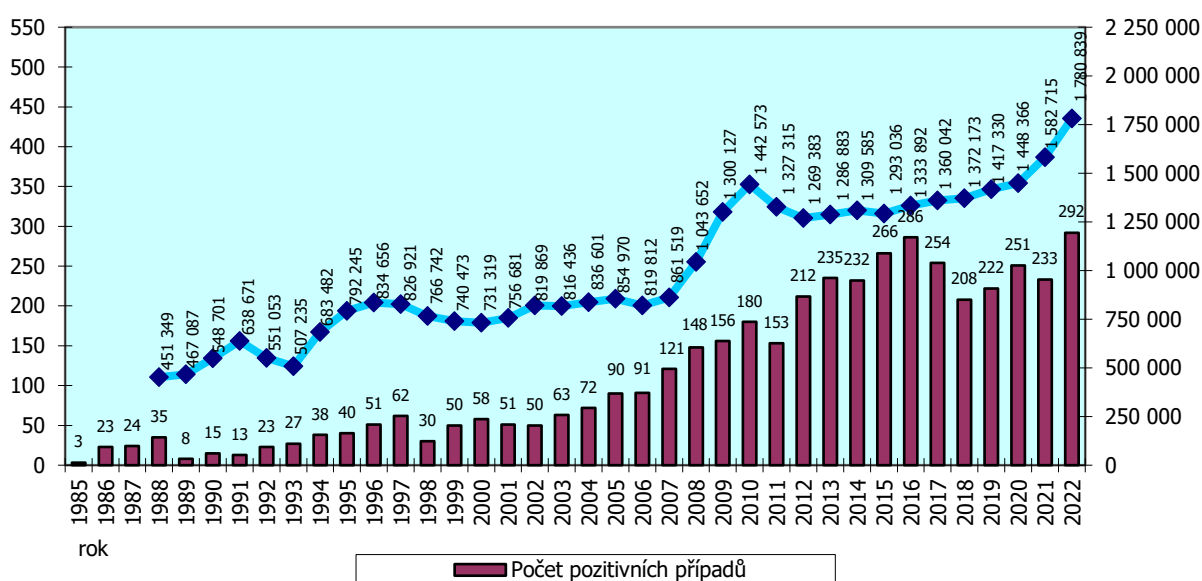
Graf 1

POČET VYŠETŘENÍ A POČET HIV+ V ČESKÉ REPUBLICE v jednotlivých letech

(občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem)

Absolutní údaje ke dni

31. 12. 2022

V Národní referenční laboratoři pro HIV/AIDS bylo v roce 2022 **nově evidováno 292 případů infekce HIV** u občanů České republiky a rezidentů, což je nejvíce za celou dobu sledování. Počty nově diagnostikovaných případů od roku 2003 setrvaly stoupaly z úrovně kolem 50 případů ročně a dosáhly nejvyšší hodnoty 286 v roce 2016. Poté nejprve v následujících dvou letech výrazně klesly až na 208 v roce 2018, ale pak opět rostly. Počet případů HIV v roce 2022 je o 59 vyšší než v roce 2021 a je nejvyšší za celou dobu sledování (**graf 1**). V relativním vyjádření představuje uvedený celkový počet výskyt 2,71 případu na 100 000 obyvatel. Mezi nově zjištěnými případy bylo 237 mužů a 55 (18,8 %) žen. Poměr počtu mužů a žen činil 4,3 : 1.

Podrobný rozklad počtu vyšetření a pozitivních případů podle důvodu vyšetření a způsobu přenosu HIV infekce za rok 2022 uvádí **tabulka 1**. Dosud se 19 z 292 nových HIV pozitivních nedostavilo do žádného HIV centra, a nejsou tudíž v ČR sledováni a léčeni.

Tabulka 1

NOVÉ PŘÍPADY HIV INFEKCE A ONEMOCNĚNÍ AIDS V ČESKÉ REPUBLICE

Údaje za rok 2022

Důvod vyšetření	Celkem vyšetřeno	Nové případy		Způsob přenosu u HIV+								
		HIV+	AIDS	HO	ID	IH	HF	TR	HT	MD	NO	NE
OSOBY VE ZVÝŠENÉM RIZIKU HIV	8106	2	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Hemofilici	223	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Příjemci krve a krevních přípravků	24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Homosexuálové/bisexuálové	118	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Injekční uživatelé drog	1389	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Osoby často pobývajících v zahraničí	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Promiskuitní osoby	1874	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Osoby provozující prostituci	2227	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nápravná zařízení	2245	2	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
KONTAKTY POZITIVNÍCH PŘÍPADŮ	197	10	1	6	0	0	0	0	4	0	0	0
Homosexuální	4	5	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0
Heterosexuální	8	5	0	1	0	0	0	0	4	0	0	0
Rodinné	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jiné	184	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
KLINICKÉ PŘÍPADY	129518	94	36	51	3	0	0	0	31	0	0	9
Dermatovenerologičtí pacienti	9029	22	1	16	1	0	0	0	5	0	0	0
Psychiatřiští pacienti	1407	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Dialyzovaní pacienti	6335	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TBC pacienti	245	2	2	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Pacienti s nádorovým onemocněním	5667	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Různé klinické diagnózy	106835	68	33	33	1	0	0	0	26	0	0	8
PREVENTIVNÍ VYŠETŘENÍ	91707	13	1	5	0	0	0	0	8	0	0	0
Zdravotničtí pracovníci	4201	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostatní prevence	55952	9	0	4	0	0	0	0	5	0	0	0
Předoperační vyšetření	30824	4	1	1	0	0	0	0	3	0	0	0
Epidemiologická surveillance	730	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VYŠETŘENÍ NA VLASTNÍ ŽÁDOST	20890	140	10	87	4	3	0	1	35	0	1	9
Pod jménem	7109	106	10	59	5	1	0	1	32	0	1	8
Anonymní	13781	34	0	28	0	2	0	0	3	0	0	1
VYŠETŘENÍ PRO MEZINÁRODNÍ CERTIFIKÁT	1604	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DÁRCI KRVE, BUNĚK, TKÁNÍ A ORGÁNŮ	1356660	27	1	5	0	0	0	0	11	0	0	11
Dárci krve	1339593	27	1	5	0	0	0	0	11	0	0	11
Z toho dárci krve – primodárci	79310	20	0	2	0	0	0	0	7	0	0	11
Dárci buněk, tkání a orgánů	17067	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TĚHOTNÉ ŽENY	100911	6	1	0	0	0	0	0	6	0	0	0
RŮZNÉ MATERIÁLY	71246	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CELKEM	1780839	292	50	154	8	4	0	1	95	0	1	29
CIZINCI	4367	24	50	4	1	0	0	0	3	0	0	16

Způsob přenosu:

HO = homosexuální/bisexuální

ID = injekční uživatelé drog

IH = injekční uživatelé drog + homo./bisex.

HF = hemofilici

TR = příjemci krve a kr. přípravků

HT = heterosexuální

MD = z matky na dítě

NO = nozokomiální

NE = nezjištěný/jiný

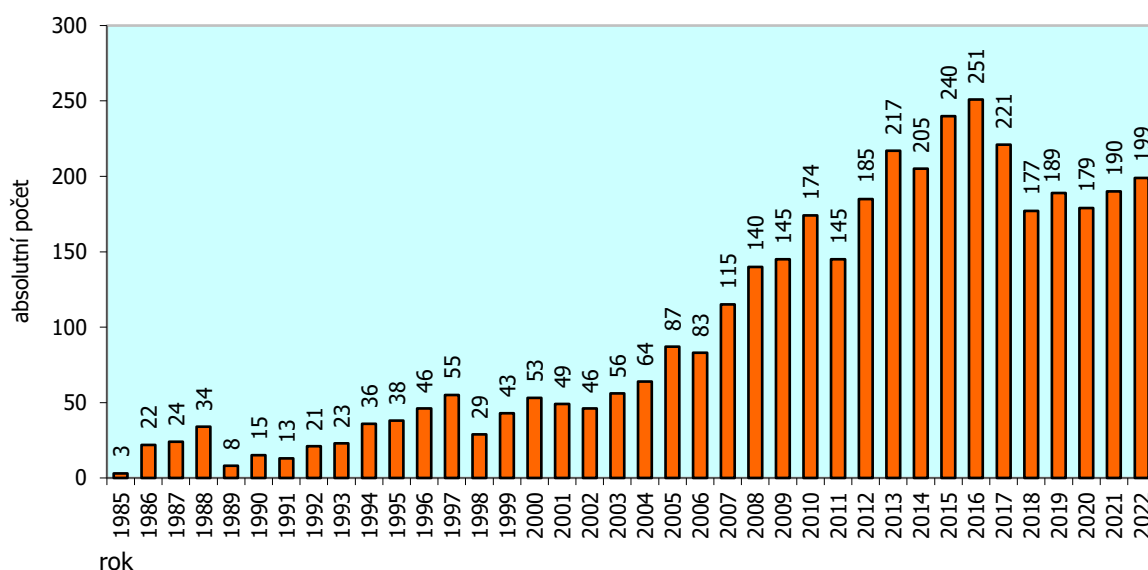
Mezi novými případy HIV bylo 126 českých občanů a 166 **rezidentů**. Počet i podíl (56,8 %) rezidentů je nejvyšší v celé historii sledování. Výrazná část rezidentů pochází z Ukrajiny (100), dále jsou ze Slovenska (11), z Ruska (9), Polska (7), Moldavska (6), Rumunska (5) a v počtech 1–3 osob z dalších 25 zemí.

Téměř třetina nových pacientů (93, tj. 31,8 %) o své HIV pozitivitě již věděla (jejich diagnóza byla stanovena dříve v zahraničí) a 86 z nich bylo i léčeno antiretrovirovou léčbou. Uvedený podíl je výrazně vyšší než v letech 2012–2019, kdy zpravidla dosahoval hodnoty v rozmezí 10–15 %, a převyšuje i hodnoty z let 2020 a 2021 (28,3 a 18,5 %), které byly vyšší kvůli probíhající epidemii covidu-19. Zvýšení v roce 2022 je důsledkem válečného konfliktu na Ukrajině. V letech 2012–2019 se roční počty ukrajinských rezidentů nově evidovaných v ČR, kteří již věděli o své pozitivitě, pohybovaly na úrovni jednotek případů, v letech 2020 a 2021 se zvýšily na 18 a 8 případů, ovšem v roce 2022 dosáhly 58 případů. V uvedené podskupině 93 osob byla infekce přenesena homosexuálním stykem u 45,2 %, heterosexuálním stykem u 39,8 %, injekčním užíváním drog u 3,2 % osob. Téměř v 10 % zůstal způsob přenosu neobjasněn.

Pokud se omezíme pouze na prvozáchyty, tj. skutečně nově zjištěné případy, dostáváme z hlediska trendů až do roku 2016 podobný obrázek jako u celkových dat, jen na poněkud nižších úrovních (**graf 2**). Po maximu z roku 2016 (251 případů) a poklesu v letech 2017 a 2018 byly v letech 2019 až 2021 zaznamenány hodnoty 177, 189 a 179 a posléze došlo k mírnému zvýšení na 199 případů v roce 2022. Čtvrtina z těchto nových případů HIV z roku 2022 (50, tj. 25,1 %) uvádí, že byla v minulosti jednou či opakovaně testována na přítomnost anti-HIV protilátek s negativním výsledkem. Přitom 8 z nich mělo poslední negativní test až v roce 2022 a 14 v roce 2021. Mezi uvedenými 199 novými případy bylo 162 mužů a 37 (18,8 %) žen, jejich průměrný věk byl 38,7 roku. HIV infekce byla přenesena homosexuálním stykem u 57,8 %, heterosexuálním stykem u 28,6 %, injekčním užíváním drog u 3,0 % osob a v 10,6 % zůstal způsob přenosu neobjasněn.

Graf 2

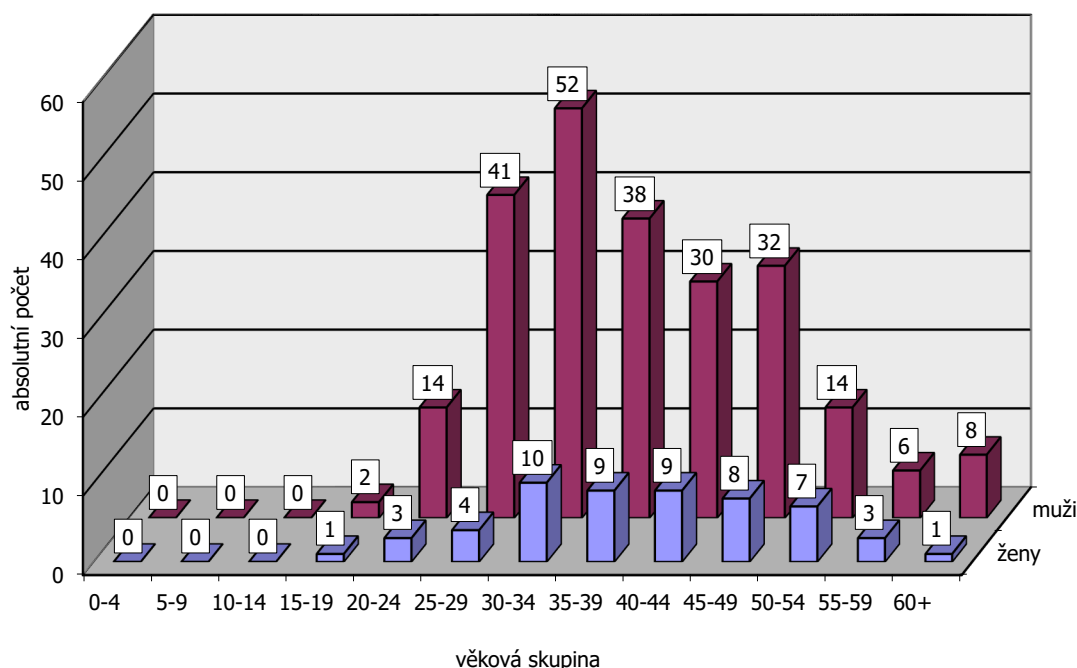
**NOVÉ PŘÍPADY INFEKCE HIV V ČESKÉ REPUBLICĚ
BEZ OSOB DŘÍVE DIAGNOSTIKOVANÝCH V ZAHRANIČÍ**
(občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem)
Absolutní údaje za období
1. 10. 1985 – 31. 12. 2022

V celé skupině 292 případů nově evidovaných v roce 2022 byl průměrný věk mužů 38,0 roku a žen 40,4 roku. Muži byli ve věkovém rozpětí od 18 do 70 let, ženy od 18 do 67 let. Nejvíce zastoupená byla věková kategorie 30–34 let (21,2 % případů), s mírným odstupem následovaná kategoriemi 35–39 a 25–29 let. Podrobnější pohled na věkové rozložení nových případů poskytuje [graf 3](#).

Graf 3

**VĚK HIV+ OSOB V DOBĚ STANOVENÍ DIAGNÓZY
V ČESKÉ REPUBLICĚ**
(občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem)
Kumulativní údaje za rok 2022

Rozložení nově zachycených případů infekce HIV podle pravděpodobného způsobu přenosu a pohlaví uvádí [tabulka 2](#).

Tabulka 2

**ROZLOŽENÍ NOVÝCH PŘÍPADŮ HIV U OBYVATEL ČR A CIZINCŮ
S DLOUHODOBÝM POBYTEM V ROCE 2022 PODLE ZPŮSOBU PŘENOSU
A POHLAVÍ**

Přenos	muži		ženy		celkem	
homosexuální/bisexuální	154	(52,7 %)	0	(0,0 %)	154	(52,7 %)
heterosexuální	52	(17,8 %)	43	(14,7 %)	95	(32,5 %)
injekční užívání drog (IUD)	6	(2,1 %)	2	(0,7 %)	8	(2,7 %)
homosexuální/bisexuální+IUD	4	(1,4 %)	0	(0,0 %)	4	(1,4 %)
příjemce krve	0	(0,0 %)	1	(0,3 %)	1	(0,3 %)
nozokomiální	1	(0,3 %)	0	(0,0 %)	1	(0,3 %)
nezjištěný/neznámý	20	(6,9 %)	9	(3,1 %)	29	(9,9 %)
celkem	237	(81,2 %)	55	(18,8 %)	292	(100 %)

Procenta v tabulce vyjadřují podíl dané kategorie z celkového počtu případů.

Stejně jako v předchozích letech byl i v roce 2022 dominantním způsobem přenosu plynos sexuální cestou a v rámci něj sex mezi muži. Muži mající sex s muži (154 mužů) tvoří 52,7 % nových případů. Rovněž u 3 ze 4 mužů v kombinované kategorii mužů majících sex s muži a užívajících injekčně drogy se jako pravděpodobnější jeví přenos sexuální cestou. Dohromady se tedy jedná o 157 mužů majících sex s muži (53,8 % ze všech nových případů). Patnáct z nich uvádí styk s muži i ženami. Heterosexuální přenos byl zjištěn u 52 mužů a 43 žen, což dohromady činí 32,5 % případů. Přenos při injekčním užívání drog byl zaznamenán u 6 mužů a 2 žen, což dohromady představuje 2,7 % z nově identifikovaných případů. U 1 muže v kombinované kategorii mužů majících sex s muži a užívajících injekčně drogy se jako pravděpodobnější jeví přenos při užívání drog. Kromě toho má dalších 11 pacientů uvedeno injekční užívání drog v anamnéze, ale k přenosu infekce u nich spíše došlo sexuální cestou. Dále byl zaznamenán jeden případ přenosu při transfuzi krve a jeden případ nozokomiálního přenosu. Oba případy se týkaly cizinců s dlouhodobým pobytem v ČR, u nichž k nákaze došlo mimo území ČR. Způsob přenosu zůstal neobjasněný u 29 pacientů.

Geografické rozložení případů HIV infekce nově zjištěných v roce 2022 podle kraje obvyklého bydliště (trvalého či přechodného) v době první laboratorní diagnózy uvádí **tabulka 3**. Nejvyšší výskyt je v Praze s 32,2 % případů a relativním počtem 7,0 na 100000 obyvatel. S odstupem následují v relativních počtech kraje Plzeňský, Liberecký, Pardubický, Jihomoravský a Olomoucký.

Tabulka 3

**NOVÉ PŘÍPADY HIV INFEKCE V ČESKÉ REPUBLICĚ
PODLE REGIONU**
(občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem)
Údaje za rok 2022

kraj	absolutní počet	rel. na 100 000 obyvatel
Hlavní město Praha	94	7,02
Středočeský kraj	28	1,96
Jihočeský kraj	14	2,16
Plzeňský kraj	23	3,84
Karlovarský kraj	5	1,72
Ústecký kraj	10	1,23
Liberecký kraj	12	2,69
Královéhradecký kraj	8	1,45
Pardubický kraj	14	2,66
Kraj Vysočina	3	0,59
Jihomoravský kraj	31	2,56
Olomoucký kraj	16	2,54
Zlínský kraj	11	1,90
Moravskoslezský kraj	23	1,94
CELKEM ČR	292	2,71

V roce 2022 bylo nově diagnostikováno 50 případů onemocnění **AIDS**. Mezi nimi bylo 43 mužů a 7 (14,0 %) žen, resp. 25 občanů ČR a 25 (50,0 %) rezidentů. Výraznou většinu nových případů AIDS (45, tj. 90,0 %) tvoří pacienti, u nichž byla diagnóza AIDS stanovena

bezprostředně po zjištění onemocnění HIV. U nových případů AIDS byly nejčastěji zastoupeny diagnózy syndromu chátrání (16×), pneumocystové pneumonie (14×), kandidózy jícnu (8×) a tuberkulózy (7×). Více než jedno indikativní onemocnění mělo 19 pacientů.

V roce 2022 **zemřelo ve stadiu AIDS** 16 nemocných (z toho 15 mužů) ve věkovém rozmezí 32–76 let a v průměrném věku 56,1 let. U čtyř z těchto úmrtí nebylo bezprostřední příčinou onemocnění AIDS. Dalších 9 HIV pozitivních mužů ve věku 26–76 let (průměr 49,3 roku) zemřelo z jiné příčiny (onemocnění oběhové soustavy, zhoubný novotvar, sebevražda aj.).

Kumulativně bylo v ČR za celé dosavadní období sledování 1. 10. 1985 – 31. 12. 2022 zjištěno 4366 případů HIV positivity u občanů ČR (3086; 70,7 %) a rezidentů (1280; 29,3 %), z toho bylo 3732 (85,5 %) mužů a 634 (14,5 %) žen. Zastoupení mužů a žen v jednotlivých letech popisuje **tabulka 4**.

Věkové rozložení při diagnóze HIV je uvedeno v **tabulce 5**. Průměrný věk nových případů se v letech 2001–2012 pohyboval zhruba na úrovni 34 let u mužů a 30 let u žen, v letech 2013–2017 se rozdíly mezi pohlavími výrazně zmenšily a průměrný věk byl 35 let, poté se dále zvyšoval, rychleji u žen než u mužů, a dosáhl u mužů a žen 38,8 a 41,3 let v roce 2021 a 38,0 a 40,4 let v roce 2022.

Kumulativní údaje ukazují, že **rezidenti** nejčastěji pocházejí z Ukrajiny (377 osob, tj. 29,5 % všech rezidentů) a ze Slovenska (241 osob, 18,8 %) a dalšími častěji zastoupenými zeměmi jsou Rusko (86), Polsko (62), Vietnam (60).

Podíl rezidentů mezi novými případy se v posledních dvaceti letech setrvale zvyšoval (**graf 4**). V pětiletých obdobích 2003–2007, 2008–2012, 2013–2017, 2018–2022 činil postupně 19 %, 27 %, 29 %, 44 %. Mezi 448 rezidenty diagnostikovanými v posledních 5 letech dominují Ukrajinci (216) a s odstupem následují Slováci (59), Rusové (35), Poláci (19) a Moldavané (18). Většina rezidentů byla zřejmě nakažena v zemi původu.

Tabulka 4

**POČTY NOVÝCH PŘÍPADŮ HIV A AIDS V ČR
V JEDNOTLIVÝCH LETECH PODLE POHLAVÍ**
(občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem)

Roční údaje ke dni

31. 12. 2022

Rok	HIV+			AIDS		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
1985	3	0	3	0	0	0
1986	22	1	23	0	1	1
1987	23	1	24	2	0	2
1988	33	2	35	6	0	6
1989	6	2	8	7	0	7
1990	14	1	15	5	0	5
1991	12	1	13	2	0	2
1992	19	4	23	9	0	9
1993	18	9	27	12	4	16
1994	30	8	38	10	2	12
1995	26	14	40	13	0	13
1996	41	10	51	19	1	20
1997	48	14	62	18	2	20
1998	23	7	30	7	1	8
1999	34	16	50	14	2	16
2000	44	14	58	13	2	15
2001	42	9	51	6	2	8
2002	39	11	50	7	1	8
2003	49	14	63	8	1	9
2004	55	17	72	11	2	13
2005	70	20	90	9	5	14
2006	71	20	91	13	5	18
2007	97	24	121	23	5	28
2008	121	27	148	25	7	32
2009	130	26	156	18	6	24
2010	159	21	180	21	7	28
2011	139	14	153	20	9	29
2012	185	27	212	28	8	36
2013	211	24	235	27	6	33
2014	209	23	232	23	9	32
2015	248	18	266	30	8	38
2016	262	24	286	39	6	45
2017	230	24	254	44	10	54
2018	186	22	208	35	4	39
2019	192	30	222	27	11	38
2020	203	48	251	37	8	45
2021	201	32	233	45	10	55
2022	237	55	292	43	7	50
Celkem	3732	634	4366	676	152	828

Tabulka 5

HIV POZITIVNÍ PŘÍPADY V ČR PODLE POHLAVÍ A VĚKU*(občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem)*

Kumulativní údaje ke dni

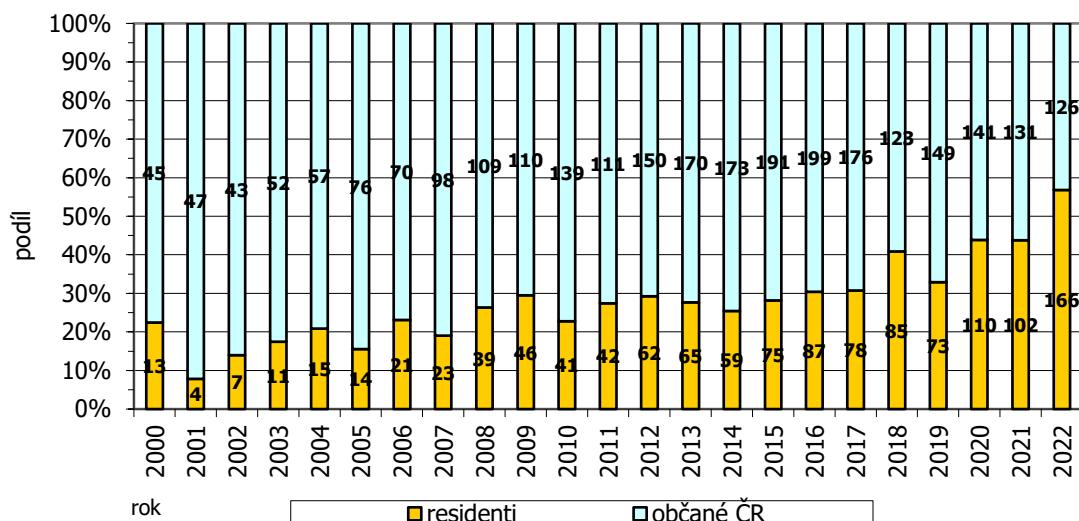
31. 12. 2022

Věková skupina	věk při první diagnóze HIV+			věk při první diagnóze AIDS			věk HIV+ osob při úmrtí (všechna stadia)		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
0–4	4	5	9	0	1	1	0	0	0
5–9	3	1	4	0	0	0	1	0	1
10–14	7	2	9	1	0	1	0	0	0
15–19	68	31	99	4	1	5	1	0	1
20–24	470	108	578	23	7	30	13	2	15
25–29	740	116	856	76	19	95	37	4	41
30–34	749	126	875	121	33	154	72	20	92
35–39	630	75	705	135	17	152	72	13	85
40–44	450	68	518	105	28	133	75	17	92
45–49	293	37	330	78	17	95	62	10	72
50–54	150	32	182	49	8	57	46	5	51
55–59	93	25	118	43	11	54	33	8	41
60+	75	8	83	41	10	51	72	10	82
Celkem	3732	634	4366	676	152	828	484	89	573

Graf 4

NOVÉ PŘÍPADY HIV V ČESKÉ REPUBLICE**PODLE ZEMĚ PŮVODU***(občané a cizinci s dlouhodobým pobytem)*

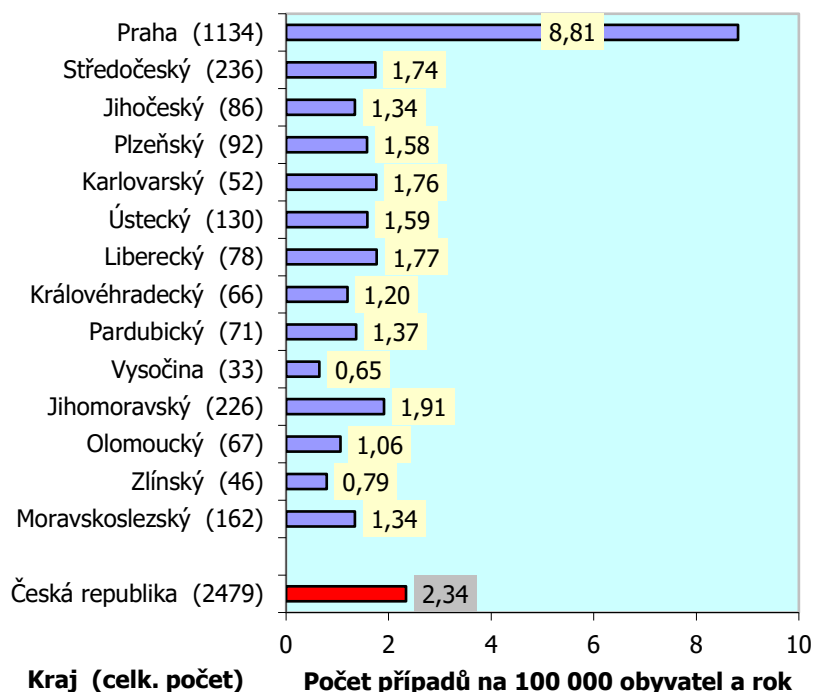
Relativní zastoupení v období 1. 1. 2000 – 31. 12. 2022

Relativní výskyt případů v jednotlivých **krajích** v období deseti let 2013–2022 v přepočtu na 100 000 obyvatel a jeden rok charakterizuje **graf 5**. Případy jsou zařazovány do krajů podle obvyklého místa bydliště v době první diagnózy HIV, zařazení tudíž nemusí korespondovat s aktuálním bydlištěm (mnozí využívají trvalé i přechodné bydliště). Nejvíce případů se jednoznačně koncentruje v Praze. Z pohledu relativních údajů je vyšší výskyt dále patrný v krajích v okolí největších měst, tedy Jihomoravském, Libereckém, Středočeském, Ústeckém, a Plzeňském a dále v Karlovarském kraji jako příhraniční oblasti Německa. Nejméně případů vzhledem k počtu obyvatel vykazují kraje Vysočina a Zlínský.

Graf 5

**ROZDĚLENÍ HIV POZITIVNÍCH PŘÍPADŮ V ČR
PODLE KRAJE BYDLIŠTĚ V DOBĚ PRVNÍ DIAGNÓZY HIV**
(občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem)
Kumulativní údaje za období 2013–2022

Nejčastějším **způsobem přenosu** HIV/AIDS je v ČR dlouhodobě sexuální styk (**graf 6**). Výrazně převažuje homosexuální/bisexuální styk, který byl zaznamenán kumulativně u 64,6 % HIV infekcí zjištěných v ČR a u dalších 1,8 % v kombinaci s injekčním užíváním drog. Přenos heterosexuálním stykem byl zjištěn u 25,7 % případů.

Podíl infekcí přenesených stykem mezi muži se od roku 2002 u nově evidovaných případů postupně zvyšoval až na 77,1 % v roce 2015, poté poklesl a v letech 2018–2021 kolísal zhruba kolem úrovně 60 %, v roce 2022 dále poklesl na 52,7 %, jak ukazuje **graf 7**.

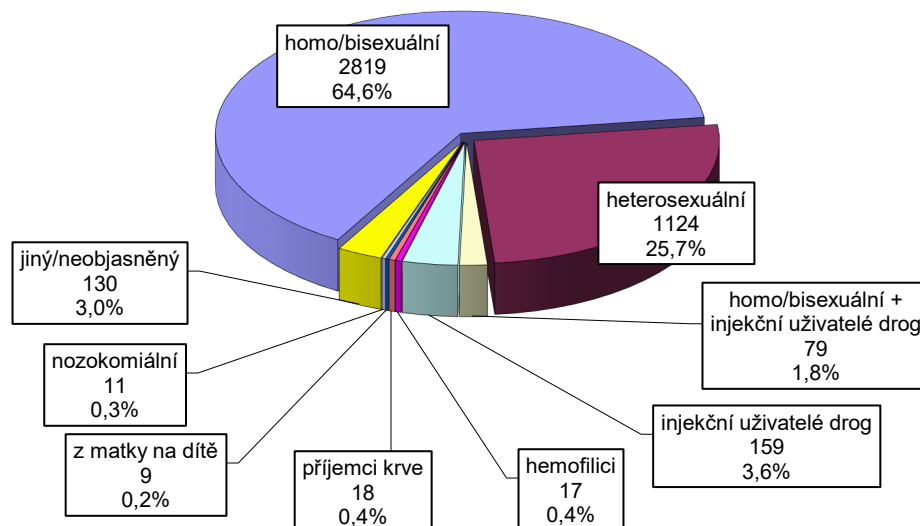
Graf 6

ROZDĚLENÍ HIV POZITIVNÍCH PŘÍPADŮ V ČR PODLE ZPŮSOBU PŘENOSU

(občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem)

Kumulativní údaje za období

1. 10. 1985 – 31. 12. 2022

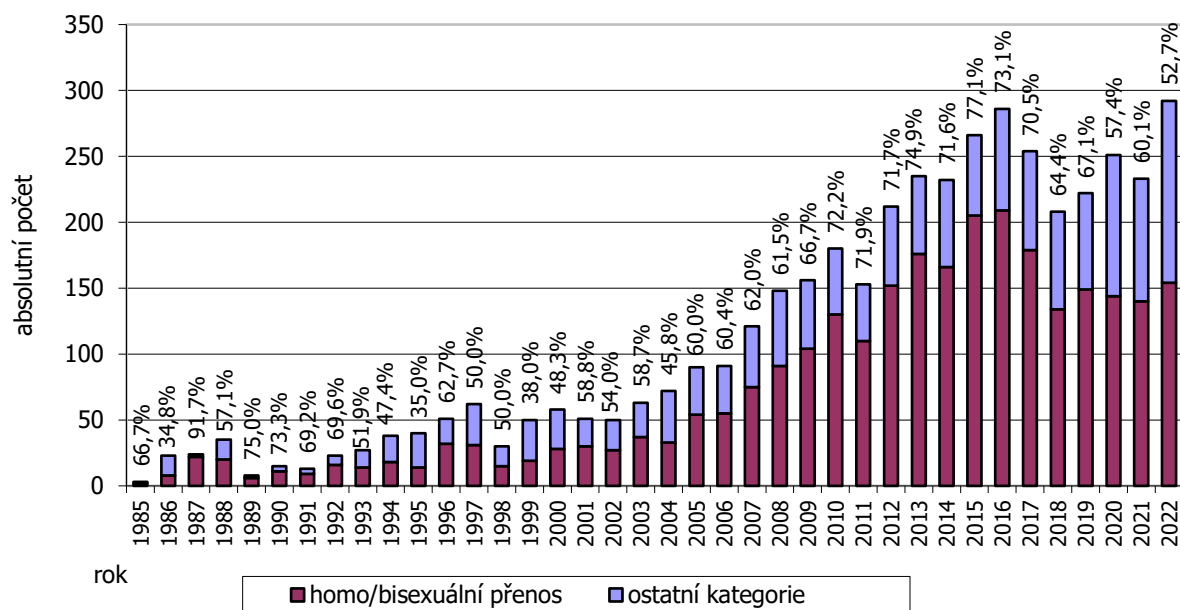

Graf 7

HIV POZITIVNÍ PODLE ZPŮSOBU PŘENOSU PODÍL HOMO/BISEXUÁLNÍHO PŘENOSU V JEDNOTLIVÝCH LETECH

(občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem)

Údaje za období 1. 10. 1985 – 31. 12. 2022

kumulativní podíl: 64,6 %

V absolutních počtech se u homosexuálního přenosu jedná o pokles z hodnot přesahujících 200 případů ročně na 154 v roce 2022. Pokles se týká pouze občanů České republiky, ale neprojevil se u rezidentů, u nichž se počty nových případů s homosexuálně přenesenou infekcí pohybovaly od roku 2015 na úrovni 40–50, ale v roce 2022 dosáhly 69. Za posledních 5 let souhrnně tvoří homosexuální přenos 59,8 % případů, a připočteme-li i kategorii mužů majících sex s muži, kteří užívají injekčně drogy, je to 60,9 %. K přenosu injekčním užíváním drog došlo celkově u 3,6 % případů. Počet pacientů s heterosexuálním přenosem infekce od roku 2002 rovněž vzrostl, ale po roce 2008 dlouhodobě stagnoval na úrovni přibližně 45 případů ročně, až v letech 2016–2019 došlo k určitému zvýšení na úroveň kolem 55 případů. V období 2020–2022 došlo k dalšímu výraznému zvýšení, k němuž přispívají zejména rezidenti. V těchto letech bylo zaznamenáno 82, 70 a 95 případů. Relativní zastoupení heterosexuálně přenesených infekcí kleslo z hodnot kolem 40 % na přelomu tisíciletí na hodnoty pod 20 % v letech 2011–2016, poté se zvýšilo zhruba na 25 % a v posledních třech letech nad 30 %. Trendy ve vývoji absolutních počtů zachycených případů pro tři hlavní způsoby přenosu zobrazuje **graf 8**, úplné údaje uvádí **tabulka 6**.

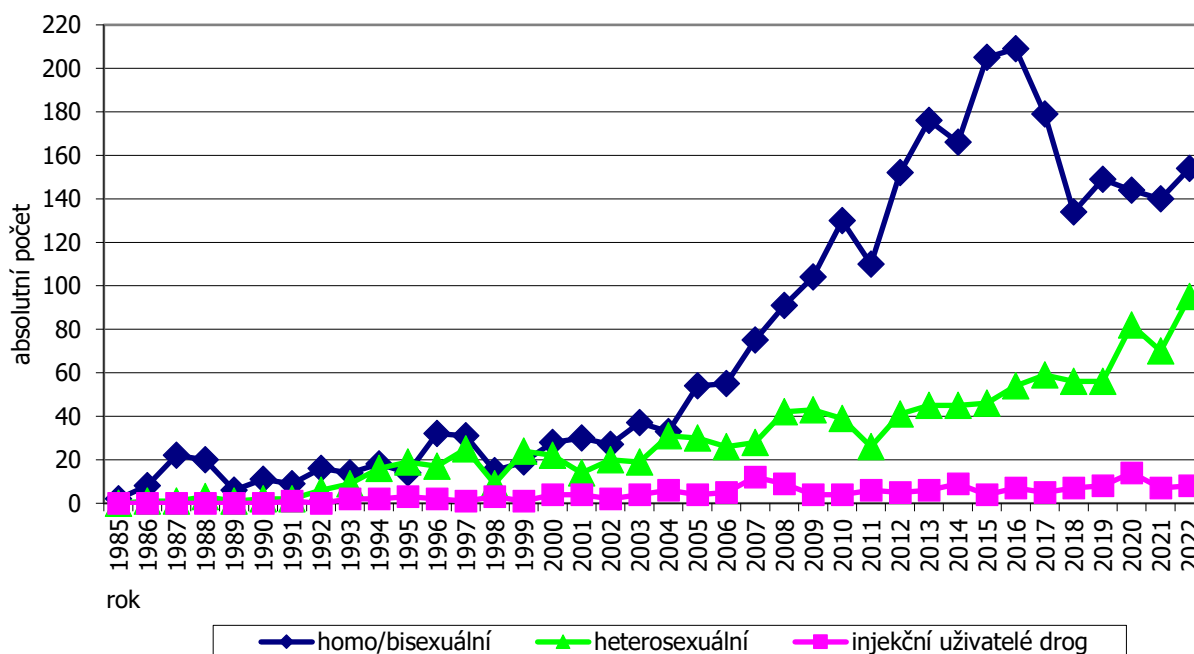
Graf 8

VYBRANÉ KATEGORIE PŘENOSU HIV V ČESKÉ REPUBLICE PODLE ROKU DIAGNÓZY

(občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem)

Absolutní údaje ke dni

31. 12. 2022

Způsob přenosu se výrazně liší mezi občany ČR a rezidenty. Mezi občany ČR byl v období 2013–2017 podíl homosexuálního a heterosexuálního přenosu 80,3 % a 14,3 %, zatímco mezi rezidenty to bylo 56,3 % a 32,7 %. V období 2018–2022 se rozdíly ještě zvýraznily. Mezi občany ČR byl podíl homosexuálního a heterosexuálního přenosu 71,9 % a 20,3 %, mezi rezidenty 44,6 % a 41,6 %. Skupina rezidentů není z pohledu způsobu přenosu homogenní, což ilustrují údaje dvou nejvíce zastoupených národností za roky 2013–2022. Zatímco mezi Slováky zcela dominuje přenos homosexuální (86,2 % ze 167 případů), u Ukrajinců převažuje přenos heterosexuální (59,9 % z 279 případů).

Tabulka 6

**NOVĚ ZJIŠTĚNÉ HIV POZITIVNÍ PŘÍPADY
V JEDNOTLIVÝCH LETECH PODLE ZPŮSOBU PŘENOSU**
(občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem)
Roční údaje za období 1985–2022

Rok	Způsob přenosu									Celkem
	HO	ID	IH	HT	HF	TR	MD	NO	NE	
1985	2	0	0	0	1	0	0	0	0	3
1986	8	0	0	1	13	0	0	0	1	23
1987	22	0	0	1	1	0	0	0	0	24
1988	20	0	0	3	1	11	0	0	0	35
1989	6	0	0	1	0	1	0	0	0	8
1990	11	0	0	2	0	2	0	0	0	15
1991	9	1	0	2	0	0	0	0	1	13
1992	16	0	0	6	0	0	0	0	1	23
1993	14	2	0	9	0	0	0	0	2	27
1994	18	2	0	16	1	0	0	0	1	38
1995	14	3	1	19	0	0	0	0	3	40
1996	32	2	0	17	0	0	0	0	0	51
1997	31	1	2	25	0	0	1	0	2	62
1998	15	3	2	9	0	0	0	1	0	30
1999	19	1	1	24	0	0	1	1	3	50
2000	28	4	0	22	0	0	1	0	3	58
2001	30	4	2	14	0	0	0	0	1	51
2002	27	2	1	20	0	0	0	0	0	50
2003	37	4	1	19	0	0	1	0	1	63
2004	33	6	2	31	0	0	0	0	0	72
2005	54	4	1	30	0	0	0	0	1	90
2006	55	5	2	26	0	0	0	0	3	91
2007	75	12	5	28	0	0	0	0	1	121
2008	91	9	4	42	0	0	0	0	2	148
2009	104	4	3	43	0	0	0	0	2	156
2010	130	4	3	39	0	0	0	0	4	180
2011	110	6	6	26	0	0	0	1	4	153
2012	152	5	5	41	0	0	2	1	6	212
2013	176	6	4	45	0	0	0	0	4	235
2014	166	9	6	45	0	0	1	0	5	232
2015	205	4	7	46	0	0	0	0	4	266
2016	209	7	4	54	0	0	2	1	9	286
2017	179	5	3	59	0	1	0	2	5	254
2018	134	7	4	56	0	0	0	1	6	208
2019	149	8	2	56	0	1	0	1	5	222
2020	144	14	1	82	0	0	0	1	9	251
2021	140	7	3	70	0	1	0	0	12	233
2022	154	8	4	95	0	1	0	1	29	292
Celkem	2819	159	79	1124	17	18	9	11	130	4366

Způsob přenosu:

HO = homosexuální/bisexuální

ID = injekční uživatelé drog

IH = injekční uživatelé drog + homosexuální/bisexuální

HT = heterosexuální

HF = hemofilici

TR = příjemci krve a krevních přípravků

MD = z matky na dítě

NO = nozokomiální

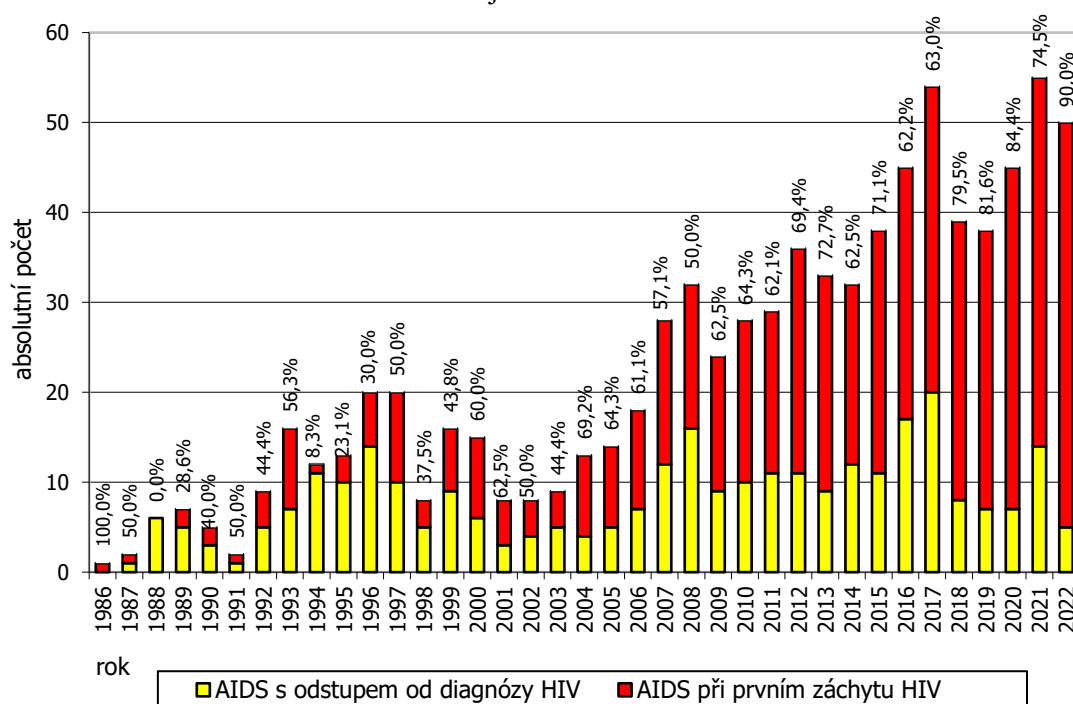
NE = nezjištěný/jiný

V celém průběhu sledování bylo diagnostikováno onemocnění **AIDS** u 828 (19,0 %) osob (676 mužů a 152 žen), z nichž necelou třetinu (30,4 %) tvoří rezidenti (252 osob, z toho 185 mužů a 67 žen). Necelá polovina (45,3 %) nemocných s AIDS již **zemřela** (375 osob, z toho 308 mužů, 67 žen). Další 198 HIV pozitivních osob (176 mužů a 22 žen) zemřelo z jiné příčiny ve stádiu asymptomatickém či symptomatickém non-AIDS.

Věkové rozložení osob s HIV/AIDS při diagnóze AIDS a při úmrtí uvádí **tabulka 5**. Vývoj v počtech nových případů AIDS vykazuje dva vrcholy. První je v letech 1996–1997, tedy v době kolem zavedení kombinované antiretrovirové terapie (cART), která nepochybně přispěla k redukci případů v následujících letech. Druhý vrchol představuje poslední období od roku 2015 do současnosti, v němž se počty nových případů AIDS pohybují kolem 40 až 50 (**tabulka 4**). Ženy tvoří v posledních dvaceti letech mezi případy AIDS zhruba pětinu. **Graf 9** ukazuje, že v posledních letech pouze menší část nových případů AIDS vzniká u dlouhodobě sledovaných HIV pozitivních.

Graf 9

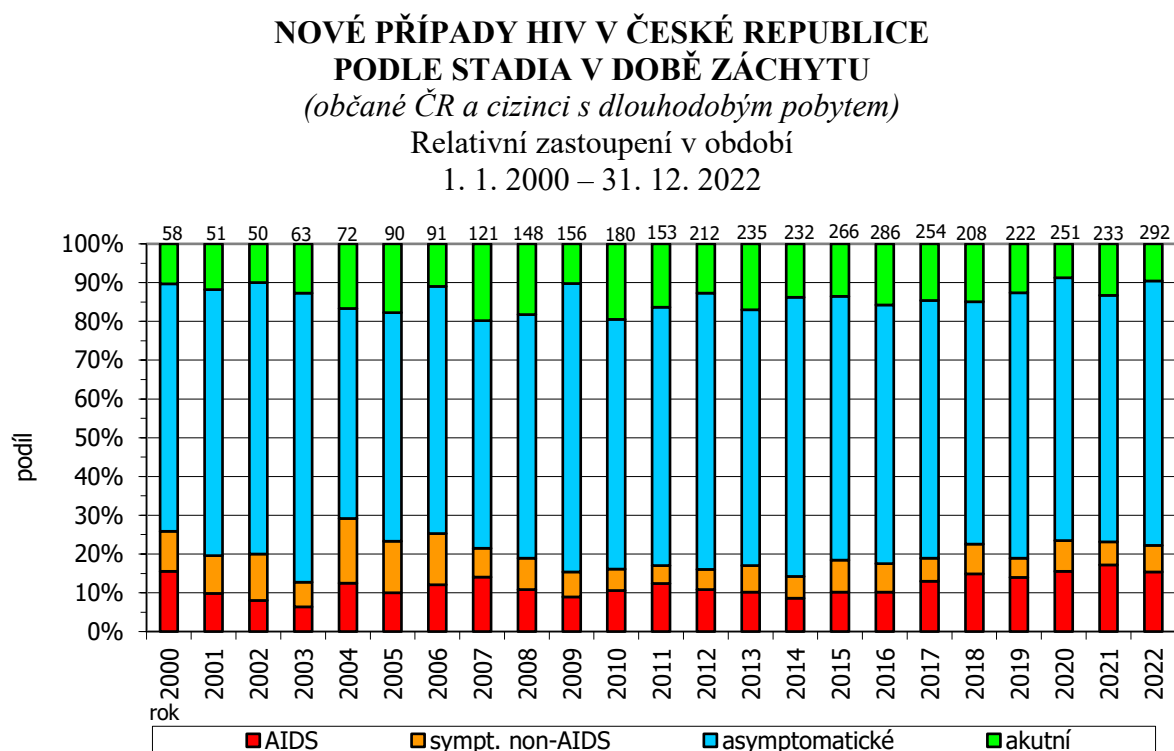
NOVÉ PŘÍPADY AIDS V ČESKÉ REPUBLICE V JEDNOTLIVÝCH LETECH
PODÍL POZDĚ ZACHYCENÝCH PŘÍPADŮ
(občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem)
Údaje ke dni 31. 12. 2022

Větší část případů (v posledních letech v průměru přibližně tři čtvrtiny) je zjištěna u pacientů, kteří byli ve stadiu AIDS již v okamžiku diagnózy HIV v ČR. Většina z nich byla zachycena pozdě. Jsou mezi nimi i ojedinělé případy osob, u nichž byl dříve diagnostikován AIDS v zahraničí a jejichž klinický stav a některé laboratorní parametry se díky léčbě již výrazně zlepšily. Avšak diagnóza AIDS je nevratná.

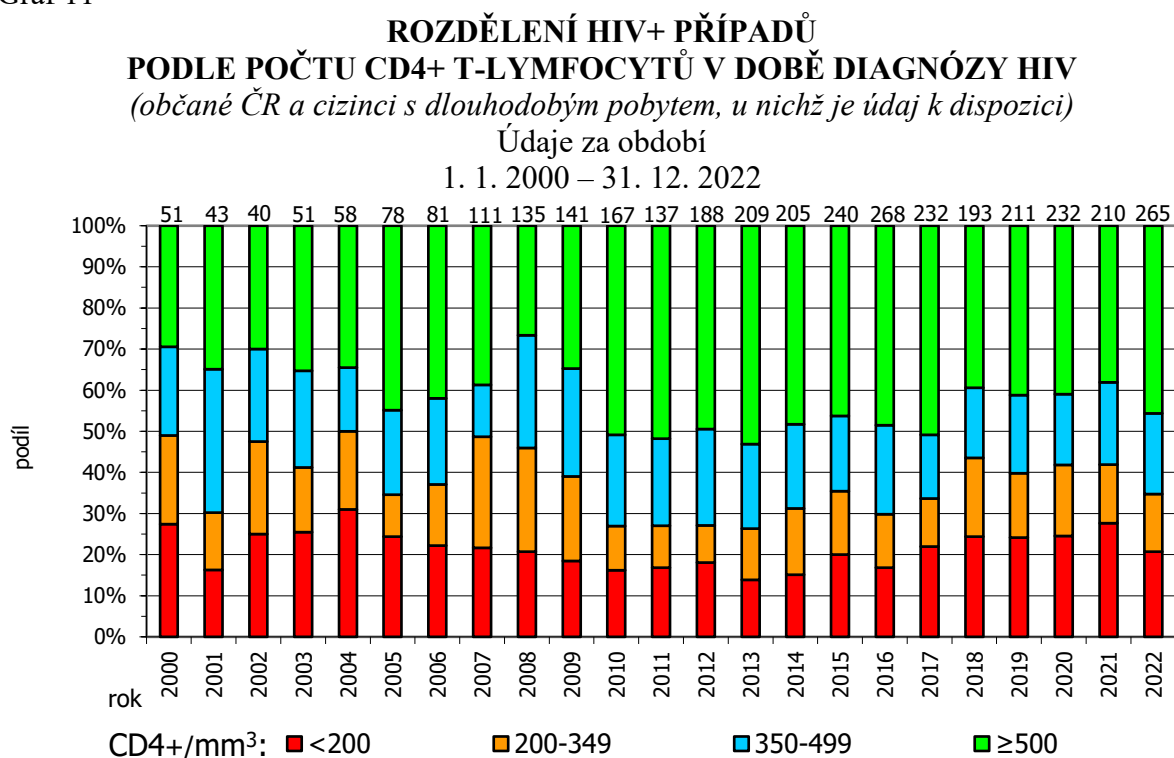
Graf 10 ukazuje, že zastoupení **stadií infekce** v době první diagnózy HIV je dlouhodobě poměrně stabilní, nicméně podíl stadia AIDS je v posledních letech poněkud vyšší. To zřejmě souvisí s nárůstem zastoupení rezidentů, kteří jsou častěji zachycováni až v pokročilejších stadiích infekce. V roce 2022 bylo zachyceno ve stadiu AIDS 45 případů (15,4 %) a ve stadiu symptomatickém non-AIDS 20 (6,8 %). Tyto dvě závažné skupiny (stadia B a C podle klasifikace CDC) tvoří více než pětinu všech případů. Většina nových případů infekce HIV byla diagnostikována v asymptomatickém stadiu (199 osob; tj. 68,2 %) a 28 osob (9,6 %) zachytily testy krátce po nákaze ve stadiu akutní infekce.

Graf 10

Graf 11 klasifikuje pacienty do kategorií podle počtu **CD4+ T-lymfocytů** v mm³ krve v době zjištění HIV pozitivitu a je určitým doplňkem k předchozímu grafu.

Graf 11

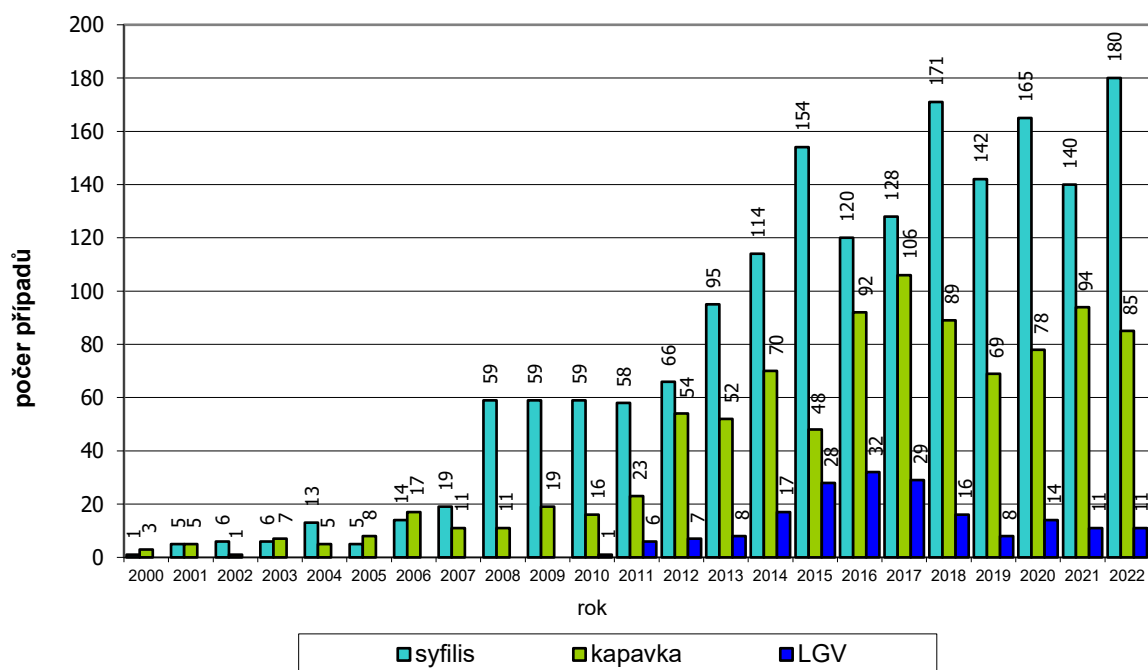
Podle metodiky Evropského centra pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) jsou pacienti s počty CD4 buněk pod 350 považováni za pozdě diagnostikované. V letech 2013–2017 tvořili takoví pacienti mezi novými případy, u nichž je údaj k dispozici, zhruba 30 %, ale v období 2018–2021 už 40 %. V roce 2022 to bylo 34,7 %. Pokles zřejmě souvisí s vyšším podílem již léčených pacientů mezi nově evidovanými. U prvozáchyťů je podíl pozdě diagnostikovaných vyšší, v posledních pěti letech se pohyboval v rozmezí 43–50 %. Tento ukazatel poskytuje výraznější upozornění na pozdní záchyty než výše zmíněný ukazatel vycházející ze stadií infekce. Údaj o počtu CD4 buněk chybí hlavně u nemocných, kteří se nedostavili do žádného z klinických pracovišť (HIV center) či záhy zemřeli.

Naprostá většina pacientů, kteří v roce 2022 byli v péči HIV center, byla léčena antiretrovirovými léky (98,9 %). U 97,1 % léčených bylo dosaženo virové suprese či nízké virémie vyjádřené počtem kopií HIV-1 RNA <200 kopií/ml plazmy při posledním odběru. Léčba je zahajována bezprostředně po zjištění HIV positivity. Včasné zahájení léčby má význam nejen pro zdravotní stav pacienta a dobu jeho dožití, ale i jako preventivní opatření. Infekčnost úspěšně léčených pacientů zásadním způsobem klesá a tím se snižuje možnost přenosu infekce HIV v populaci. Určitá část žijících pacientů (cca 11 %) však pobývá v cizině a není v ČR sledována stejně jako pacienti, kteří žijí v ČR, ale do HIV center nedocházejí (cca 6 %). O stavu těchto pacientů nejsou k dispozici aktuální informace.

U HIV pozitivních jsou v posledních letech časté **koinfekce** s dalšími sexuálně přenosnými nemocemi (**graf 12**). V roce 2022 bylo u HIV pozitivních osob (jak s nově, tak s dříve zjištěnou HIV pozitivitou) diagnostikováno 180 nových případů syfilis, z toho 175 u mužů. Celkem 159 případů představuje časnou syfilis, 4 pozdní syfilis a 17 syfilis blíže nespecifikovanou. Převažující časná infekce je z hlediska rizika přenosu na sexuální partnery nejnebezpečnější.

Graf 12

SLEDOVANÉ POHLAVNÍ NEMOCI U HIV POZITIVNÍCH PACIENTŮ V ČESKÉ REPUBLICE Absolutní počty za období 2000–2022

K přenosu syfilis došlo homosexuálním/bisexuálním stykem ve 159 (88,3 %) případech a heterosexuálním stykem ve 20 (11,1 %) případech, jednou zůstal způsob přenosu nezjištěný. Z hlediska věkového rozložení bylo 19 (10,5 %) případů ve věku 20–29 let, 70 (38,9 %) případů v kategorii 30–39 let, 66 (36,7 %) případů v kategorii 40–49 let a 25 (13,9 %) případů ve věku 50 let a více. V 86 (47,8 %) případech se jedná o reinfekci. Kapavka byla zaznamenána u 85 HIV pozitivních, mezi nimiž byly 2 ženy a 83 mužů, přičemž 79 z nich byli muži mající sex s muži. Kapavku měly 2 osoby do 19 let (2,3 %), 13 osob (15,3 %) ve věku 20–29 let, 39 osob (45,9 %) ve věku 30–39 let, 21 osob (24,7 %) ve věku 40–49 let a 10 (11,8 %) ve věku 50–59 let. V 51 případě (60,0 %) se jednalo o reinfekci. Dále bylo zjištěno 11 případů venerického lymfogranulomu (LGV), všechny u mužů, z toho 10 u mužů majících sex s muži, ve 3 případech se jednalo o reinfekci. Ve věku 30–39 let byli 4 muži, ve věku 40–49 let rovněž 4 a ve věku nad 50 let byli 3 muži.

Z pohledu **důvodu** provedeného **vyšetření** HIV protilátek tvoří dlouhodobě velkou část provedených testů povinné testování krevních vzorků dárců krve a plasmy. V roce 2022 bylo celkem provedeno téměř 1,4 miliónu testů u dárců krve a plasmy ([tabulka 1](#)), z toho asi 890 tisíc plasmaferézou. Celkově představují odběry na odděleních transfuzní služby a v plasmaferetických centrech 75,2 % všech provedených testů na přítomnost HIV protilátek. Bylo při nich zjištěno 27 HIV pozitivních dárců, z toho 14 žen. Bylo mezi nimi sedm opakovaných dárců. S výjimkou jednoho byli všichni dárce zjištěni při odběru plasmaferézou. Dárce byli ve věku 18–58 let, u 11 došlo k přenosu HIV infekce při heterosexuálním styku, u 5 při styku mezi muži a u 11 zůstal způsob přenosu neznámý. Dárce pocházeli z České republiky (9), Ruska (3), Slovenska (1) a Ukrajiny (14). Několikanásobné zvýšení počtu zachycených HIV pozitivních dárců na historicky nejvyšší hodnotu jde zřejmě na vrub především ekonomické krizi a snaze potenciálních dárců zajistit si finanční prostředky. Kumulativně bylo při darování krve nebo plasmy odhaleno 136 HIV pozitivních osob ([graf 13](#)). Další 1,0 % vyšetření bylo provedeno u dárců buněk, tkání a orgánů a nebyl při nich zachycen žádný pozitivní případ.

Z celkového kumulativního počtu 4366 HIV pozitivních bylo 634 **žen**, což činí 14,5 %. V letech 2005–2018 se roční počty nově diagnostikovaných žen pohybovaly zhruba na úrovni 20–25 případů a přes poměrně velké meziroční výkyvy nevykazovaly žádný dlouhodobější trend. Relativní zastoupení žen mezi novými případy HIV v tomto období v důsledku změn v zachytu případů u mužů výrazně kleslo. V posledních čtyřech letech 2019–2022 byly počty žen vyšší, a to 30, 48, 32 a 55. Vzrostlo i procentuální zastoupení žen, jak dokumentuje [graf 14](#). Od roku 2015 je mezi ženami převaha rezidentek, v letech 2021–2022 tvoří přes 70 %.

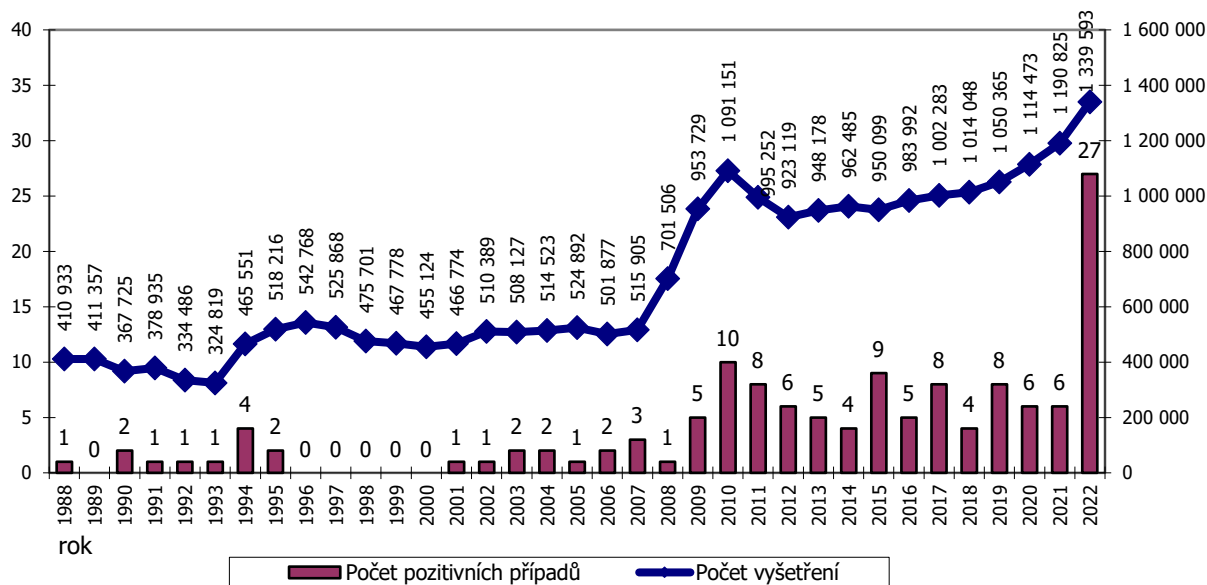
Graf 13

TESTOVÁNÍ KREVNÍCH VZORKŮ V TRANSFUZNÍ SLUŽBĚ V JEDNOTLIVÝCH LETECH

(občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem)

Absolutní údaje za období

1. 1. 1988 - 31. 12. 2022

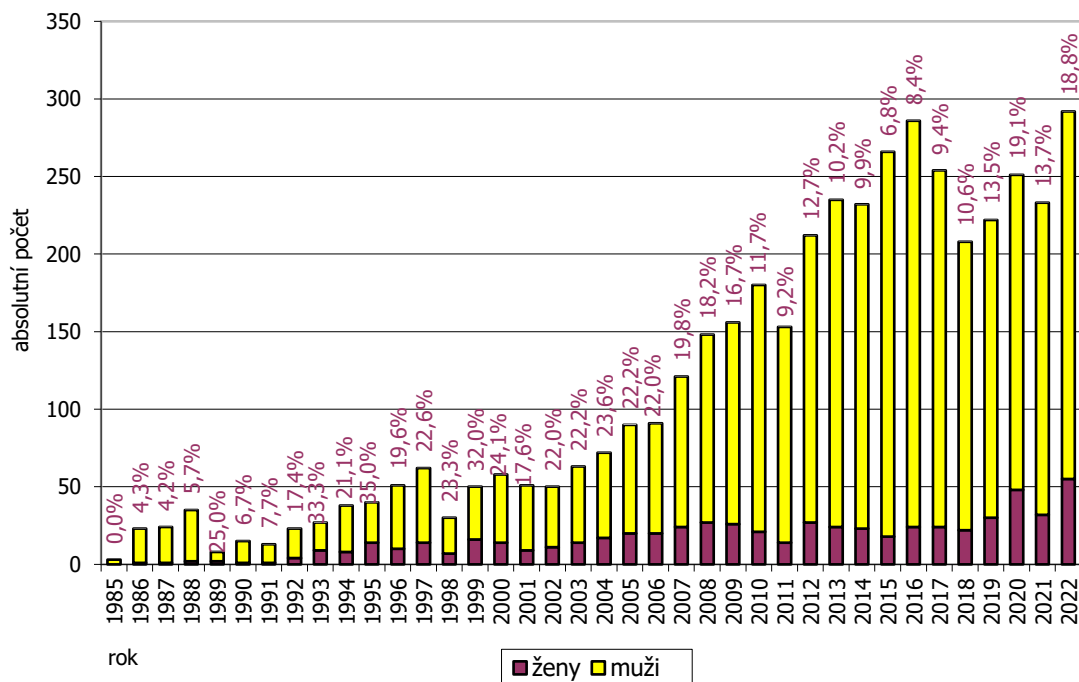
Graf 14

HIV+ PODLE POHLAVÍ V ČESKÉ REPUBLICE PODÍL HIV+ ŽEN V JEDNOTLIVÝCH LETECH

(občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem)

Údaje ke dni

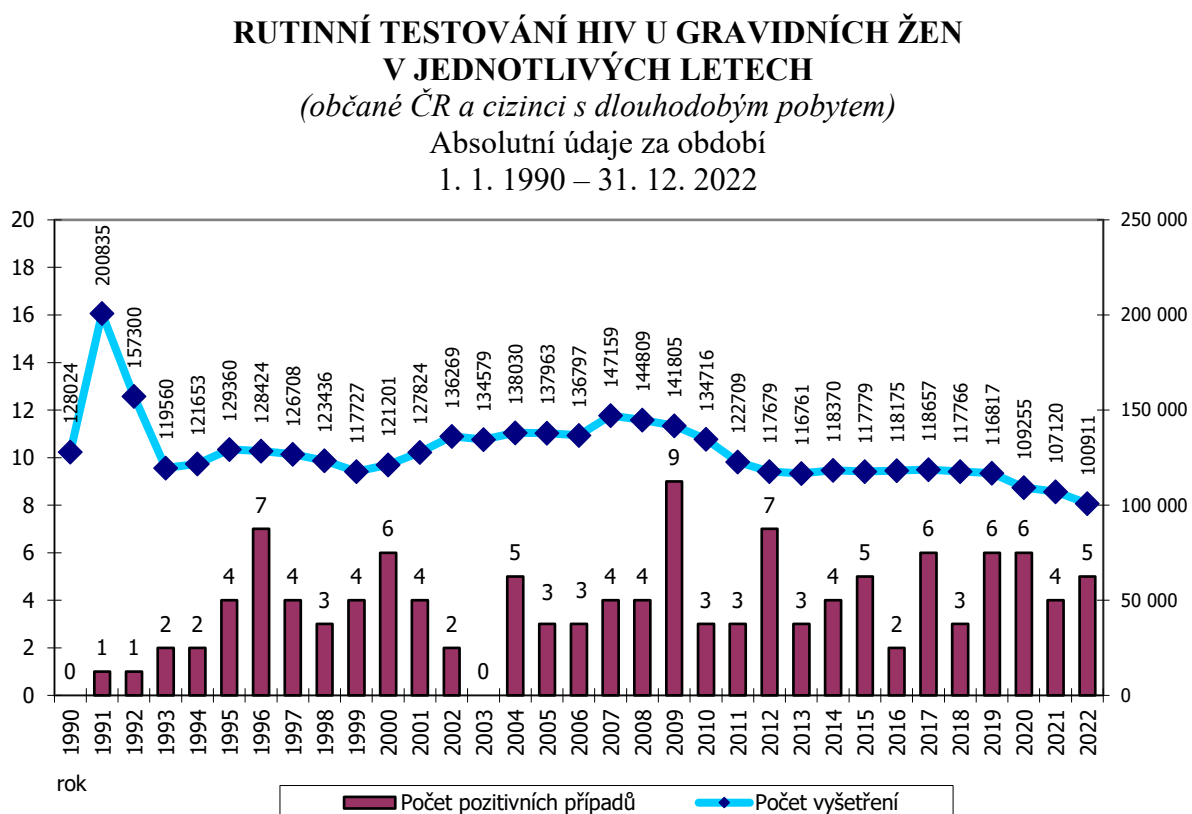
31. 12. 2022

Screening **gravidních žen (graf 15)** v roce 2022 nově zachytil 5 pozitivních žen na základě zhruba 101 000 provedených testů (5,7 % všech provedených testů). V roce 2022 se HIV pozitivním ženám narodilo 10 dětí. Pět matek jsou rezidentky pocházející z Ukrajiny, Ruska a Běloruska. Devět žen v době otěhotnění vědělo o své HIV pozitivitě, u jedné byla HIV pozitivita zjištěna až při screeningu v průběhu těhotenství. Žádné z nově narozených dětí nevykazuje známky infekce HIV, avšak konečné rozhodnutí o HIV negativitě bude možno učinit, až se děti dostaví na kontrolu ve věku 18 měsíců nebo na podkladě dvou negativních výsledků HIV RNA ve věku 1 a 3 měsíců.

Celkově byly ke konci roku 2022 známy údaje o 315 **těhotenstvích** 232 HIV pozitivních žen, z nichž 250 skončilo porodem, 57 umělým či spontánním potratem a 8 právě probíhalo. Přitom 62 žen bylo těhotných dvakrát či vícekrát.

Graf 15

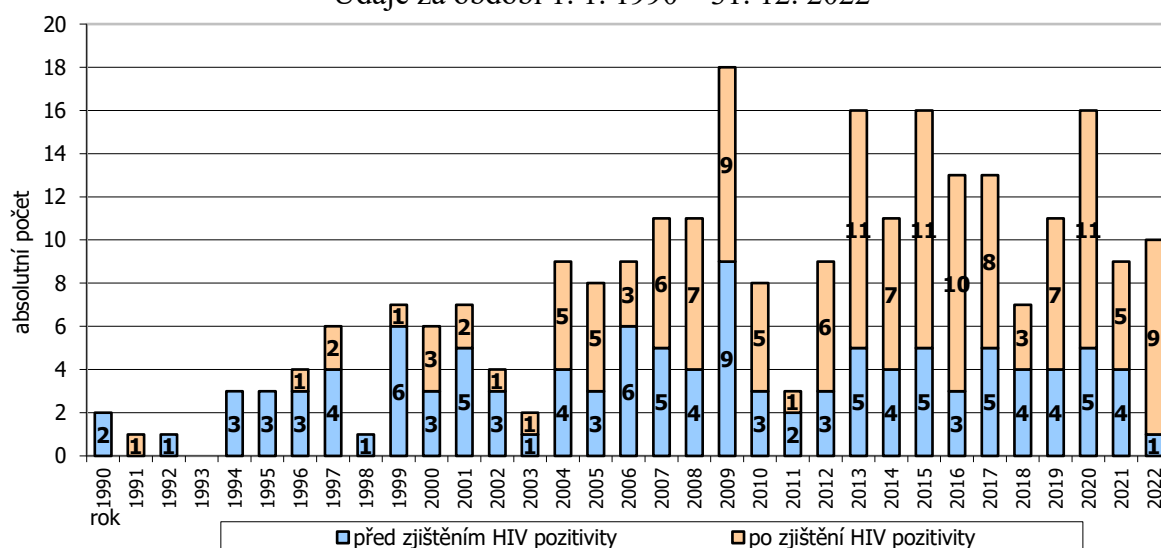
Z **grafu 15** je patrné, že prostřednictvím rutinního testování gravidních žen byla za celou dobu sledování zjištěna HIV pozitivita 125 žen. Dalších 17 žen bylo poprvé diagnostikováno rovněž v době těhotenství, ale při testu indikovaném z jiného důvodu než gravidita. Zbývajících 173 těhotenství bylo zaznamenáno u žen, které již v době otěhotnění věděly o své HIV pozitivitě. Z uvedených těhotenství se narodilo 255 dětí (5× dvojčata), z nich 141 ženám, jež o své HIV pozitivitě dlouhodobě věděly (**graf 16**).

Graf 16

POČTY DĚTÍ NAROZENÝCH HIV POZITIVNÍM ŽENÁM V ČR PODLE DOBY TĚHOTENSTVÍ

(občanky ČR a cizinky s dlouhodobým pobytem)

Údaje za období 1. 1. 1990 – 31. 12. 2022

Celkově je evidováno 199 HIV pozitivních žen, jež porodily alespoň jedno dítě. Mezi narozenými dětmi je 6 pozitivních, 195 negativních, u 25 nebyl HIV status dosud uzavřen a u 29 není známý, protože děti přestaly docházet na kontroly. U 6 pozitivních dětí narozených v ČR šlo vždy o nesledovanou graviditu bez řádné zajišťovací léčby matky a ostatních preventivních opatření. Další 4 evidované HIV pozitivní děti se narodily dlouho před zjištěním HIV positivity matky z těhotenství, která proběhla mimo ČR, a byly v ČR diagnostikovány ve věku 4–10 let.

Tabulka 1 dokládá, že z důvodu klinických příznaků bylo indikováno přes 129 tisíc vyšetření (7,3 % všech vyšetření), při nichž bylo zjištěno 94 nových případů HIV infekce (32,2 % všech nových případů). Přitom 22 z těchto případů bylo vyšetřeno v souvislosti s diagnózou pohlavně přenosné nemoci (hlavně syfilis). Další důležité okruhy vyšetření představují kontakty pozitivních případů (10 pozitivních ze 197 cílených vyšetření), preventivní vyšetření včetně předoperačních vyšetření (13 pozitivních z necelých 92 tisíc vyšetření) a osoby ve zvýšeném riziku HIV (2 pozitivní z 8 tisíc vyšetření).

Kromě klinických příčin je HIV pozitivita často zjištěna na základě vyšetření HIV provedených na vlastní žádost klienta, anonymně či neanonymně. V roce 2022 bylo celkově na základě 21 tisíc vyšetření na vlastní žádost (1,2 % všech vyšetření) zjištěno 140 HIV pozitivních osob (což představuje 47,9 % všech nových případů v tomto roce). Z toho je 106 HIV pozitivních osob ze zhruba 7 tisíc neanonymních vyšetření. Mezi nimi bylo 59 mužů majících sex s muži a 19 mužů a 13 žen s heterosexuálním přenosem infekce. Z téměř 14 tisíc anonymně provedených vyšetření bylo diagnostikováno 34 HIV pozitivních případů, z nich je 28 mužů majících sex s muži a 3 muži s heterosexuálním přenosem infekce. U sedmi pacientů proběhlo vyšetření na vlastní žádost na základě reaktivního výsledku předchozího samovyšetření domácím testem či vyšetření rychlotestem. K vyšetřením na vlastní žádost lze přiřadit i zhruba 1,5 tisíce vyšetření pro mezinárodní certifikát, při nichž nebyl zjištěn žádný případ HIV positivity (**tabulka 1**). Vyšetření pro klinickou diagnózu, na vlastní žádost a z preventivních důvodů tvoří dohromady zhruba 13,5 % všech provedených vyšetření.

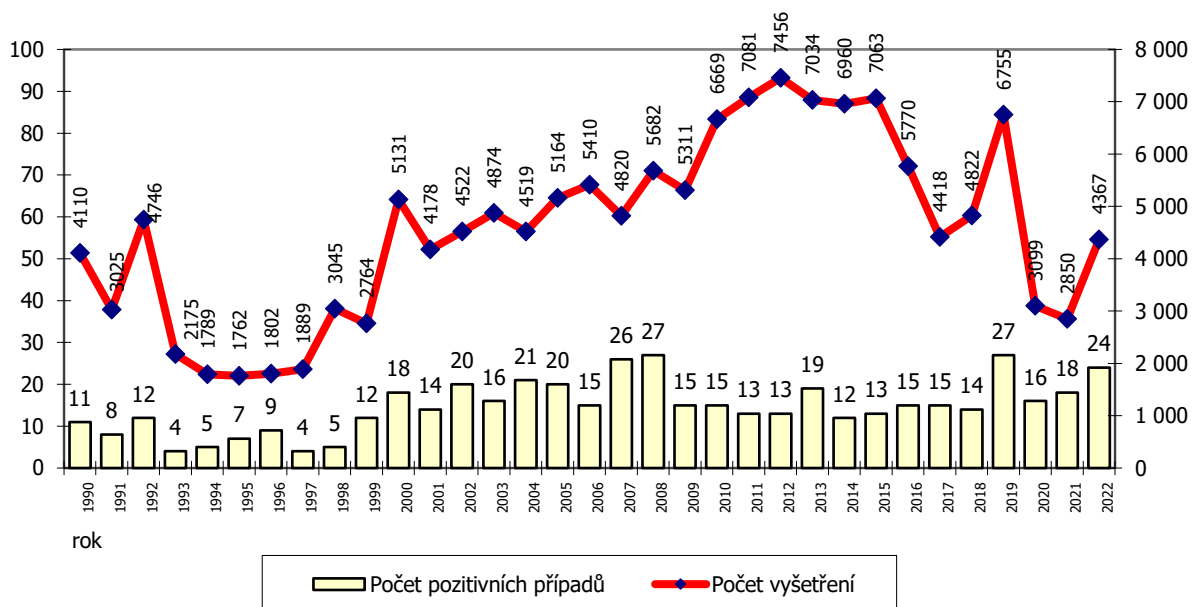
Na základě údajů ze surveillance ke konci roku 2022 byl pomocí matematického modelu v softwaru ECDC HIV Modelling Tool **odhadnut** celkový **počet osob s HIV/AIDS** žijících na území státu na zhruba 3980. Toto číslo vychází z počtu diagnostikovaných osob (bez těch, které se odstěhovaly nebo zemřely) a z odhadu počtu osob, u nichž nebyla infekce dosud diagnostikována, který činí 690, tj. 17,4 % z celkového počtu. Odhad počtu nediodagnostikovaných je ovšem ve statistickém modelu stanoven s určitou nejistotou, která je vyjádřena poměrně širokým 95% intervalem spolehlivosti (531; 840), tato nejistota se pak promítá i do odhadu celkového počtu. Mezi 690 nediodagnostikovanými je podle odhadu asi 60 % rezidentů a převažuje přenos infekce heterosexuálním kontaktem (asi 60 %).

Všechny dosud uvedené údaje se týkají občanů ČR a rezidentů. Kromě nich jsou v ČR každoročně zachyceni i HIV pozitivní **cizinci s krátkodobým pobytem**. V poslední dekádě jich bylo zpravidla kolem 15 ročně s výjimkou roku 2019, kdy jich bylo zjištěno 27. V roce 2022 bylo na základě zhruba 4400 vyšetření identifikováno 24 HIV pozitivních cizinců ([graf 17](#)). Mezi nimi převažovali občané Ukrajiny (7), dále byly zastoupeny Slovensko (4), Itálie (2), Moldavsko (2), Německo (2) a jednotlivě 7 dalších zemí. Za celé období sledování bylo v ČR diagnostikováno 531 pozitivních cizinců s krátkodobým pobytem, mezi nimiž převažují občané východní Evropy (178), střední a západní Evropy (161) a subsaharské Afriky (115). V posledním desetiletí 2013–2022 dominují mezi diagnostikovanými cizinci Ukrajinci (40), s odstupem následují občané Slovenska (15), Německa (11), Spojeného království (11), Itálie (9), Ruska (9).

Graf 17

POČET VYŠETŘENÍ A POČET HIV+ CIZINCŮ S KRÁTKODOBÝM POBYTEM V ČESKÉ REPUBLICE V JEDNOTLIVÝCH LETECH

Absolutní údaje za období
1. 1. 1990 – 31. 12. 2022

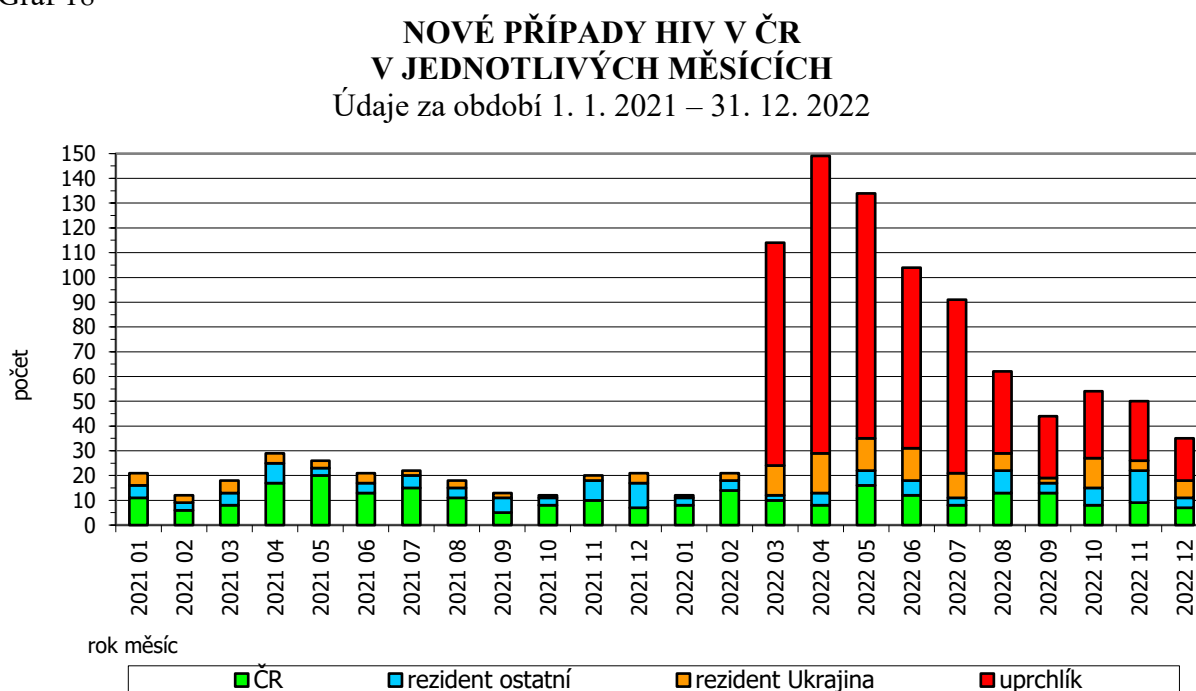
Situaci v roce 2022 výrazně ovlivnil válečný konflikt na Ukrajině. Podle údajů Ministerstva vnitra ČR přišlo v průběhu roku 2022 do ČR 433071 **uprchlíků**, kterým bylo uděleno pobytové

oprávnění v souvislosti s válkou na Ukrajině, z toho 24,2 % mužů nad 15 let, 50,1 % žen nad 15 let a 25,7 % dětí do 15 let.

V systému surveillance HIV/AIDS v ČR jsou uprchlíci vedeni odděleně od skupin běžně sledovaných, tj. občanů ČR a rezidentů. Od počátku konfliktu na Ukrajině do konce roku 2022 bylo zaznamenáno 578 HIV pozitivních osob z Ukrajiny se statutem uprchlíka (198 mužů, 380 žen). Mezi nimi bylo 20 dětí do 15 let (11 chlapců, 9 dívek). Naprostá většina těchto uprchlíků (cca 90,5 %) věděla o své HIV pozitivitě, léčila se dosud na Ukrajině a potřebovala zajistit kontinuitu léčby HIV infekce. Antiretrovirová léčba těchto osob má zásadní význam pro zábranu rizika šíření infekce HIV v ČR, neboť infekčnost setrvale řádně léčených osob je minimální, tudíž přenos infekce je nepravděpodobný.

Dynamika počtu zachycených HIV pozitivních uprchlíků a ukrajinských rezidentů i ostatních rezidentů a občanů ČR v letech 2021–2022 je zobrazena v **grafu 18**. Nejvíce uprchlíků bylo zachyceno bezprostředně po zahájení konfliktu, v dalších měsících jejich počty klesaly. Graf dále dokládá výše komentovaný nárůst počtu případů u ukrajinských rezidentů.

Graf 18

Údaje o výskytu a šíření HIV/AIDS v České republice jsou měsíčně aktualizovány a průběžně doplňovány v souvislosti s dohledáváním chybějících informací. Jsou zveřejňovány na **webových stránkách** Státního zdravotního ústavu v Praze (<https://szu.cz/publikace/data/vyskyt-a-sireni-hiv-aids>). Zprávy o surveillance HIV/AIDS v Evropě lze nalézt na stránkách ECDC (<https://www.ecdc.europa.eu/en/infectious-disease-topics/hiv-infection-and-aids/surveillance-and-updates-hiv-and-aids>).

Závěr

Česká republika v posledních deseti letech zpravidla vykazuje mírně nad 2 nové případy HIV na 100 000 obyvatel ročně, v roce 2022 dosáhla dosavadního maxima 2,71 případu u občanů ČR a rezidentů na 100 000 obyvatel. Počty a struktura nově evidovaných případů byly v roce 2022 ovlivněny válečným konfliktem na Ukrajině, který se kromě vysokého počtu 578 HIV pozitivních uprchlíků projevil i ve zvýšení počtu nově zjištěných rezidentů s HIV. Tři čtvrtiny HIV pozitivních uprchlíků za rok 2022 byly registrovány v prvních pěti měsících po vypuknutí konfliktu, od té doby jejich počty setrvale klesají. Naprostá většina uprchlíků si byla vědoma své HIV positivity a byla na Ukrajině léčena antiretrovirovou terapií.

V České republice stále dominuje homosexuální přenos infekce HIV mezi muži majícími sex s muži. V posledních letech podíl homosexuálně přenesených infekcí poklesl a pohybuje na úrovni kolem 55 %, zatímco podíl infekcí přenesených heterosexuálně vzrostl nad 30 % a nárůst se projevil zejména u rezidentů. Podíl rezidentů setrvale narůstá a poprvé překročil 50 %. Proto jsou rezidenti významnou skupinou podílející se na výskytu infekce HIV v ČR, na niž je potřeba zaměřit pozornost.

Česká republika i nadále zůstává zemí s nízkou úrovní infekce HIV/AIDS v rámci světa i Evropy.

Poděkování

Autoři děkují pracovníkům všech HIV center a spolupracujících nevládních organizací a spolupracovníkům z NRL pro HIV/AIDS, bez jejichž přispění a podkladů by tato zpráva nemohla vzniknout.

Zpráva byla původně uveřejněna v časopise Zprávy Centra epidemiologie a mikrobiologie (SZÚ, Praha) 2023; 32(9): 335–351. V ročence je publikována se souhlasem redakce časopisu.

2 Zpráva o plnění úkolů z Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS na období 2018–2022 za rok 2022

Hana Davidová

Ministerstvo zdravotnictví České republiky, Praha

Důvod vypracování a obsah zprávy o plnění úkolů z Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS na období 2018–2022 za rok 2022¹ (dále jen „Zpráva“)

Zpracování souhrnné zprávy o plnění úkolů Národního programu pro řešení problematiky HIV/AIDS vychází z usnesení vlády č. 839 ze dne 29. listopadu 2017 o Národním programu řešení problematiky HIV/AIDS v České republice na období 2018–2022 (dále jen „Národní program“). Tímto usnesením bylo uloženo definovaným členům vlády a dále zmocněnkyni vlády pro lidská práva a národnímu koordinátorovi pro protidrogovou politiku plnit ve své působnosti úkoly vyplývající z Národního programu a každoročně podat Ministerstvu zdravotnictví (dále jen „MZ“) za období platnosti Národního programu ve stanoveném termínu zprávu o plnění těchto úkolů, a to vždy za předchozí rok. Obsahem zprávy je rovněž informace o objemu finančních prostředků vyčleněných na řešení problematiky HIV/AIDS.

Tato souhrnná zpráva kompletuje a sumarizuje jednotlivé zaslané zprávy subjektů odpovědných za plnění stanovených úkolů Národního programu v jejich působnosti.

V souladu s nastavenou metodikou bude tato souhrnná zpráva rovněž součástí Ročenky Národního programu HIV/AIDS², která je vytvářena manažerkou Národního programu HIV/AIDS a kterou vydává Státní zdravotní ústav, a to v termínu do května 2024. Součástí ročenky bude i popis epidemiologické situace a trendů ve výskytu HIV/AIDS v ČR.

1 Dostupné z: [Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období 2018–2022.pdf \(mzcr.cz\)](#)

2 Dostupné z: [Ročenky – Národní program boje proti AIDS \(prevencehiv.cz\)](#)

Sumarizace plnění jednotlivých úkolů z Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS na období 2018–2022 za rok 2022

1 Aktivita na úseku prevence přenosu HIV

Populace s vyšším rizikem

1.1 Pro populační skupiny s vyšším rizikem infekce HIV realizovat speciální cílené programy s cílem omezit šíření infekce HIV a pohlavně přenosných nákaz (dále jen „STI“)

Odpovědné organizace: Ministerstvo zdravotnictví ČR, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, Ministerstvo spravedlnosti

Spolupracující organizace: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Státní zdravotní ústav, Zdravotní ústavy, kraje a obce, HIV centra, Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, nestátní neziskové organizace (dále jen „NNO“), Vězeňská služba ČR

Plnění úkolu:

- V gesci **MZ** je tento úkol řešen prostřednictvím **Dotačního programu Národní program řešení problematiky HIV/AIDS** (dále jen „DP HIV/AIDS“).
 - Dotační program má za cíl snížení rizik vzniku a dalšího šíření HIV infekce v cílové populaci (zejména dospívající a mladiství, muži mající sex s muži, osoby poskytující placené sexuální služby, rezidenti).
 - Podpořené projekty v rámci dotačního programu jsou zaměřeny na dvě hlavní priority:
 - bezplatné a anonymní testování na HIV a bezplatné testování na ostatní STI včetně virové hepatitidy B a virové hepatitidy C,
 - preventivní edukační a intervenční aktivity.
 - V letech 2015–2022 bylo každoročně na projekty ze státního rozpočtu na DP HIV/AIDS poskytnuto cca 10 mil. Kč.
 - V roce 2022 bylo 10 mil. Kč rozděleno celkem mezi 25 projektů předložených 10 žadateli.
 - Největším příjemcem byla s 15 projekty Česká společnost AIDS pomoc, z. s. (dále jen „ČSAP“), jejímiž hlavními projekty byly:
 - bezplatné anonymní testování na infekci HIV v AIDS poradně Domu světla a dalších checkpointech spojené s předtestovým a potestovým poradenstvím,
 - zajištění možnosti sebetestování,
 - mobilní HIV poradny s důrazem na testování skupiny mužů majících sex s muži (dále jen „MSM“) v rámci ČR,
 - program prevence MSM a komunitní program pro osoby žijící s HIV/AIDS.
- V gesci **Ministerstva spravedlnosti** (dále jen „MSp“) je úkol plněn prostřednictvím edukačních aktivit na úseku prevence přenosu HIV, které jsou v rámci působení na vězněné osoby vícerozměrné a zahrnují jak činnost zdravotních středisek, tak činnost poradenských služeb zajišťovaných pro vězněné osoby ve všech organizačních jednotkách Vězeňské služby ČR.

- V rámci plnění úkolů z Národního programu na období 2018–2022 bylo v průběhu roku 2022 ve vězeňských zařízeních provedeno celkem 1 356 konzultací (1 121 konzultací s muži, 235 konzultací se ženami), jejichž předmětem byla problematika HIV a problematika dalších nákaz přenášených krví.
 - Ve Vazební věznici Praha Pankrác a Vazební věznici Praha Ruzyně byl realizován pilotní projekt bezplatné anonymní distribuce kondomů. Po ukončení projektu pokračuje bezplatná distribuce kondomů ve Vazební věznici a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Praha Pankrác. Efekt projektu byl vyhodnocen pozitivně, ve věznicích nebyl zaznamenán žádný nový případ HIV/AIDS.
 - K poskytování substituční léčby má povolení 10 věznic.
 - Program výměny jehel a stříkaček není Vězeňskou službou ČR realizován, zejména vzhledem k zákonnému rámci zakazujícím užívání návykových látek během výkonu trestu odnětí svobody a vazby v ČR a s odkazem na bezpečnostní rizika pro personál věznic i vězněné osoby.
 - Aktivita na úseku prevence přenosu HIV nebyly v průběhu roku 2022 podpořeny žádným grantovým projektem. Náklady s těmito aktivitami spojené byly pokryty z účelově vázaných prostředků na realizaci programu protidrogové politiky Vězeňské služby ČR.
- Jelikož nejvíce HIV pozitivních osob v rámci ČR žije v Praze, jsou důležité v této oblasti i aktivity **Magistrátu hlavního města Prahy**. Magistrát hl. města Prahy podporuje preventivní aktivity spíše zprostředkovaně, v rámci grantového řízení pro rok 2022 v oblasti zdravotnictví byl vyhlášen stejně jako v letech předchozích program na podporu zdravotní péče pro rizikové skupiny obyvatelstva. Program byl určen pro nestátní neziskové organizace i poskytovatele zdravotních služeb. Do tohoto programu se přihlásilo několik organizací – programy byly finančně podpořeny v celkové výši 1 969 000 Kč. V grantovém programu ostatních odborů byla prevence HIV/AIDS finančně podpořena v celkové výši 1 054 900 Kč. Tyto finanční prostředky byly poskytnuty na prevenci HIV/AIDS v hl. m. Praze a aktivity z toho vyplývající byly řešeny v gesci jednotlivých subjektů za kalendářní rok 2022. V rámci nejvýznamnějších projektů byly magistrátem hl. města Prahy podpořeny např. tyto významné projekty:
- Centrum pro rodinu PSS a klinické adiktologie, z.ú. (Epidemiologická ambulance a zdravotní prevence Afterin),
 - mobilní testování na HIV a syfilis v ulicích Prahy (ČSAP),
 - prevence sexuálního přenosu HIV se zaměřením na mládež (ČSAP),
 - HIV screening / bezplatné anonymní testování (ČSAP),
 - AIDS poradny (ČSAP),
 - charitativní běh proti homofobii a prevenci HIV Fun&Run 2022 (Prague Pride, z. s.),
 - Zdravé město Praha (Rozkoš bez rizika, z. s.).

1.2 Rozvíjet komunitní centra

Odpovědná organizace: NNO/pacientské organizace

Spolupracující organizace: MZ ČR, Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, MPSV, SZÚ, ZÚ

Plnění úkolu:

- Rozvoj komunitních center je realizován především skrze nestátní neziskové organizace. Dle zveřejněné výroční zprávy ČSAP za rok 2022³ byly kromě projektů podpořených MZ podpořeny i tyto projekty:
 - azylový Dům světla (jedná se o registrovanou sociální službu pro HIV+ osoby bez přístřeší),
 - inovace v oblasti podpory a prevence sociálního vyloučení HIV pozitivní komunity s využitím dobré zahraniční praxe (podpořeny MPSV),
 - komunitní program pro muže mající sex s muži (podpořeno Magistrátem hl. m. Prahy).

1.3 Upravit metodický a organizačně-technický rámec pro poskytování rychlých testů včetně testů pro sebetestování

Odpovědná organizace: MZ ČR

Spolupracující organizace: SZÚ/NRL pro HIV/AIDS, NNO, Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky

Plnění úkolu:

- Metodický a organizačně-technický rámec pro poskytování rychlých testů včetně testů pro sebetestování byl upraven a zveřejněn na webu Národního programu boje proti HIV/AIDS⁴.

1.4 Zvýšit testovanost na HIV a další STI v cílové skupině MSM prostřednictvím specifických terénních programů testování a poradenství přímo v prostředí s vysokou koncentrací cílové skupiny (např. kluby, sauny)

Odpovědná organizace: MZ ČR

Spolupracující organizace: SZÚ, ZÚ, HIV centra, NNO, klinická pracoviště, orgány samosprávy – kraje, obce

Plnění úkolu:

- Plněno skrze DP HIV/AIDS, podrobné informace jsou obsaženy v závěrečných zprávách jednotlivých projektů, které byly posouzeny Komisí Ministerstva zdravotnictví pro přidělování dotací ze státního rozpočtu v rámci dotačního programu Národní program řešení problematiky HIV/AIDS.
- Dle závěrečných zpráv ČSAP k projektu Mobilní HIV poradny s důrazem na testování skupiny MSM na území Čech a Moravy za roky 2021 a 2022 se v rámci tohoto projektu počet provedených testů navýšil z 3 297 v roce 2021 na 3 942 v roce 2022.

1.5 Pilotní studie využití testů určených pro sebetestování infekce HIV

Odpovědná organizace: MZ ČR

Spolupracující organizace: SZÚ/NRL HIV/AIDS, NNO, Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky

Plnění úkolu:

³ Dostupné z: <https://www.aids-pomoc.cz/fls/web/vyrocní-zprava-2022-01-a5-mail.pdf>.

⁴ Dostupné z: [doporuceni_sebetestovani_HIV.pdf](https://prevencehiv.cz/doporuceni-sebetestovani-hiv.pdf) (prevencehiv.cz).

- Výsledky Pilotní studie využití testů určených pro sebetestování infekce HIV byly publikovány v roce 2020⁵ se závěrem, že testy pro sebetestování jsou alternativní možností k aktuálně dostupnému laboratornímu screeningu infekce HIV. Jedná se však o testy orientační s kvalitativním hodnocením výsledku laikem, resp. nezdravotníkem, a každý reaktivní výsledek je nutné ověřit.
- Testy pro sebetestování jsou založeny pouze na detekci protilátek a v případě, že k rizikovému chování došlo před méně než 3 měsíci, nelze vyloučit falešně negativní výsledek. U všech sledovaných testů pro sebetestování uvádí výrobce omezení, že tyto testy nejsou určeny pro klienty, kteří užívají antiretrovirové preparáty v rámci preexpoziční (dále jen „PrEP“) nebo postexpoziční (dále jen „PEP“) profylaxe.

1.6 Pilotní ověření nových depistážních postupů u HIV pozitivních osob

Odpovědná organizace: MZ ČR

Spolupracující organizace: OOVZ, SZÚ, ČLS JEP, NNO

Plnění úkolu:

- Úkol spočívá v rozvoji dlouhodobě ověřených přístupů včetně pilotního ověření nových depistážních postupů u HIV pozitivních osob při objasňování epidemického procesu s ohledem na aspekt osobní svobody a práv na straně jedné a ochrany veřejného zdraví na straně druhé.
- Dlouhodobě ověřené postupy, tj. provádění epidemiologického šetření, byly realizovány NRL HIV/AIDS při SZÚ ve spolupráci s jednotlivými krajskými hygienickými stanicemi a HIV centry v souladu s platnou legislativou. Nové depistážní postupy ověřovány nebyly, neboť úkol nebyl jasně definován, ze zadání úkolu nebylo možné dovodit, o jaké postupy by se mělo jednat. V případě potřeby může být redefinovaný úkol zařazen do příští verze Národního programu.

1.7 Podpora včasné a dostupné postexpoziční profylaxe (PEP) v indikovaných případech

Odpovědné organizace: HIV centra

Spolupracující organizace: MZ ČR, pojišťovny

Plnění úkolu:

- Plněno HIV centry skrze Doporučený postup péče o dospělé infikované HIV a postexpoziční profylaxe infekce HIV⁶, který byl vypracován Společností infekčního lékařství České lékařské společnosti J. E. Purkyně.
- Aktualizovaná verze českého doporučeného postupu vychází z doporučení prestižních světových institucí a v souladu s respektovanými autoritami uvádí základní postupy a principy diagnostické a léčebné péče o dospělé osoby infikované HIV.
- V určitých bodech je aktualizovaný doporučený postup konkrétnější než doporučené postupy z let minulých. Přesněji jsou definovány některé specifické klinické a laboratorní

5 Dostupné z: <https://www.prevencehiv.cz/wp-content/uploads/2021/05/studie-sebetestovani.pdf>.

6 Dostupné z <https://infektologie.cz/DPHIV19.htm>.

stavy, jasněji jsou formulována kritéria pro indikaci některých antiretrovirotik a také úskalí spojená s jednotlivými účinnými látkami a s celoživotní antiretrovirovou léčbou. Dokument je výsledkem všeobecného konsensu infektologů zabývajících se léčbou pacientů s infekcí HIV v České republice.

1.8 Zajištění prevence, diagnostiky a léčby HIV/AIDS a STI u osob ve výkonu vazby a trestu

Odpovědná organizace: MZ ČR

Spolupracující organizace: Vězeňská služba ČR ve spolupráci s MZ ČR, HIV centra, SZÚ, ZÚ, NNO

Plnění úkolu:

- V gesci **MŠP** provádí **Vězeňská služba ČR** surveillance HIV, dalších nákaz přenášených krví a STI. V rámci této surveillance se všechny osoby nově nastupující do věznice screeningově testují na STI (opt out 2 screening) a každé nově nastupující osobě nebo již vězněné osobě, která projeví zájem, je nabízen screeningový test na HIV. V roce 2022 bylo testováno na HIV celkem 1 600 vězněných osob (1 397 mužů, 203 žen).
- Bezplatné poradenství v rámci vězeňské služby je podrobně popsáno v bodě 1.1.
- Všechny výše uvedené aktivity jsou založeny jako dlouhodobě udržitelné a s jejich pokračováním se počítá i do budoucnosti. Navíc jsou zkoumány možnosti, jak implementovat opatření na snižování škod způsobených nákazami přenášenými krví, prosazované např. WHO. Za tímto účelem byla ustanovena Pracovní skupina pro implementaci opatření na snižování škod.

1.9 Pokračování v realizaci výchovy ke zdravému životnímu stylu, včetně sexuální výchovy a destigmatizace neheterosexuality, primární prevence infekce HIV, STI, prevence rizikového chování dospívajících. Zajištění realizace vzdělávacích programů primární prevence, využití interaktivních metod práce s cílovou skupinou, využití vrstevnických (peer) programů pro žáky a studenty

Odpovědné organizace: MŠMT ČR

Spolupracující organizace: SZÚ, ZÚ, zřizovatelé škol, NNO, NÚDZ

Plnění úkolu:

- V gesci **MŠMT** je úkol je plněn **průběžně**. Na všech stupních vzdělávání jsou děti, žáci i studenti vedeni ke zdravému životnímu stylu, a to přiměřeně ke svému věku. Oblast je zpracována v rámcových vzdělávacích programech na různých úrovních a je zaměřena také na sexuální výchovu. Metody a formy práce volí školy a školská zařízení přiměřeně k cílové skupině. Kromě výše uvedeného zapracování tématu do rámcových vzdělávacích programů se toto téma také zařazuje prostřednictvím preventivních programů, které jsou realizované nestátními neziskovými organizacemi, Státním zdravotním ústavem a krajskými hygienickými stanicemi. MŠMT tyto programy podporuje prostřednictvím dotační výzvy na podporu aktivit v oblasti primární prevence rizikového chování a podpory duševního zdraví ve školách a školských zařízeních.

- **Státní zdravotní ústav** (dále jen „SZÚ“) realizuje tyto aktivity primárně prostřednictvím preventivního programu **Hrou proti AIDS**, který je určený pro žáky 8. a 9. tříd základních škol a pro studenty prvních ročníků středních škol a odborných učilišť.
 - V roce 2022 se projektu zúčastnilo napříč ČR 7 597 žáků a studentů (pro 5 244 z nich zprostředkovalo projekt pracoviště v Praze, pro 890 pracoviště v Brně, pro 1 073 pracoviště v Jihlavě, 230 žáků a studentů se zúčastnilo projektu v Plzni, 160 v Hodoníně).
 - Od roku 1999, kdy byl projekt v České republice spuštěn, se ho zúčastnilo 216 237 mladých lidí.
 - Veškeré materiály a školení zajišťuje SZÚ za podpory MZ z účelového příspěvku Aktivnější přístup řešení problematiky HIV/AIDS (dále jen „Aktivnější přístup“).
 - Zájem, který je o program zejména na základních školách, zvládá Státní zdravotní ústav z personálních i časových důvodů jen těžko naplňovat.
 - V roce 2022 jako reakce na válečný konflikt na Ukrajině spojený s příchodem Ukrajinských dětí do ČR vznikl ve spolupráci s MZČR za finanční podpory UNICEF dvojjazyčný (česko-ukrajinský) projekt Hrou proti AIDS. V roce 2022 byly vytvořeny dvojjazyčné materiály, samotná realizace na školách bude probíhat v roce 2023 (<https://szu.cz/aktuality/szu-startuje-dvojjazycny-projekt-hrou-proti-aids-cilem-je-naucit-mlade-lidi-chranit-se-proti-nakaze>).
- **Zdravotní ústav se sídlem v Ústí nad Labem** realizuje v této oblasti následující projekty primární prevence pro školy:
 - HOP aneb Hravě o pohlavně přenosných chorobách,
 - reprodukční zdraví,
 - program Hravě o HIV/AIDS,
 - sexuální zdraví.

Cílová skupina těchto projektů jsou žáci 8. a 9. ročníků ZŠ a studenti 1. ročníků SŠ. Ve sledovaném období od 1. 1. 2022 – 31. 12. 2022 bylo realizováno celkem 169 programů primární prevence pro 3 415 žáků Ústeckého, Jihočeského a Plzeňského kraje. Od září 2022 byla nabídka programů primární prevence HIV/AIDS rozšířena o dvě nové metodiky – Hravě o HIV/AIDS a Sexuální zdraví. Došlo k doplnění a obnovení pomůcek nutných pro realizaci všech projektů.

- **Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě** realizoval ve sledovaném období ve školských zařízeních Moravskoslezského kraje navazující bezplatné vzdělávací programy primární prevence a podpory zdraví jako doplňkovou aktivitu k jejich výuce. Programy byly zaměřeny na související témata:
 - HIV (rizika přenosu a ochrana před infekcí HIV a STI),
 - prevence infekčních nemocí (obecné zásady prevence přenosných onemocnění),
 - duševní zdraví (zvýšení odolnosti vůči stresu),
 - prevence nádorů (samovyšetření a včasné rozpoznání nádorů prsu, varlat a kůže),
 - zdravý a bezpečný domov (formy domácího násilí a možná pomoc).

Všechny tyto programy byly určeny pro žáky 4.–9. tříd základních škol (HIV pro žáky 6.–9. tříd) a studenty 1. a 2. ročníků středních škol (včetně škol speciálních aj. typů školských zařízení). Probíhaly formou přednášek s diskusí (délka 45 minut) nebo interaktivních her (doporučeno pro základní školy) pro 1 třídu, tj. max. 30 dětí (délka 2 × 45 minut). Realizaci

programů zajišťovalo 7 lektorek se zdravotnickým vzděláním. O realizaci programů primární prevence projevily školy v Moravskoslezském kraji nebývalý zájem, který překročil kapacitní možnosti. Řada škol čeká na realizaci těchto programů v roce 2023. Vzdělávací program k tématu HIV absolvovalo v Moravskoslezském kraji 1 632 dětí ve 22 školách.

V roce 2022 byl ve spolupráci s lékařskou fakultou Ostravské univerzity a odborem školství Krajského úřadu Moravskoslezského kraje realizován program primární prevence HIV/STI ve školách. Cílovou skupinou byli žáci 7.–9. tříd základních škol (hra Hravě o prevenci) a studenti 1. a 2. ročníků středních škol (přednáška s diskusí). V rámci prevence HIV tímto programem prošlo 1 086 žáků a studentů z 19 škol v rozsahu 85 hodin výuky, zbytek byl realizován v rámci výchovy a podpory zdraví (celkem tímto programem prošlo 2 718 žáků a studentů z 39 škol v rozsahu 183 hodin výuky). Před realizací i po realizaci programu žáci a studenti vyplnili dotazník, pomocí kterého byla vyhodnocena efektivita edukace. Výsledky ukazují statisticky významné zvýšení znalostí žáků a studentů po realizaci programu (+18,2 %) i významné rozdíly v úrovni znalostí ve vztahu k pohlaví, kdy u dívek byly zaznamenány vyšší znalosti.

SZÚ ve spolupráci se ZÚ Ústí nad Labem a ZÚ Ostrava realizoval v období 2022/23 studii Co víš o AIDS?⁷. Závěrečná zpráva byla předložena hlavní hygieničce, výsledky byly oficiálně zveřejněny při příležitosti Světového dne AIDS dne 1. 12. 2023 spolu s tiskovou zprávou SZÚ⁸. Návrhy opatření byly projednány mezi MZ a MŠMT, byla řešena možnost financování budoucího projektu z prostředků WHO.

1.10 Podpora celostátních bezplatných linek pomoci AIDS, webových stránek, mobilních aplikací a dalších moderních technologií

Odpovědná organizace: MZ ČR

Spolupracující organizace: SZÚ, ZÚ, NNO

Plnění úkolu:

- V rámci účelového příspěvku Aktivnější přístup řešení problematiky HIV/AIDS je financována **Národní linka pomoci HIV/AIDS** při SZÚ a web **tatyted.com**. V roce 2022 zodpověděli pracovníci Centra podpory veřejného zdraví celkem 1 066 dotazů (tazatelé: 68 % muži a 32 % ženy). Po příchodu osob se statusem dočasné ochrany byla zodpovídána řada dotazů položených v ukrajinštině. Týkaly se zejména možnosti, kde se léčit. V rámci internetového poradenství bylo zodpovězeno dalších 302 dotazů, řada z nich v ukrajinštině.
- Telefonní nonstop linka a internetová poradna pro širokou veřejnost, které provozuje ČSAP, jsou každoročně podporovány z DP HIV/AIDS.
- V situacích, kdy klient potřebuje zjistit konkrétní možnost testování v rámci ČR, pomohou internetové stránky www.tatyted.com, nyní v 10 jazycích – čeština, angličtina, portugalština, španělština, ruština, ukrajinština, polština, vietnamština, rumunština a mongolština (poslední dva na žádost MV, v plánu je i překlad do francouzštiny).

7 Dostupné z: https://szu.cz/wp-content/uploads/2023/11/dotaznikove-setreni2023_final4.pdf.

8 Tisková zpráva SZÚ, dostupné z: <https://szu.cz/aktuality/v-cr-dominuje-prenos-hiv-sexualni-cestou-letos-evidujeme-220-novych-pripadu-mez-icechy-a-rezidenty-127-mez-ipurchliky/>.

1.11 Pokračovat v preventivních aktivitách na národní, regionální a místní úrovni zaměřených na sexuálně aktivní populaci s cílem zvýšení znalostí o významu bezpečnějšího sexu v prevenci infekce HIV a dosažení odpovídající změny rizikového sexuálního chování

Odpovědné organizace: MŠMT ČR

Spolupracující organizace: MZ ČR, MPSV ČR, SZÚ, ZÚ, OOVZ, HIV centra, NÚDZ, NNO, klinická pracoviště, orgány samosprávy – kraje, obce, MV ČR, Vězeňská služba ČR

Plnění úkolu:

- V gesci MŠMT je úkol plněn **průběžně**. MŠMT podporuje interaktivní platformu podpory duševního zdraví a prevence rizikového chování iPREV (navazuje na dříve realizované aktivity na portálu www.prevence-info.cz), která je realizována Klinikou adiktologie 1. lékařské fakulty Všeobecné fakultní nemocnice Univerzity Karlovy v Praze. Součástí této platformy je, mimo jiné, katalog preventivních programů využitelných školami, databanka evaluačních nástrojů, online vzdělávání v prevenci, systém evidence preventivních aktivit (SEPA) nebo informace pro školní metodiky prevence. V katalogu preventivních programů je tak možné najít program Hrou proti AIDS a Online besedu HIV/AIDS a sex. Současně MŠMT dlouhodobě podporuje odborný časopis Prevence, který se zabývá problematikou primární prevence rizikového chování, jejíž nedílnou součástí je i problematika sexuálně rizikového chování. Školy a školská zařízení průběžně spolupracují v rámci programů prevence HIV/AIDS se Státním zdravotním ústavem, krajskými hygienickými stanicemi a dalšími institucemi, státními i nestátními. Metody a formy práce volí školy a školská zařízení přiměřeně k cílové skupině.
- Na webu www.tadyted.com jsou k dispozici veškeré informace k testování, předtestovému i potestovému poradenství, preventivních aktivitách i léčbě. Preventivní aktivity se prolínají do více úkolů, jak již bylo popsáno výše.

1.12 Podpora sítě poradenských center

Odpovědná organizace: MZ ČR

Spolupracující organizace: SZÚ, ZÚ, NNO

Plnění úkolu:

- Provoz poraden je financován především z Aktivnějšího přístupu, ale i z DP HIV/AIDS. Jejich přehled je k dispozici na webu www.tadyted.com.
- Celkem fungovalo během roku 2022 na území ČR 26 poraden, financovaných v rámci Aktivnějšího přístupu, nejvíce jich provozuje ZÚ Ústí nad Labem (17 poraden v 9 krajích ČR), ZÚ Ostrava provozuje 5 poraden ve 3 krajích a SZÚ provozuje 4 poradny ve 3 krajích.
- V týdnu 21.–28. 11. 2022 proběhl v celé ČR Evropský týden testování⁹ na HIV a žloutenky, který oslovil rekordních 1 815 osob. To je zhruba o 1 000 návštěvníků testovacích center více, než jaký byl průměr v uplynulých letech. Zájem o kontrolu svého zdravotního stavu projeví lidé napříč celou Českou republikou, nárůst zájmu byl patrný ve všech 14 krajích. Akce se účastnilo 37 organizací a institucí dohromady na 86 místech v ČR s možností bezplatného a anonymního testování, a to jak v kamenných poradnách, tak v mobilních

⁹ Evropský týden testování na HIV a žloutenky 2022 dosáhl rekordní účasti. Dostupné z: <https://www.prevencehiv.cz/evropsky-tyden-testovani-na-hiv-a-zloutenky-dosahl-rekordni-ucasti/>.

ambulancích. Za 6 dní odborníci strávili s klienty 1 081 hodin. V průběhu testovacího týdne se podařilo zachytit 2 HIV pozitivní vzorky u osob, které o své pozitivitě dosud nevěděly. Testy odhalily také 8 osob s pozitivními markery žloutenky typu B a 22 osob s pozitivními markery žloutenky typu C. U 8 osob došlo k prvozáchytu syfilis. Vyšší zájem o testování pokračoval i v následujícím týdnu, kdy se podařilo odhalit další infikované.

1.13 Podpora screeningu HIV u gravidních žen včetně těch, které nemají zdravotní pojištění dle platné legislativy

Odpovědná organizace: MZ ČR, MV ČR

Spolupracující organizace: prenatální poradny, gynekologicko-porodnická odborná společnost ČLS JEP

Plnění úkolu:

- Informace poskytuje NRL pro HIV/AIDS každý měsíc ve svém hlášení a ve výročních zprávách¹⁰.
- Screening gravidních žen v roce 2022 nově zachytil 5 pozitivních žen na základě zhruba 101 000 provedených testů.
- V roce 2022 se HIV pozitivním ženám narodilo 10 dětí. Pět matek jsou rezidentky, pocházející z Ukrajiny, Ruska a Běloruska. Devět žen v době otěhotnění vědělo o své HIV pozitivitě, u jedné byla HIV pozitivita zjištěna až při screeningu v průběhu těhotenství.
- Žádné z nově narozených dětí nevykazovalo známky infekce HIV, avšak konečné rozhodnutí o HIV negativitě bude možno učinit, až se děti dostaví na kontrolu ve věku 18 měsíců nebo na podkladě dvou negativních výsledků HIV RNA ve věku 1 a 3 měsíců.
- Dle zprávy z Ministerstva vnitra byla aktivita plněna pouze v rámci legislativních limitů. Vzhledem k nemožnosti paušálního testování žadatelů o azyl a jiných migrantů je pouze doporučováno testování na HIV/AIDS u rizikových osob. Povinně testovány jsou osoby, které splňují zákonné podmínky dle § 71 odst. 2 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. V roce 2022 nebyla zdravotnickým zařízením Ministerstva vnitra, které potřebná vyšetření provádí v zařízeních pro zajištění cizinců a přijímacích střediscích spadajících do gesce Ministerstva vnitra, zjištěna HIV pozitivita u žádné z testovaných žen, proto nebylo nutné zajišťovat profylaktická opatření dle aktivity 2.4.

1.14 Zajištění průběžného vzdělání pro pedagogické pracovníky

Odpovědná organizace: MŠMT ČR

Spolupracující organizace: SZÚ, ZÚ, OOVZ, NÚDZ, NNO, NMS, ČLS JEP, pedagogické fakulty

Plnění úkolu:

- Úkol je plněn **průběžně**. MŠMT v roce 2022 akreditovalo vzdělávací programy zaměřené na další vzdělávání pedagogických pracovníků v předmětné oblasti. Vzdělávací programy s tematikou primární prevence rizikového chování, mezi nimi i programy zaměřené

10 Výskyt a šíření HIV/AIDS v ČR v roce 2022, dostupné z: <https://szu.cz/wp-content/uploads/2023/11/Vyrocní-zpráva-o-vyskytu-a-šíření-HIV-AIDS-v-CR-v-roce-2022.pdf>.

na problematiku HIV/AIDS, které má ve své nabídce také Národní pedagogický institut ČR v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Téma je zařazené v obsahu specializačního studia pro školní metodiky prevence. Náplň těchto kurzů obsahuje mj. také témata zaměřená na destigmatizaci neheterosexuality a osob žijících s HIV/AIDS.

- Ve spolupráci s MŠMT je na základě výsledků studie Co víš o AIDS? (podrobněji popsané v bodě 5. 4.) v plánu připravit např. materiály pro pedagogy (i žáky) tak, aby byly odborně garantovány, a interaktivní web s dostupnými informacemi pro pedagogy (se zpětnou vazbou) nebo online školení pedagogů s informacemi o problematice HIV/AIDS.

1.15 Zajištění průběžného vzdělání odborných pracovníků v problematice HIV, STI a s nimi souvisejícími tématy u zdravotnických a sociálních pracovníků. Přenos znalostí ze zahraničí a podpora mezioborové spolupráce

Odpovědné organizace: IPVZ

Spolupracující organizace: MZ ČR, SZÚ, ZÚ, OOVZ, ČLS JEP, HIV centra, NÚDZ, NNO, NMS, NCO NZO Brno, lékařské fakulty

Plnění úkolu:

- Online kurzy pro zdravotnické a sociální pracovníky k problematice HIV/AIDS byly pořádány IPVZ a dalšími organizacemi: webinář Aktuality v epidemiologii – 18. 1. 2022, webinář Sexuálně přenosné nemoci (STD) – 1. 2. 2022, webinář Oportunní infekce u pacientů na imunosupresivní a biologické terapii – 17. 3. 2022.
- Problematika HIV/AIDS byla součástí programu Kongresu primární péče 2022 pro praktické lékaře pro dospělé a praktické lékaře pro děti a dorost¹¹ (18.–19. 3. 2022 – Infekce a jak na ně).
- MZ ve spolupráci se SZÚ uspořádalo webinář pro KHS (30. 3. 2022) zaměřený na představení aktuálních trendů v problematice HIV/AIDS, dále pořádá NRL HIV/AIDS každoroční kurzy pro laboratoře testující na HIV a ve spolupráci s HIV centry proběhl webinář pro testovací centra.

1.16 Organizace pravidelných odborných setkání k problematice infekce HIV na celonárodní úrovni

Odpovědná organizace: SZÚ/MNP, IPVZ

Spolupracující organizace: MZ ČR, ZÚ, OOVZ, HIV centra, NÚDZ, NNO, NMS

Plnění úkolu:

- V roce 2022 proběhl jako hlavní akce k tématu HIV/AIDS Český kongres o HIV/AIDS s mezinárodní účastí v Plzni (24.–25. 11. 2022), mezi jehož témata patřila např. ukrajinská krize a pomoc uprchlíkům nakaženým virem HIV v zemích EU/EHP, vliv migrace z Ukrajiny na výskyt HIV v ČR, míra stigmatizace lidí žijících s HIV v České republice nebo péče o cizí státní příslušníky žijící s HIV (PLWH) z pohledu zdravotní sestry.

11 Šestnáctý Kongres primární péče ([MH Consulting s.r.o.](#))

2 Aktivita na úseku zajištění zdravotní péče osobám žijícím s HIV/AIDS nebo osobám v ohrožení nákazou HIV/AIDS

2.1 Zajištění léčby, depistáže, dispenzarizace, laboratorního vyšetřování pacientů s HIV s podporou adherence k léčbě ve všech HIV centrech v ČR podle aktuálního doporučeného postupu SIL ČLS JEP

Odpovědné organizace: HIV centra v ČR, SZÚ

Spolupracující organizace: MZ ČR, OOVZ

Plnění úkolu:

- Probíhá podle aktuálního Metodického návodu k řešení problematiky infekce HIV/AIDS v ČR zveřejněného ve Věstníku MZ, částka 1/2023¹², od 2. 5. 2023 v 8 HIV centrech (Fakultní nemocnice Bulovka, Nemocnice České Budějovice, a.s., Fakultní nemocnice Plzeň, Masarykova nemocnice v Ústí nad Labem, o.z., Krajská zdravotní, a.s, Fakultní nemocnice Hradec Králové, Fakultní nemocnice Brno, Fakultní nemocnice Ostrava, Ústřední vojenská nemocnice – Vojenská fakultní nemocnice Praha). HIV centra se společně scházejí ke koordinaci postupů 3× ročně.

2.2 Zajištění screeningu a důsledné léčby dalších pohlavně přenosných infekcí u HIV pozitivních včetně podpory očkování proti VHA a VHB

Odpovědné organizace: HIV centra, Dermatovenerologická společnost ČLS JEP, SZÚ

Spolupracující organizace: MZ ČR, NNO, pojišťovny

Plnění úkolu:

- Zajišťují dermatovenerologická pracoviště a HIV centra. K podpoře očkování proti VHA a VHB vzniklo doporučení infektologické společnosti Očkování dospělých osob s HIV infekcí¹³ (příloha č.1 Doporučeného postupu péče o dospělé infikované HIV a postexpoziční profylaxe infekce HIV, Společnost infekčního lékařství ČLS JEP).

2.3 Podpora peer programů vedených HIV pozitivními zaměřených na bezpečnější sex, adherenci k léčbě a psychickou podporu.

Odpovědné organizace: NNO/pacientské organizace, HIV centra

Spolupracující organizace: SZÚ, NÚDZ

Plnění úkolu:

- Pro rok 2022 byl v rámci DP HIV/AIDS podpořen projekt **Vzdělávací besedy o problematice HIV zaměřené na mládež** realizovaný ČSAP. Besedu s HIV+ lektorem absolvovalo 7 452 osob, z toho 7 192 studentů (3 575 dívek a 3 617 chlapců), 247 pedagogů a 13 metodiků prevence.
- Celkem proběhlo 173 vzdělávacích akcí, a to jak prezenčně, tak online. Na základě závěrečného dotazníku došlo u všech těchto osob k navýšení jejich znalostí o viru HIV samotném, historii a současném stavu epidemie HIV, rizicích přenosu viru HIV a nejnovějších medicínských přístupech v léčbě. Dále byla v rámci Aktivnějšího přístupu

12 Dostupné z: <https://infektologie.cz/Standardy/Vestnik01-2023hiv.pdf>.

13 Dostupné z: <https://infektologie.cz/Legislativa/DP-HIV-1-ockovani-0921p.pdf>.

podpořena realizace projektu **Hrou proti AIDS** týkající se hlavně prevence a ochrany před HIV/AIDS a ostatními pohlavně přenosnými infekcemi, kterého se v roce 2022 zúčastnilo **7597 žáků a studentů** (od r. 1999, kdy byl projekt spuštěn, se ho zúčastnilo 216 237 mladých lidí). Formou **přednášek** bylo v roce 2022 osloveno celkem **1 491 žáků/studentů** (Praha 586, Jihlava 656, Plzeň 189, Brno 60).

2.4 Zajištění profylaktických opatření u všech HIV pozitivních gravidních žen a jejich novorozenců, včetně těch, které nemají zdravotní pojištění dle platné legislativy

Odpovědná organizace: MZ ČR, MV ČR

Spolupracující organizace: prenatální poradny, HIV centra, SZÚ

Plnění úkolu:

- Tento úkol je v rámci Ministerstva vnitra zajištěn zdravotnickým zařízením Ministerstva vnitra, které potřebná vyšetření provádí v zařízeních pro zajištění cizinců a přijímacích střediscích spadajících do gesce Ministerstva vnitra. V roce 2022 zde nebyla zjištěna HIV pozitivita u žádné z testovaných žen, proto nebylo nutné zajišťovat profylaktická opatření.
- V gesci MZ plněno, podrobněji popsáno v rámci úkolu 1.13.

3 Aktivity v oblasti destigmatizace a sociálních služeb

3.1 Zajištění sociálních služeb osobám s HIV/AIDS, terénních služeb pro ohrožené skupiny, práce s rodinami a ohroženou mládeží v oblasti HIV/AIDS

Odpovědná organizace: orgány samosprávy – kraje a obce, MPSV (národní síť)

Spolupracující organizace: NNO, Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky

Plnění úkolu:

- Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) poskytlo v roce 2022 finanční prostředky dvěma organizacím na tři různé sociální služby.
- MPSV dlouhodobě podporuje služby sociální prevence poskytované organizací Rozkoš bez rizika, která v širokém rozsahu nabízí terénní programy a odborné sociální poradenství pro ženy pracující v sexbyznysu. Cílem služeb je minimalizovat rizika přenosu pohlavně přenosných chorob včetně AIDS. Projekty jsou realizovány prostřednictvím terénního programu působícího přímo v pracovním prostředí žen a mužů poskytujících placené sexuální služby a v prostředí ambulantních služeb Poradenských center R-R i v mobilní poradně R-R. Organizace Rozkoš bez rizika obdržela od MPSV 8 786 905 Kč na odborné sociální poradenství a 15 115 292 Kč na terénní programy.
- Dále MPSV poskytlo České společnosti AIDS pomoc, z. s. 3 179 722 Kč na pobytovou sociální službu azylový dům. Účelem azylového domu ČSAP je poskytnout individuální a důstojnou pomoc a podporu osobám HIV pozitivním a osobám nemocným AIDS z celé České republiky, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení (starší 18 let).

3.2 Vytvoření odborného podkladového dokumentu pro destigmatizaci neheterosexuality a dalších skupin ve vyšším riziku infekce HIV a HIV pozitivních a zahájení její implementace

Odpovědná organizace: NÚDZ, SZÚ

Spolupracující organizace: MPSV ČR, MZ ČR, NNO, MŠMT ČR, KS NP HIV/AIDS

Plnění úkolu:

- Úkol splněn v roce 2019 vydáním materiálu Být LGBT+ v Česku: Zkušenosti LGBT lidí s předsudky, diskriminací, obtěžováním a násilím z nenávisti (Veřejný ochránce práv)¹⁴.

4 Aktivita na úseku mezinárodní spolupráce

4.1 Zastoupení České republiky a spolupráce v mezinárodních organizacích činných v oblasti HIV/AIDS (WHO, UNAIDS, ECDC, UNICEF, Evropská komise, Think Tank – Expertní skupina pro HIV/AIDS, AIDS Action EUROPE)

Odpovědná organizace: MZ ČR, SZÚ

Spolupracující organizace: MZV ČR

Plnění úkolu:

- ČR je aktivním členem mezinárodních organizací WHO, UNAIDS (program OSN pro boj proti AIDS), ECDC nebo AIDS Action Europe. V rámci těchto organizací se účastní programů vyhlášených k prevenci a ochraně před šířením HIV. WHO hraje klíčovou roli v globálním úsilí o kontrolu a prevenci HIV/AIDS.
- Na 150. zasedání Výkonné rady WHO (leden 2022 v Ženevě) se ČR spolupodílela na tvorbě Globální strategie zdravotnictví týkající se HIV, virových hepatitid a pohlavně přenášených infekcí.
- V rámci UNAIDS v červnu 2022 ČR spolupracovala na webináři o AIDS za účasti organizací UNAIDS, WHO, UNODC (Úřad OSN pro drogy a kriminalitu), UNICEF a UNDP (Rozvojový program OSN). ČR přispěla svými poznatky do dokumentu Global AIDS Monitoring – instruktážní sešit i webová stránka (aidsreportingtool.unaids.org) a AIDSInfo (<http://aidsinfo.unaids.org/>).
- V roce 2022, stejně jako v předchozích letech, zastupovala ČR v mezinárodních organizacích především manažerka Národního programu HIV/AIDS v ČR MUDr. Anna Kubátová. V rámci ECDC je členkou expertní skupiny pro PrEP a podílí se na hlášení plnění Dublinské deklarace. S WHO komunikuje v rámci spolupráce na studii EMIS III (největší mezinárodní a vícejazyčná behaviorální studie o gayích, bisexuálech a mužích majících sex s muži). Hlášení do TESSy (The European Surveillance System – ECDC) zajišťuje RNDr. Marek Malý, CSc. (SZÚ). V rámci UNAIDS zastupuje ČR na jednání řídicího výboru Mgr. Hana Davidová z odboru ochrany veřejného zdraví MZ.

14 Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/Vyzkum-LGBT.pdf>.

5 Monitorování, hlášení a výzkum

5.1 Zajištění biologické a epidemiologické surveillance HIV/AIDS v ČR

Odpovědná organizace: MZ ČR, SZÚ/NRL pro HIV/AIDS, HIV centra

Spolupracující organizace: koordinační skupina Národního programu HIV/AIDS, OOVZ, registrované laboratoře pro vyšetřování HIV infekce, plazmaferetická centra, kontaktní a léčebná centra pro uživatele drog

Plnění úkolu:

- Národní referenční laboratoř pro HIV/AIDS při SZÚ řídí surveillance HIV/AIDS, která je v ČR legislativně upravena vyhláškou č. 473/2008 Sb., o systému epidemiologické bdělosti pro vybrané infekce, příloha č. 8 Systém epidemiologické bdělosti nález vyvolaných virem lidského imunodeficitu (HIV/AIDS).
- Vyplývá z Rozhodnutí EP a Rady 2119/1998 o zavedení evropské surveillance infekčních nemocí (Rozhodnutí Komise č. 542/2003 – seznam sledovaných nemocí, Rozhodnutí Komise č. 534/2003 – definice případů nemocí – „case definice“).
- NRL pro HIV/AIDS zajišťuje měsíční i roční zprávy k aktuální epidemiologické situaci dostupné na webu SZÚ¹⁵. V roce 2022 bylo v České republice v rámci systému surveillance celkově provedeno a ohlášeno 1,78 mil. vyšetření na přítomnost infekce HIV.
- V Národní referenční laboratoři pro HIV/AIDS bylo v roce 2022 nově evidováno 292 případů infekce HIV u občanů České republiky a rezidentů, což je nejvíce za celou dobu sledování. Mezi novými případy HIV bylo 126 českých občanů a 166 rezidentů.

5.2 Zajištění behaviorální surveillance HIV/AIDS v ČR v celkové populaci a v populačních skupinách ve zvýšeném riziku

Odpovědné organizace: SZÚ/MNP

Spolupracující organizace: MZ ČR, NÚDZ, ZÚ, NNO, akademická pracoviště

Plnění úkolu:

- NRL pro HIV/AIDS provádí behaviorální surveillance HIV/AIDS a zajišťuje ve spolupráci s HIV centry měsíční i roční zprávy dostupné na webu SZÚ¹⁶.
- Zapojeny jsou krajské hygienické stanice a síť testovacích míst (www.tadyted.com).

5.3 Výroční zpráva o HIV/AIDS v ČR

Odpovědná organizace: MZ ČR, SZÚ

Spolupracující organizace: KS HIV/AIDS

Plnění úkolu:

- Zpráva o plnění cílů Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS na období 2018–2022 byla projednána na jednání Meziresortní koordinační skupiny HIV/AIDS dne

15 Dostupné z <https://szu.cz/temata-zdravi-a-bezpecnosti/a-z-infekce/h/hiv-aids/>.

16 Dostupné z <https://szu.cz/temata-zdravi-a-bezpecnosti/a-z-infekce/h/hiv-aids/>.

5. 9. 2022. Státní zdravotní ústav každoročně vydává roční zprávu o výskytu a šíření HIV/AIDS v ČR¹⁷, která je výsledkem surveillance HIV/AIDS v ČR.

5.4 Zmapování rozsahu a způsobu realizace primární prevence HIV/AIDS na základních a středních školách v ČR.

Odpovědné organizace: MŠMT ČR

Spolupracující organizace: MZ ČR, SZÚ, ZÚ, NIDV

Plnění úkolu:

- Úkol je plněn **průběžně**. Sběrný systém pro zjišťování rozsahu a způsobu realizace primární prevence jednotlivých forem rizikového chování pro pracovníky škol a školských zařízení na celostátní úrovni, tedy i realizace primární prevence HIV/AIDS na základních a středních školách, byl vytvořen a data jsou sbírána. Současný systém navazuje na dříve vytvořený systém v rámci projektu operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost Implementace a evaluace minimálního preventivního programu, systémových nástrojů ve vzdělávání a vytvoření sběrného systému v oblasti prevence rizikového chování pro pracovníky škol a školských zařízení na celostátní úrovni (VYN SPI 2), jehož realizátorem byla Klinika adiktologie 1. lékařské fakulty Všeobecné fakultní nemocnice Univerzity Karlovy v Praze. Nyní je systém evidence preventivních aktivit (SEPA) realizován v rámci interaktivní platformy iPREV (www.iprev.cz), realizátorem zůstává Klinika adiktologie 1. lékařské fakulty Všeobecné fakultní nemocnice Univerzity Karlovy v Praze.
- V roce 2022 proběhlo mezi žáky dotazníkové šetření „Co víš o AIDS?“¹⁸ (SZÚ ve spolupráci se ZÚ Ústí nad Labem a ZÚ Ostrava), které poskytlo vstupní zhodnocení znalostí 3 011 žáků o problematice HIV/AIDS, jejich postojů vůči osobám žijícím s HIV a jejich informačních zdrojů k této problematice.
 - Z výsledků šetření vyplývá, že 87,5 % žáků ví, že i zdravě vypadající člověk může být HIV pozitivní, že se HIV přenáší pohlavním stykem (91,1 %), krví (85,3 %), společným užíváním injekčních jehel (85,5 %) a že se HIV nepřenáší objímáním (90,5 %).
 - Znalostní mezery žáků se nejvíce projeví v chybném určení doby, kdy by měl člověk zajít na test po rizikové situaci (správně odpovědělo 13,0 %), a ve znalosti preexpoziční a postexpoziční profylaxe (správně odpovědělo 24,4 % a 31,6 %). Z celkového maxima 22 bodů při správném zodpovězení všech znalostních otázek dosahovali žáci průměrně 13,5 bodů. Znalosti žáků se postupně zvyšovaly ve vyšších ročnících.
 - Znalosti nebyly závislé na pohlaví.
 - Žáci z malých obcí dosahovali v průměru o 0,6 bodu méně než žáci z velkých obcí. Žáci z gymnázií dosahovali v průměru o 2,7 bodu více než žáci základních škol.
 - Průměrné skóre znalostí českých žáků bylo o 1,2 bodu vyšší než skóre znalostí ukrajinských žáků.
 - Méně než jedna třetina žáků (29,4 %) by si dle šetření koupila čerstvou zeleninu od HIV pozitivního prodejce a přibližně polovina žáků (50,2 %) si myslí, že HIV pozitivní děti

17 Dostupné z: <https://szu.cz/publikace-szu/data/vyskyt-a-sireni-hiv-aids/#zpravy>

18 Dostupné z: https://szu.cz/wp-content/uploads/2023/11/dotaznikove-setreni2023_final4.pdf.

by měly navštěvovat školu společně s HIV negativními. Tyto odpovědi svědčí o nepříliš vstřícném postoji vůči HIV pozitivním v této věkové skupině.

- Výsledná zjištění nejsou v souladu s vládou schváleným Národním programem řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období 2018–2022, resp. na období 2023–2027, s cílem 7a.
- Výsledky tohoto celostátního šetření ukazují, že je potřeba se problematice prevence HIV/AIDS na základních školách intenzivně věnovat, což je celospolečenskou prioritou i vzhledem k potřebě snížení stigmatizace osob žijících s HIV ve společnosti.
- Ve spolupráci s MŠMT je v plánu připravit např. materiály pro pedagogy (i žáky) tak, aby byly odborně garantovány, interaktivní web s dostupnými informacemi pro pedagogy (se zpětnou vazbou) nebo online školení pedagogů s informacemi o problematice HIV/AIDS.

5.5 Zajištění pravidelného hlášení v rámci mezinárodních závazků ČR v oblasti HIV/AIDS směrem k mezinárodním organizacím a institucím UNAIDS, WHO, UNICEF, ECDC

Odpovědné organizace: MZ ČR, SZÚ

Spolupracující organizace: NNO, OOVZ, HIV centra, MZV ČR

Plnění úkolu:

- Z členství ČR ve výše uvedených organizacích vyplývají každoroční finanční závazky i výstupy z plnění závazných programů. ČR si určila jako prioritní šíření vzdělávání zaměřené na prevenci HIV včetně propagace bezpečného sexu, používání kondomů a odbourávání stigma spojeného s nákazou HIV.
- ČR se podílí rovněž na podpoře programů WHO ve vztahu k minimalizaci rizika přenosu HIV z matky na dítě během těhotenství, porodu a kojení.
- ČR realizuje i bilaterální rozvojové programy. V roce 2022 věnovala například v rámci UNDP světeckého fondu partnerský program Behavioral Insights for low uptake of HIV testing in Georgia (3 mil Kč, Charita ČR). Dále ČR poskytla 5 milionů Kč na program UNFPA (Populační fond OSN) – Ukraine Appeal na podporu sexuálního a reprodukčního zdraví, zdraví novorozenců, výchovy dívek a žen ke zdravému mateřství.
- WHO zdůrazňuje důležitost poskytování sociální péče a podpory pro lidi žijící s HIV/AIDS a jejich rodiny. To zahrnuje psychosociální podporu a další služby, které mohou pomoci zlepšit celkový životní standard postižených – UNDP Czech Challenge Fund realizoval v roce 2022 spolu s Center for Mental Health podpůrný program v Tbilisi v Gruzii.
- Kromě těchto samostatných programů ČR poskytuje podporu do mnoha dalších zdravotně-hygienických programů v oblasti sanitace a zdravotnické ochrany (např. dodávka injekčních stříkaček a jehel do Zambie).

5.6 Průběžné sledování léčebné kaskády

Odpovědná organizace: SZÚ, HIV centra

Spolupracující organizace: MZ ČR

Plnění úkolu:

Tuto tzv. léčebnou kaskádu monitoruje v ČR NRL pro HIV/AIDS při SZÚ a podává také pravidelná hlášení ECDC¹⁹. Podle globálních cílů UNAIDS do roku 2030 by mělo 95 % osob vědět o své infekci HIV, 95 % z nich mělo být adekvátně léčeno a 95 % léčených by mělo mít nedetekovanou virovou zátěž (HIV RNA). K roku 2022 ČR vykazovala hodnoty uvedených tří parametrů 83 %, 97 % a 97,5 % u pacientů, kteří byli v péči²⁰.

5.7 Sledování vlivu strukturálních faktorů (zejména stigmatizace) vnímaných v rámci MSM, neheterosexuálů a dalších skupin ve zvýšeném riziku infekce HIV

Odpovědná organizace: NÚDZ, NMS

Spolupracující organizace: MZ ČR, MPSV ČR, MZV ČR, SZÚ, NNO, akademická pracoviště

Plnění úkolu:

- Stigmatizace byla sledována v rámci dotazníkové studie „Co víš o AIDS?“ ve smyslu postojů k osobám žijícím s HIV (podrobněji viz bod 5. 4).
- Ve spolupráci SZÚ s ECDC proběhlo dotazníkové šetření Míra stigmatizace lidí žijících s HIV v České republice mezi osobami žijícími s HIV (v roce 2022 prezentováno na konferenci v Plzni).
- Proběhlo také dotazníkové šetření ve spolupráci HIV center, ČSAP (v roce 2022 prezentováno na konferenci v Plzni).

V současné době probíhá celoevropský výzkum na téma stigmatizace ve zdravotnických zařízeních, na němž se podílí ECDC a European Clinical AIDS Society. Online anonymní dotazník je k dispozici v celkem 38 jazycích včetně češtiny. Výzkum si klade za cíl získat detailnější znalosti o tom, jak zdravotníci přistupují k HIV pozitivním, jaké mají praktické zkušenosti s péčí o ně, zda mají k dispozici potřebnou podporu vedení zdravotnického zařízení i jaká atmosféra převládá při péči o HIV pozitivní. Sběr dat bude ukončen k 5. 12. 2023.

6 Koordinace a financování Národního programu HIV/AIDS

6.1 Činnost meziresortní koordinační skupiny

Odpovědná organizace: MZ ČR

Spolupracující organizace: členové KS HIV/AIDS

Plnění úkolu:

- V roce 2022 se meziresortní koordinační skupina Národního programu HIV/AIDS věnovala především epidemiologii HIV v ČR v souvislosti s konfliktem na Ukrajině, plněním úkolů z Národního programu HIV/AIDS na období 2018–2022 a tvorbě nového Národního programu na období 2023–2027.

¹⁹ HIV/AIDS surveillance in Europe 2023 (2022 data), dostupné z:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/hivaids-surveillance-europe-2023-2022-data>),

²⁰ Continuum of HIV care, dostupné z: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/continuum-hiv-care-monitoring-implementation-dublin-declaration-partnership-0>.

6.2 Realizace dotačního programu NP řešení problematiky HIV/AIDS

Odpovědná organizace: MZ ČR

Plnění úkolu:

Dotační program NP HIV/AIDS si klade za cíl snížení rizik vzniku a dalšího šíření HIV infekce v cílové populaci (zejména dospívající a mladiství, muži mající sex s muži, osoby poskytující placené sexuální služby, rezidenti). Podpořené projekty jsou zaměřeny na dvě hlavní priority:

- bezplatné a anonymní testování na HIV, bezplatné testování na ostatní STI včetně VHB a VHC,
- preventivní edukační a intervenční aktivity.

V roce 2022 proběhlo jedno kolo výběrového řízení. V něm bylo předloženo 28 žádostí od 9 předkladatelů, na které bylo požadováno celkem 11 763 376 Kč. Komise MZ pro posuzování žádostí o poskytnutí státní dotace na realizaci projektů prevence HIV/AIDS v rámci dotačního programu MZ ČR Národní program prevence HIV/AIDS následně navrhla celkem 24 žádostí finančně podpořit. Porada vedení MZ podpořila stanovisko Komise a pan ministr předložený návrh schválil. Dotačnímu programu byla v roce 2022 přidělena celková finanční částka ve výši 10 000 000 Kč, přičemž veškeré přidělené finance byly vyčerpány.

Závěr:

- **Všechny úkoly (kromě části úkolu č. 1. 6) byly v roce 2022 plněny nebo byly již splněny. Zpráva byla vypracována na základě podkladů od Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva vnitra, Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva spravedlnosti, Magistrátu hl. města Prahy, Státního zdravotního ústavu, Zdravotního ústavu se sídlem v Ústí nad Labem a Zdravotního ústavu se sídlem v Ostravě, zpráv krajských hygienických stanic, podkladů z jednotlivých HIV center v České republice. Všem patří velké poděkování.**
- **Preventivní aktivity ze strany veřejného sektoru a jejich finanční podpora jsou v rámci boje proti HIV/AIDS velmi důležité, je tedy nutné v plnění aktivit daných Národním programem řešení problematiky HIV/AIDS nadále pokračovat.**

Přílohy

- 1) Seznam HIV center v ČR
- 2) Seznam nevládních organizací, zapojených do problematiky prevence HIV/AIDS
- 3) 8. mezinárodní sympozium ke Světovému dni AIDS, Plzeň 24.–25. 11. 2022
- 4) Preexpoziční profylaxe v ČR 2020–2022
- 5) Evropský týden testování na HIV a žloutenky 2022
- 6) Webové stránky www.tadyted.com
- 7) Aplikace metody krátkých intervencí v prevenci šíření HIV/AIDS a ostatních STI studentkami VŠZ v praxi

HIV centra v České republice k 31. 12. 2022

Zdroj www.infektologie.cz

HIV centrum Brno

FN Bohunice, Klinika infekčních chorob

Adresa: Jihlavská 20, 625 00 Brno

<https://www.fnbrno.cz/areal-bohunice/klinika-infekcnich-chorob/ambulantni-cast/t2441>

HIV centrum Fakultní nemocnice Bulovka

Fakultní nemocnice Bulovka, Klinika infekčních, tropických a parazitárních nemocí

Adresa: Budínova 2, 180 00 Praha 8

<https://bulovka.cz/kliniky-a-oddeleni/klinika-infekcnich-nemoci/kontakty-klinika-infekcnich-nemoci>

HIV centrum České Budějovice

Nemocnice České Budějovice, a.s., Infekční oddělení

Adresa: B. Němcové 585/54, 370 01 České Budějovice

<http://www.nemcb.cz/oddeleni/infekcni-oddeleni/>

HIV centrum Hradec Králové

FN Hradec Králové, Klinika infekčních nemocí

Adresa: Sokolská 581, 500 05 Hradec Králové

<https://www.fnhk.cz/inf/kliniky-ambulance.html>

HIV centrum Ostrava

FNsP Ostrava, Klinika infekčního lékařství

Adresa: 17. listopadu 1790/5, 708 52 Ostrava-Poruba

<http://www.fno.cz/klinika-infekcniho-lekarstvi/ambulantni-cast>

HIV centrum Plzeň

FN Plzeň, Klinika infekčních nemocí a cestovní medicíny

Adresa: Edvarda Beneše 1128/13, 301 00 Plzeň- Bory

<https://www.fnplzen.cz/kliniky-a-oddeleni/klinika-infekcnich-nemoci-a-cestovni-mediciny>

HIV centrum Ústí nad Labem

Krajská zdravotní, a.s. - Masarykova nemocnice v Ústí nad Labem, o. z., Infekční oddělení

Adresa (poštovní): Sociální péče 3316/12A, 401 13 Ústí nad Labem

<http://www.kzcr.eu/cz/ul/pro-pacienty/zdravotnicka-pracoviste/infekce/aids-centrum/#ca2658>

HIV centrum Ústřední vojenská nemocnice

Ústřední vojenská nemocnice - Vojenská fakultní nemocnice Praha

Klinika infekčních nemocí

Adresa: U Vojenské nemocnice 1200, 169 02 Praha 6

<https://www.uvn.cz/cs/hiv-centrum-uvn>

Seznam neziskových organizací činných v prevenci HIV/AIDS v ČR (2022)

ArchImeDeS, o. i.

Civic House
Husovo nám 76
266 01 Beroun
tel.: 606 207 634

CPPT, o. p. s. Plzeň

Klára Šípová
Havířská 11
301 00 Plzeň
www.cppt.cz
tel.: 377 421 374

Česká společnost AIDS pomoc, z. s.

Jiří Pavlát
Malého 282/3
186 00 Praha 8
www.aids-pomoc.cz
tel.: 608 700 130

Drug-out Klub, z. s.

Mgr. Radka Kobližková
Velká Hradební 13/47
400 01 Ústí nad Labem
www.drugout.cz
tel.: 720 347 918

K-centrum Liberec,

Most k naději, o. s.

Bc. Jiří Simeth
Felberova 256/11
460 01 Liberec
www.mostknadeji.eu/liberecky-kraj
tel.: 724 827 968

K-centrum Hradec Králové,

Lexus, o. s.

Bc. Jana Řežníčková
Říční 1252/3a
500 02 Hradec Králové
www.lexus.cz
tel.: 734 316 538

Kontaktní centrum Plus

Mgr. Jakub Šerý
Ztracená 63
767 01 Kroměříž
www.kromeriz.charita.cz
www.kontaktni-centrum-plus.webnode.cz
tel.: 733 454 862

Lexus, o. s.

Mgr. Lucie Kurková
Českova 2701
530 02 Pardubice
www.lexus.cz

Loono, z.s.

MUDr. Šédová
nám. Winstona Churchilla 2
130 00 Praha 3 – Žižkov
<https://www.loono.cz>
tel.: 777 692 914

Magdaléna o. p. s.

Johana Bártová, DiS.
Nová Pražská 399
256 01 Benešov
www.magdalena-ops.cz
tel.: 604 735 989

Most k naději, o. s.

PhDr. Jandová Dagmar
P. Jilemnického 1929
434 01 Most 1
www.mostknadeji.eu
tel.: 602 219 372

Most k naději, o. s.

K-centrum Česká Lípa
p. Zaspalová Vladimíra
Hálkova 1794
470 01 Česká Lípa
www.mostknadeji.cz
tel.: 487 831 545

Point 14, z.ú.
Karel Nyerges
Husova 14
301 00 Plzeň
www.point14.cz
tel.: 377 235 526

Prague Pride z. s.
Bohdana Rambousková
Rybná 716/24
110 00 Praha 1
www.praguepride.cz
tel.: 606 191 154

Red Ribbon, o. s.
Miroslav Hlavatý
Eliášova 43
160 00 Praha 6
www.redribbon-os.cz
tel.: 737 358 551

RIAPS Trutnov
Mgr. Čalovka Ondřej
Procházková 818
541 01 Trutnov
www.riaps.cz
tel.: 731 441 267

Rozkoš bez rizika, z. s.
PhDr. Hana Malinová, CSc.
Bolzanova 1
110 00 Praha 1
www.rozkosbezrizika.cz
tel.: 602 180 180

Semiramis, o. s., K-centrum
Ondřej Šulc, DiS.
Ptácká 162
293 01 Mladá Boleslav
www.os-semiramis.cz
tel.: 724 290 697

**SPEKTRUM –
kontaktní a poradenské centrum
v oblasti drogové problematiky**
Mgr. Josef Soukal
Žižkova 16
591 01 Žďár nad Sázavou
www.spektrum.kolping.cz
tel.: 608 816 721

Společně proti AIDS, o. s.
Miroslav Zajdák
Vídeňská 229/11
639 00 Brno
www.spolecneprotiaids.cz
tel.: 724 266 833

Světlo Kadaň z.s.
Mgr. Jan Hudák
Husova 1325
432 01 Kadaň
www.os-svetlo.net
tel.: 702 042 573

Společnost Podané ruce, o. p. s.
Vejrostová Gabriela
Fügnerova 916/1
678 01 Blansko
www.podaneruce.cz
tel.: 774 916 048, 605 839 039

**SPRSV – Společnost pro plánování
rodiny a sexuální výchovu, z.s.**
Mgr. Zuzana Prouzová
Jankovcova 2a
170 00 Praha 7
www.planovanirodiny.cz
tel.: 224 231 524, 606 917 488

Středisko Drop In, o. p. s.
Mgr. et Mgr. Nora Titman Staňková
Karolíny Světlé 286/18
110 00 Praha 1
www.dropin.cz
tel.: 777 036 396, 222 221 431

ULICE – Agentura sociální práce, z. s.
Substituční centrum Plzeň
Markéta Ackermannová
Korandova 2927/14
301 00 Plzeň
www.ulice-plzen.com
tel.: 725 178 656

Ulice, z. s. – Terénní program Ulice
Kristýna Karpíšková
Korandova 2927/14
301 00 Plzeň
www.ulice-plzen.com
tel.: 720 587 053, 725 705 073

8. Mezinárodní symposium ke Světovému dni AIDS

Dalibor Sedláček

Klinika infekčních nemocí a cestovní medicíny, FN Plzeň

Ve dnech 24.–25. listopadu se v Plzni (hotel Primavera) konalo v pořadí osmé Mezinárodní symposium ke Světovému dni AIDS. Evropské centrum pro kontrolu nemocí (ECDC) zastupoval dr. Teymur Noori, MSc., klinické lékaře zastupoval profesor Gatell José M. MD. PhD. Účastníci měli možnost diskutovat nad jednotlivými příspěvky programu, které se týkaly prevence i léčby HIV/AIDS a možností jejich budoucího zlepšení.

Nejlépe za probíraná témata hovoří program symposia sám.

Abstrakta lze nalézt pod tímto odkazem:

https://www.fnplzen.cz/sites/default/files/dokumenty/inf/abstract_book_2022.pdf

Poděkování patří týmu organizátorů, sponzorům, přednášejícím a všem účastníkům za skvělý program a příjemnou atmosféru, která k tomuto tradičnímu setkání patří.

8. Mezinárodní symposium ke Světovému dni AIDS

8th International Symposium on World AIDS Day, Plzeň 24. - 25. 11. 2022

Konferenční sál hotelu Primavera, Plzeň, Nepomucká ul., zahájení 24. 11. 2022 v 13:00 h

Conference hall of the Primavera hotel, Pilsen, **Nepomucká ul., opening ceremony on November 24, 2022, 1:00 p.m.**

Symposium se koná pod záštitou:

The symposium is held under the auspices of:

prof. MUDr. Jindřicha Fínka, Ph.D., MHA, děkana LF UK v Plzni,

MUDr. Václava Šimánka, Ph.D., ředitele FN Plzeň

prof. MUDr. Štěpána Svačiny, DrSc., MBA, předsedy České lékařské společnosti J. E. Purkyně

PROGRAM 24. 11. 2022: 13.00–17.20

13:00	Zahájení sympozia, projevy hostů Opening of the Symposium, guest speeches			15 min	
13:15–15:25		Blok A	Persons chairing the section: prof. Gatell José M. MD. PhD., Noori Teymur, MSc., Kubátová Anna MUDr., Němeček Vratislav RNDr. CSc.		
	1	Gatell José M. prof. MD, Ph.D.	Beyond viral suppression: patient and healthcare provider perspective on the antiretroviral treatment	25 min	
	2	Kubátová Anna, MUDr.	1) The National HIV/AIDS Program for 2023-2027 2) Preexposure and postexposure prophylaxis in the Czech Republic	15 min	
	3	Schmid Pavel, Hajská Karolína, Bc.	HIV pozitivita nezná hranic! HIV positivity knows no boundaries!	15 min	
	4	Malinová Hana, PhDr. CSc.	Ohlédnutí za covidem..... Jak a kdo se s ním vyrovnal? a zaplaví Ukrajinky prostituční scénu v České republice? Looking back at covid How and who coped with it? and Will Ukrainian women flood the prostitution scene in the Czech Republic?	15 min	
	5	Němeček Vratislav, RNDr. CSc. Malý Marek, RNDr. CSc.	Vliv migrace z Ukrajiny na výskyt HIV v ČR The influence of migration from Ukraine on the incidence of HIV in the Czech Republic	15 min	
	6	Noori Teymur, MSc.	Ukrajinská krize a pomoc uprchlíkům nakaženým virem HIV v zemích EU/EHP Ukrainian crisis and aid to HIV- infected refugees in EU/EEA countries	25 min	
		DISKUSE DISCUSSION	K přednáškám 1–6 To the lectures 1-6	10 min	
15:25–15:40		Přestávka a občerstvení Break and refreshments			15 min
15:40–16:50		Blok B	Předsedají: Persons chairing the section: Fránová Daniela MUDr., Hamplová Lidmila doc. MUDr. PhD.		
	7	Trčka Marek MUDr.	Aktivity ČSAP a novinky v testování STI ČSAP activities and news in STI testing	15 min	
	8	Guimaraes da Silva Simona, MUDr. Olbrechtová Lenka, MUDr., Bartková Daniela, MUDr.	Serózní meningoencefalitida u HIV pozitivního pacienta Serous meningoencephalitis in an HIV-positive patient	15 min	
	9	Stupka Jiří, Bc. DiS.,	Míra stigmatizace lidí žijících s HIV v České	15	

		Fialová Alena RNDr., Hamplová Lidmila doc., MUDr. PhD, Kubátová Anna MUDr.	republice The degree of stigmatization of people living with HIV in the Czech Republic	min
	10	Polívková Dana Bc., Sytná Svitáková DiS, Prayerová Marcela Bc.	Péče o cizí státní příslušníky žijící s HIV (PLWH) z pohledu zdravotní sestry Caring for foreign nationals living with HIV (PLWH) from a nurse's perspective	15 min
		DISKUSE závěr 1. dne DISCUSSION	K přednáškám 7 – 10 To the lectures 7 – 10	10 min
15:30– 17:20		Mini sympóziu GSK-ViiV GSK-ViiV Mini Symposium	Salonek – pouze pro lékaře HIV center Lounge – only for HIV centers	110 mn
19:15– 24:00		Diskuzní večer s večeří Discussion evening with dinner		Sál Theatre

PROGRAM 25 11. 2022:8.30-12.00

8:30– 9:45		Blok C	Předsedají (Persons chairing the section): Zákoucká Hana, MUDr., Zjevíková Alena MUDr. Ph.D.	
	11	Zákoucká Hana MUDr.	STI a Monkeypox STI and Monkeypox	15 min
	12	Zjevíková Alena, MUDr. Ph.D., Bartková Daniela, MUDr., Guimaraes da Silva Simona, MUDr.	Péče o HIV-pozitivní uprchlíky z Ukrajiny Caring for HIV-positive refugees from Ukraine	15 min
	13	Fránová Daniela, MUDr.	Pečuješ o ostatní? Opatruj sám sebe. Do you care for others? Take care of yourself.	15 min
	14	Roubalová Denisa, Bc., DiS Fialová Lenka, Bc.	Projekt Testování veřejnosti na infekční nemoci v Plzni formou mobilní sanitky The Project Testing the public for infectious diseases in Pilsen by a mobile ambulance	15 min
		DISKUSE DISCUSSION	K přednáškám 11–14 To the lectures 11-14	5 min
9:45– 10:00		Přestávka a občerstvení Break and refreshments		15 min
10:00– 12:15		Blok D	Předsedají (Persons chairing the section): Holub Michal prof. MUDr. PhD, Sedláček Dalibor doc. MUDr. CSc.	
	15	Jerhotová Zdeňka MUDr.	Činnost HIV center v roce 2022 Activities of HIV centers in 2022	15 min
	16	Holub Michal prof. MUDr. PhD. Zlámal Milan MUDr.	Diseminovaná mykobakteriíza (kazuistika) Disseminated mycobacteriosis (case report)	15 min
	17	Jilich David, MUDr.	Zvládání ne/předvídatelných výzev v péči o osoby žijící s HIV. (sponzorováno GS) Coping with non/predictable challenges in caring for people living with HIV.	20 min
	18	Kubiska Miroslav MUDr. Sedláček Dalibor doc. MUDr. CSc.	Zkušenosti s nárůstem počtu pacientů v HIV centru FN Plzeň v důsledku válečného konfliktu na Ukrajině Experience with the increase in the number of patients in the HIV center of the FN Pilsen as a result of the war	15 min

			conflict in Ukraine	
	19	Linda Oldřich Ing.	Výsledky hodnocení zdravotní péče HIV+ pacientů Results of the health care evaluation of HIV+ patients	15 min
	20	Sedláček Dalibor doc. MUDr., CSc.	Současná pozice nenukleosidových inhibitorů reverzní transkriptázy druhé generace. (sponzorováno MSD) Current position of second-generation non-nucleoside reverse transcriptase inhibitors. (sponsored by MSD)	30 min
	21	Jilich David MUDr.	Zkušenosti s fostemsavirem v ČR Experience with fostemsavir in the Czech Republic	15 min
		DISKUSE DISCUSSION	K přednáškám 15 – 21 To the lectures 15 – 21	5 min
		Sedláček Dalibor doc. MUDr. CSc.	Závěr sympozia, pozvánka na 9. sympozium 23.–24. 11. 2023 Conclusion of the symposium, invitation to the 9th symposium November 23-24, 2023	5 min
12:15		OBĚD		

Odborná vzdělávací akce je pořádána v rámci celoživotního vzdělávání lékařů dle SP č. 16 a je ohodnocena 11 kredity.

Hodinová dotace pro NELZP:

1denní účast 24. 11. – 6 hodin, 1denní účast 25. 11. – 5 hodin, 2denní účast – 11 hodin.

Odborný garant: doc. MUDr. Dalibor Sedláček, CSc.

Certifikát bude vydán po skončení sympozia / ev. zaslán.

The certificate will be issued after the end of the symposium / possibly sent.

Upozornění (Warning):

V průběhu sympozia bude pořizován zvukový a obrazový záznam. Svou účastí beru tuto skutečnost na vědomí.

Audio and video recordings will be made during the symposium.

By participating, I acknowledge this fact.

Abstrakta jsou k dispozici na tomto odkazu:

https://www.fnplzen.cz/sites/default/files/dokumenty/inf/abstract_book_2022.pdf

Preexpoziční profylaxe v ČR 2020–2022

Anna Kubátová

Státní zdravotní ústav

Preexpoziční profylaxe (PrEP) je doplňková metoda prevence před nákazou HIV.

Pro osoby, které žijí ve vysokém riziku nákazy virem HIV, je užívání PrEP jednou z doplňkových možností prevence přenosu HIV. Jde o preventivní užívání dvojkombinace léků na léčbu infekce HIV zdravou HIV negativní osobou. Pravidelné a správné užívání těchto léků může snížit riziko nákazy virem HIV až o 90 %.

Informace o PrEP v celoevropském měřítku lze nalézt na stránkách ECDC:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/news-events/pre-exposure-prophylaxis-eueea-prep-service-delivery-and-monitoring-minimum-standards2>

V červenci 2022 vydalo ECDC na základě předchozích konzultací doporučující materiál pro monitoring PrEP v jednotlivých evropských zemích:

[Monitoring HIV pre-exposure prophylaxis programmes in the EU/EEA \(europa.eu\)](https://ecdc.europa.eu/en/files/2022/07/monitoring-hiv-pre-exposure-prophylaxis-programmes-in-the-eu-eea-2022.pdf) (7/2022)

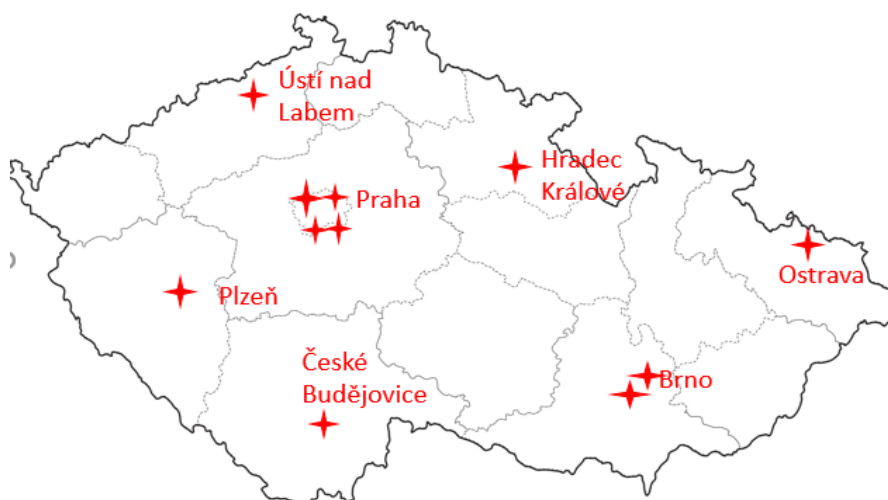
Pravidla pro podání PrEP jsou součástí Doporučeného postupu péče o dospělé osoby infikované HIV a postexpoziční profylaxe infekce HIV (19. 9. 2021). Dostupné z:

<https://infektologie.cz/Legislativa/DP-HIV-2-PrEP-0921p.pdf>.

V České republice poskytují PrEP lékaři HIV center a PrEP piontu ČSAP a v roce 2022 nově také v Dermatovenerologickém centru, Medicentrum s.r.o., Praha 5. Geografickou dostupnost PrEP ukazuje **obrázek 1**.

Obrázek 1

Geografická dostupnost PrEP v roce 2022

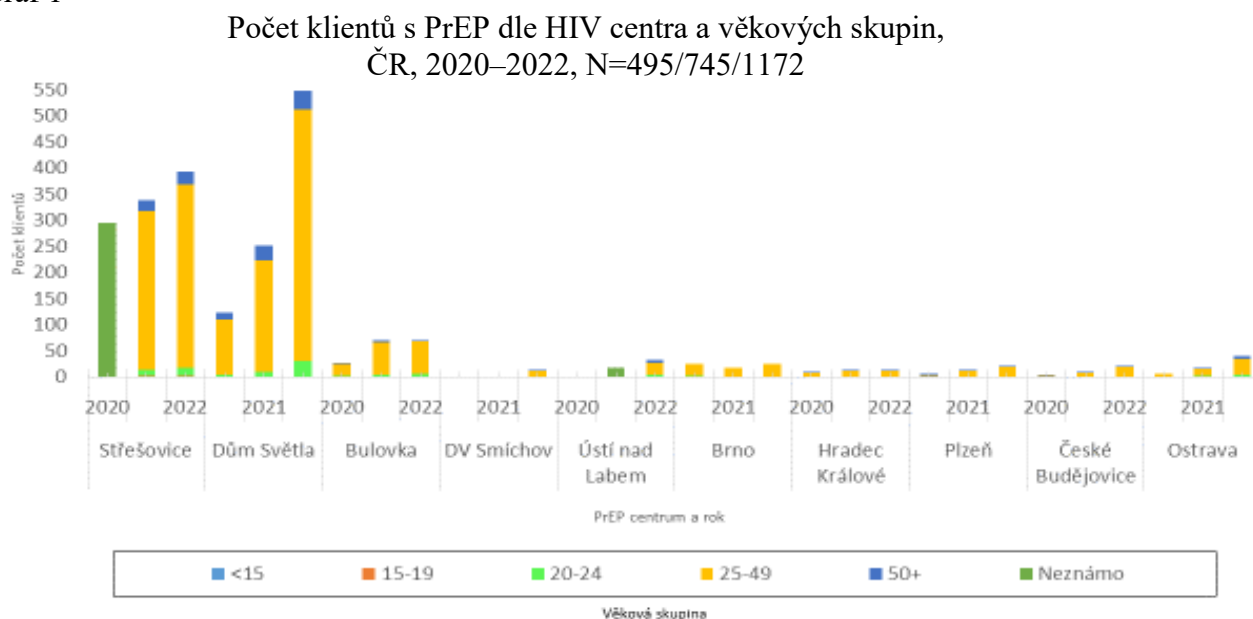
Více informací o tématu pro zájemce lze nalézt:

www.tadyted.com, podrobněji <https://www.chciprep.cz/>

V souladu s mezinárodní metodikou poskytují PrEP centra zpětnou vazbu 1× ročně, data zpracovává pracoviště manažerky Národního programu HIV/AIDS ve Státním zdravotním ústavu. Informace jsou dále poskytovány ECDC v rámci monitoringu plnění Dublinské deklarace a pravidelně publikovány na webu www.prevencehiv.cz.

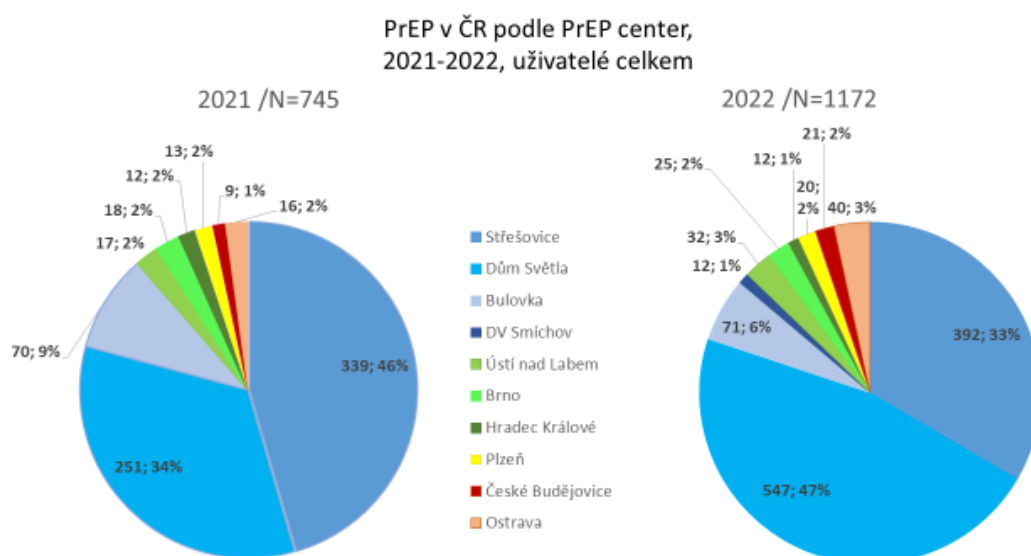
Z [grafu 1](#) je patrné, že PrEP byla i v roce 2022 předepisována klientům především v pražských PrEP centrech v Domě světla a ve Vojenské fakultní nemocnici, Praha Střešovice.

Graf 1

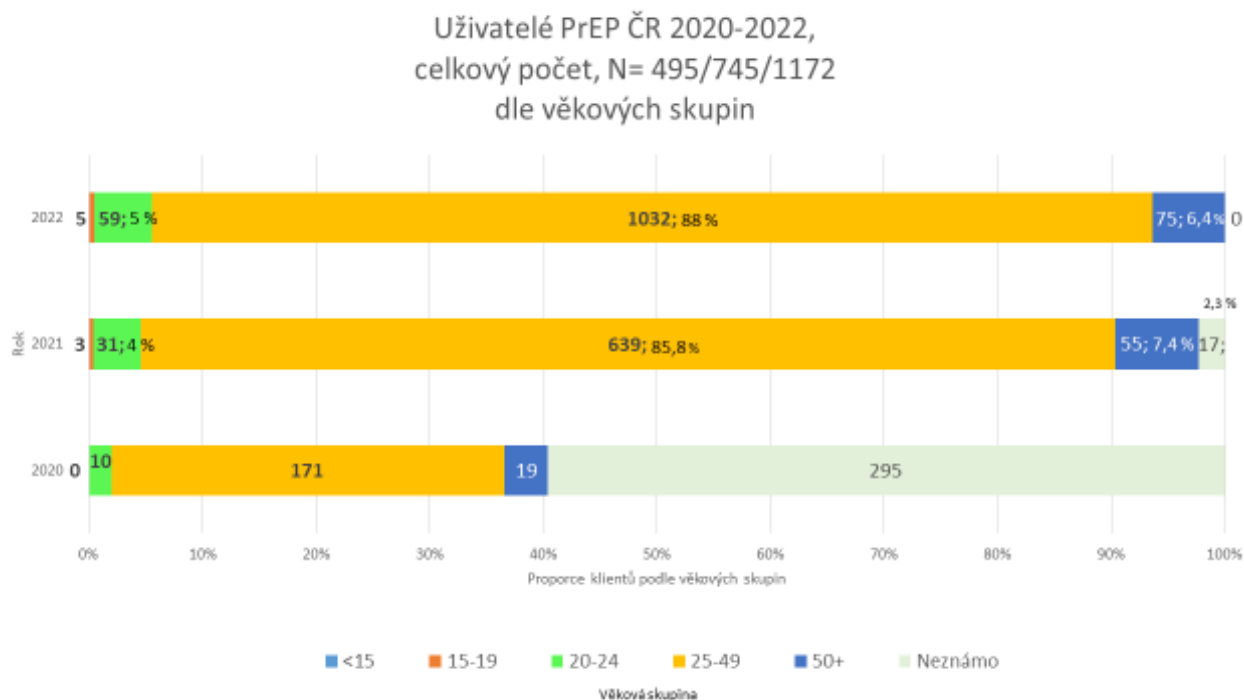
V roce 2022 došlo k navýšení počtu uživatelů PrEP ze 745 osob v roce 2021 na 1172 osob v roce 2022 (nárůst o 57,31 %). Zájem pokrývala především pražská centra, jak je patrné z [grafu 2](#).

Graf 2

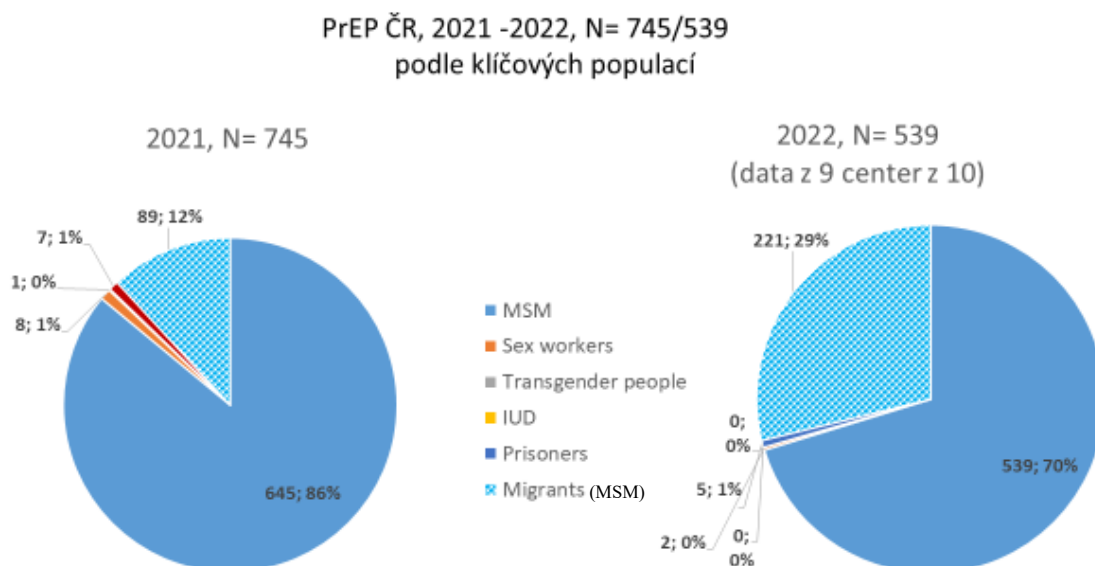
Zájem o PrEP v jednotlivých věkových skupinách ukazuje [graf 3](#).

Graf 3

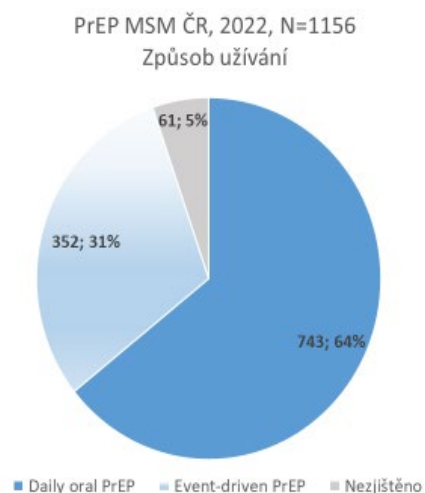
Zajímavý je údaj o zájmu o PrEP u migrantů ([graf 4](#)).

Graf 4

Na [grafu 5](#) můžeme vidět, že 64 % osob používalo PrEP denně, 31 % ji používalo ve smyslu „event.-driven“ (nemá v ČR legislativní oporu), pouze 5 % osob neuvedlo způsob užívání.

Graf 5

Důležitým faktorem možnosti využívání této metody kombinované prevence je cenová dostupnost PrEP.

Poděkování patří všem kolegům z HIV center a dalších PrEP center za jejich obětavou práci v této oblasti, včasné poskytování informací, tak, aby mohly být dále zpracovány a využity k porozumění této problematice a nalezení cesty, jak s pomocí této metody kombinované prevence přispět ke snížení šíření HIV zejména v populaci klíčových skupin.

Webové stránky www.tadyted.com

Anna Kubátová, Jiří Stupka
Státní zdravotní ústav, Praha

Web www.tadyted.com vznikl k 11. 11. 2019 pro potřebu dostupných základních jednoduchých informací o problematice HIV/AIDS a STI a možnosti bezplatného a v případě HIV i anonymního testování. Vzhledem k tomu, že se v České republice zvyšuje počet nově zachycených případů HIV u rezidentů, přináší tento web informace v 10 jazycích, aby byly dostupné a srozumitelné i rezidentům v jazyce, kterým hovoří (**obrázek 1**). V horní části webu je jednoduchá lišta s nápisy: „HIV/AIDS“, „Pohlavně přenosné infekce (STI’s)“, „Testování HIV“, „PEP/PrEP“, „Léčba/HIV centra“, „Kontakty“. V pravé horní části okna je umístěna rolovací lišta s možností výběru jazyka. Ústředním bodem celé stránky je interaktivní mapa, kde lze nalézt nabídku testovacích míst na HIV (a další STI’s) podle jednotlivých krajů. Po rozkliknutí názvu testovacího místa je vlevo umístěn telefonický kontakt a ordinační hodiny, vpravo spektrum nabízených služeb. V dolní části stránky jsou uvedeny kontakty na informační linky a „zvonek“ s názvem „Aktuálně“, který upozorňuje na aktuální témata v prevenci.

Dvakrát ročně obepisuje pracoviště manažerky NP jednotlivé poskytovatele s žádostí o kontrolu a případnou aktualizaci údajů.

Obrázek 1

Web www.tadyted.com

HIV/AIDS POHLAVNĚ PŘENOSNÉ INFEKCE (STI's) TESTOVÁNÍ HIV PEP/PrEP LÉČBA/HIV CENTRA KONTAKTY

Najdi si místo pro testování HIV v interaktivní mapě

HIV infekce může probíhat skrytě řadu let, infikovaný člověk nemusí mít výraznější zdravotní potíže. HIV test odhalí infekci spolehlivě. Pokud je člověk HIV pozitivní, je potřeba znát tuto informaci co nejdříve.

Nefunguje Vám interaktivní mapa? Seznam HIV testovacích míst podle krajů – zde.

Bezplatná národní linka pomoci AIDS
800 144 444
Po – Čt: 9 – 12, 13 – 18
Pá: 9 – 12, 13 – 16
Provozuje Státní zdravotní ústav

Aktuálně:
Kvíz prevence HIV
Kvíz prevence ...

Non-stop linka pomoci AIDS
800 800 980
Provozuje Česká společnost AIDS pomoc, z.s.

AŽ 600 OSOB V ČESKÉ REPUBLICE NEVÍ, ŽE JSOU HIV POZITIVNÍ... JAK JSI NA TOM TY?

Poslechněte si tiskovou zprávu ke Světovému dni boje proti AIDS pomocí přehrávače výše. Tisková varianta ke stažení ZDE.

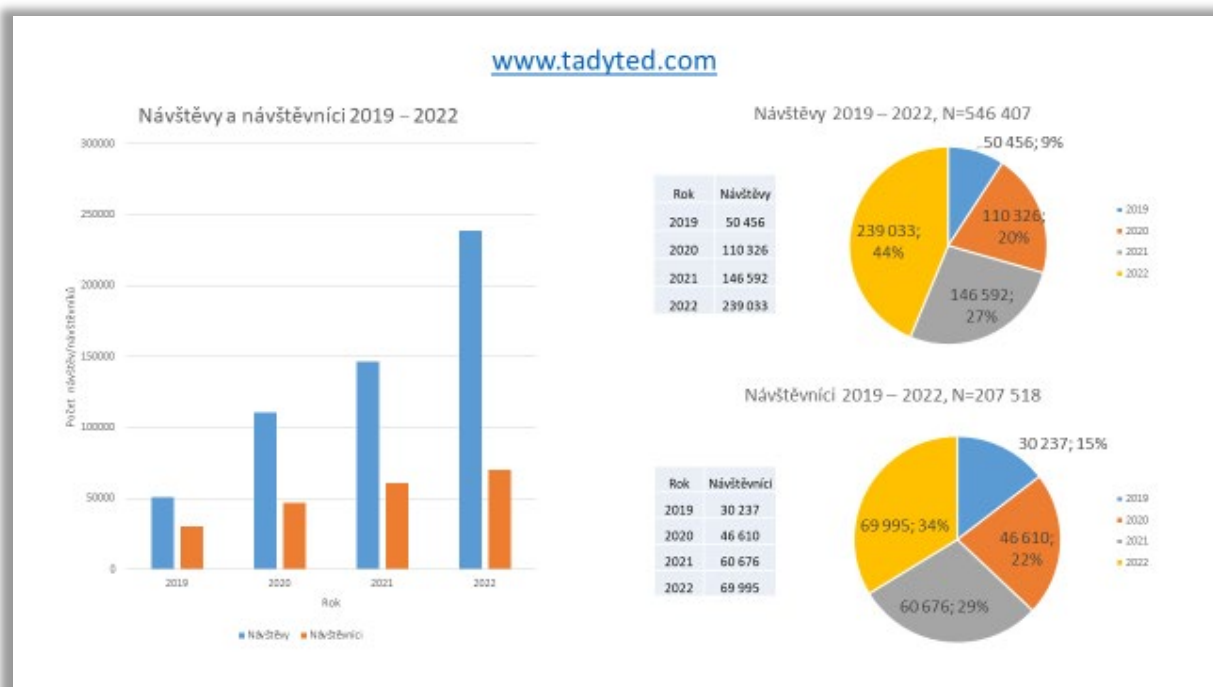
Přístup na web je možný také pomocí QR kódu:

Návštěvnost webu (počet návštěv a návštěvníků) od spuštění webu do konce roku 2022 postupně narůstá (**obrázek 2**), což jednoznačně souvisí s propagací webu v kampani před Evropským týdnem testování na HIV a žloutenky.

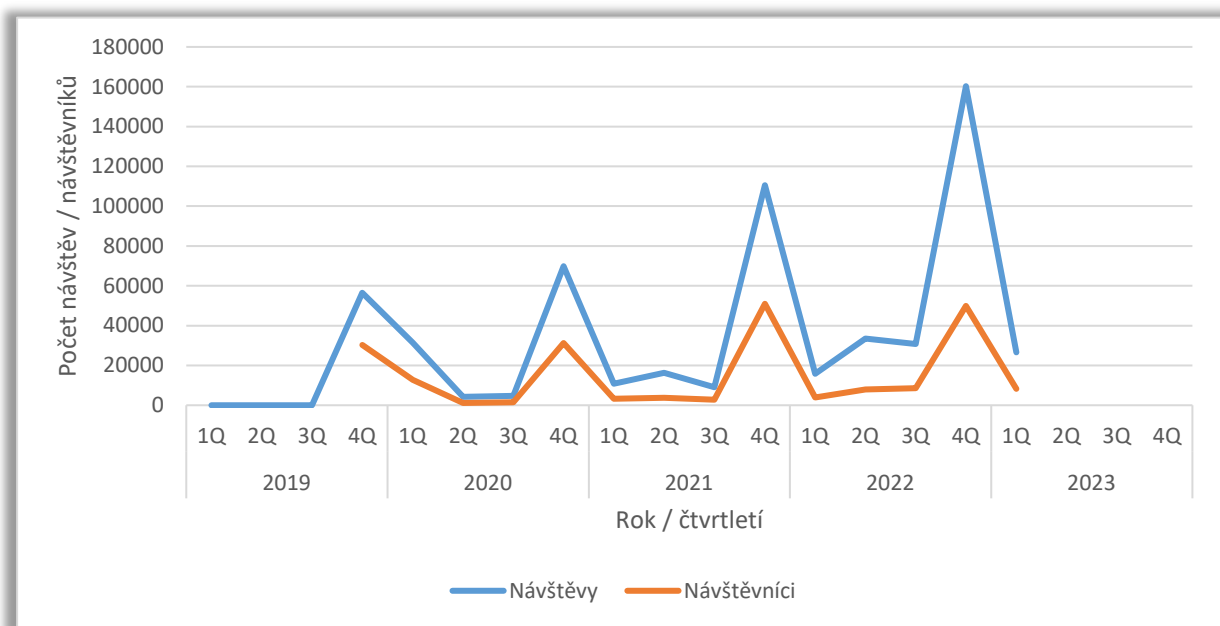
Obrázek 2

Návštěvnost webu www.tadyted.com v období 11. 11. 2019 – 31. 12. 2022

Obrázek 3

Návštěvnost webu www.tadyted.com po čtvrtletích (11. 11. 2019 – 31. 3. 2023)

Autoři webu přejí všem jeho návštěvníkům, aby zde našli dostatek informací, které potřebují, eventuálně dostatečnou telefonickou podporu v případě obav či nejistoty. Věříme, že web pomůže v základní orientaci kde a kdy lze absolvovat v České republice test na HIV (anonymní), případně test na další STI. Věříme, že interaktivní web přispěje ke snížení stigmatizace v této oblasti.

Aplikace metody krátkých intervencí v prevenci šíření HIV/AIDS a ostatních STI studentkami VŠZ v praxi

Hamplová Lidmila, Jexová Soňa,
Vysoká škola zdravotnická, o. p. s.

Vysoká škola zdravotnická o. p. s. (dále jen „VŠZ“) je od roku 2016 dosud řešitelským pracovištěm projektu s názvem ***Aplikace metody krátkých intervencí v prevenci šíření HIV/AIDS a ostatních STI*** opakovaně podporovaného z dotačního řízení Národní program řešení problematiky HIV/AIDS Ministerstva zdravotnictví České republiky. Idea projektu vychází z mezinárodně ověřené a finančně nenáročné metody prevence, která zvyšuje zdravotní gramotnost a ovlivňuje postoje a chování populace ve prospěch udržení a posílení zdraví. Metoda doporučená WHO je aplikovatelná na všechny oblasti životního stylu včetně sexuálního chování. Cílem krátkých intervencí v oblasti prevence šíření HIV/AIDS a ostatních sexuálně přenosných infekcí (dále jen „STI“) je poskytnout kultivovanou a nenásilnou formou za použití názorných edukačních karet vytvořených odborníky Státního zdravotního ústavu cílové populaci osob v reprodukčním věku potřebné informace o prevenci a epidemiologických aspektech infekce HIV/AIDS a ostatních STI a motivovat ji k bezpečnějšímu sexuálnímu chování. Dlouhodobá úspěšnost metody se uvádí minimálně 5 %, v některých případech až 40 % a i přes tato velká pozitiva není tato metoda v praxi aplikována natolik, jak by s ohledem na vysokou incidenci STI v populaci bylo potřeba.

Metoda krátké intervence byla v roce 2016 zařazena do výuky u studentek oboru všeobecné ošetřovatelství denní i kombinované formy studia a studentek oboru porodní asistence v rámci výuky předmětů *zdravý životní styl, komunikace, základy pedagogiky a edukace v ošetřovatelství*. Od zimního semestru akademického roku 2020/2021 se vyučuje dle nové akreditace studia na VŠZ samostatný předmět s názvem *krátké intervence*. Vždy na počátku nového akademického roku jsou teoreticky i praktickým nácvikem proškoleni studenti/studentky 1. ročníku hlavní řešitelkou a metoda krátké intervence je pak studentkami denní formy studia aplikována během výkonu odborných praxí a studentkami kombinované formy studia během výkonu jejich profese ve zdravotnických zařízeních v celé ČR na základě uzavřených rámcových či individuálních smluv o výkonu odborné praxe, tedy za souhlasu managementu zdravotnických zařízení.

V průběhu let 2016–2022 bylo ve více než 200 zdravotnických zařízeních ambulantního a lůžkového typu po celé ČR intervenováno celkem 8 326 pacientů, z toho 3 123 mužů (37,51 %) a 5 203 žen (62,49 %) převážně v reprodukčním věku, kteří projevíli zájem o zvýšení své zdravotní gramotnosti v oblasti prevence infekce HIV/AIDS a dalších STI. Efektivita realizované intervence byla identifikována krátkým dotazníkem, kdy byl zjišťován názor respondentů na ochranu jejich blízkých před STI, dále skutečnost, zda někdy hovořili se svými blízkými na téma prevence sexuálně přenosných chorob, jejich názor na přínos realizované intervence a postoj k ovlivnění soukromí intervencí. Statistická analýza získaných dat byla provedena každoročně po ukončení realizace projektu a zpracována s využitím chí-kvadrát testu nezávislosti na 10 % hladině významnosti, kdy byla testována nulová hypotéza o nezávislosti znaků. V roce 2022 byl projekt realizován v celkem 81 zdravotnických zařízeních lůžkového či ambulantního typu po celé České republice.

V roce 2022 bylo projektem osloveno celkem 2 201 osob, z nichž 36,76 % tvořili muži (809 pacientů) a 63,24 % tvořily ženy (1 392 pacientek). Z hlediska věkového zastoupení tvořili 20,04 % edukovaní pacienti a pacientky ve věkové kategorii 15-25 let (441 osob) a 26,76 % se nacházelo v kategorii 26–35 let (589 edukovaných). Nejvyšší počet intervenovaných osob patřil do věkové kategorie 36–55 let, a to 750 osob (34,08 %). Ve věku nad 56 let bylo intervenováno 421, tedy 19,12 % pacientů (pacientek). Z hlediska výše úrovně vzdělání 11, 09 % (244 osob) dosáhlo pouze základního vzdělání a 34,76 % získalo vysokoškolské vzdělání (765 osob). Nejpočetněji zastoupenou skupinou byli středoškolsky vzdělaní pacienti s maturitou, event. s vyšším odborným vzděláním (54,16 % osob ze souboru), tedy 1192 edukovaných. Sledován byl též faktor velikosti bydliště edukovaných pacientů. Trvalý pobyt v obcích do 2 000 obyvatel uvedlo ve sledovaném roce 2022 celkem 430 (19,54 %) obyvatel, velikost bydliště v rozmezí 2 000 až 30 000 obyvatel udalo 28,53 %, tedy 628 osob, v bydlišti o počtu 30 000 až 100 000 obyvatel žilo 19,08 % (420 pacientů), v rozmezí nad 100 000 do 1 milionu mělo bydliště 12,22 % (269) a ve velkoměstě nad 1 milion obyvatel žilo 20,63 (454) respondentů zapojených v roce 2022 do projektu.

Otázky v dotazníku mapovaly, zda se respondenti domnívají, že se jejich blízcí dostatečně chrání před nákazou HIV a ostatními STI, dále zda někdy hovořili se svým partnerem/partnerkou/ dětmi /známými/příbuznými, jak se chránit před HIV a STI, jestli mají zájem o kopie edukačních karet pro své blízké, zda se dozvěděli z edukačních karet nové informace, a v závěru, zda považují provedenou edukaci za zásah do soukromí. Téměř tři čtvrtiny intervenovaných v roce 2022 si myslí, že se jejich blízcí dostatečně chrání před nákazou HIV a ostatními STI. Skoro dvě třetiny pacientů zapojených do projektu někdy mluvily se svým partnerem/partnerkou/dětmi/známými/příbuznými, jak se chránit před HIV a pohlavními chorobami. Asi polovina respondentů by ukázala obrazové karty svému partnerovi/partnerce/dětem/známým/příbuzným a tito pacienti požádali o možnost převzetí kopií edukačních karet pro své blízké. Dvě třetiny respondentů uvedli, že se dozvěděli z karet nové informace. Pouze pro čtvrtinu respondentů byla intervence zásahem do soukromí. Po provedení testu nezávislosti bylo zjištěno, že existuje určitá závislost věku pacientů a odpovědí na jednotlivé otázky. Ve věkové kategorii 15–25 let je nejvíce respondentů, kteří si myslí, že se jejich blízcí dostatečně nechrání před nákazou HIV a ostatními STI. Ve věkové kategorii 36–55 je naopak nejméně respondentů, kteří si myslí, že se jejich blízcí dostatečně nechrání před těmito infekcemi a také v této věkové kategorii nejvíce respondenti někdy mluvili se svými blízkými, jak se chránit před HIV a STI. Zároveň by tito pacienti nejčastěji svým blízkým ukázali obrazové edukační karty.

V odpovědích na otázky týkající se ochrany před HIV a STI, hovoru s blízkými a převzetí kopií karet nejprve s věkem roste počet odpovědí ano, v kategorii 36–55 dosahuje maxima a pak opět klesá. V odpovědích na otázku získání nových informací edukací počet odpovědí ano s věkem mírně klesá do 36 let a od 36 let nevykazuje velké rozdíly v odpovědích. U poslední otázky (zásah do soukromí) nejprve s věkem roste počet odpovědí ne, v kategorii 36–55 dosahuje maxima a pak opět klesá. Dále byla zkoumána závislost na pohlaví. Na otázku, zda se dozvěděli z karet nové informace, nebyl rozdíl v odpovědích mezi ženami a muži. U ostatních otázek byla zaznamenána určitá závislost. Ženy si častěji myslí, že se jejich blízcí dostatečně chrání před nákazou HIV a STI, více mluví se svými blízkými na toto téma a častěji by ukázaly obrazové karty svým blízkým. Pro ženy je tato forma intervence v méně případech zásahem do soukromí než pro muže. U závislosti na vzdělání se ukázalo, že existuje určitá závislost výše vzdělání a odpovědí na jednotlivé otázky. Respondenti se základním vzděláním si častěji mysleli, že se jejich blízcí dostatečně nechrání před nákazou HIV a ostatními sexuálně přenosnými chorobami, nejméně mluvili se svým partnerem/partnerkou/dětmi/známými/příbuznými, jak se

chránit před HIV a nejméně často by ukázali obrazové karty svým blízkým. Dále uvedli, že se z karet nejvíce dozvěděli nové informace a také nejvíce je pro ně tato forma edukace zásahem do soukromí. U otázek, zda někdy hovořili s blízkými na téma prevence STI a ukázali by jim karty, roste počet odpovědí ano s rostoucím vzděláním. U otázek, zda se dozvěděli nové informace z karet a zda považují edukaci za zásah do soukromí s rostoucím vzděláním počet odpovědí „ano“ klesá. V kategorii „převážně žiji v obci“ nebyla prokázána závislost u odpovědí na otázky, zda se dozvěděli z karet nové informace a zda je pro ně tato forma zásahem do soukromí. V místech, kde žije počet obyvatel do 100 000, si respondenti spíše mysleli, že se jejich blízcí dostatečně nechrání před nákazou HIV a ostatními sexuálně přenosnými chorobami. V místech, kde žije počet obyvatel do 2 000, nejméně respondentů mluvilo se svým partnerem/ partnerkou/ dětmi/známými/příbuznými, jak se chránit před HIV. V místech, kde žije více než milion obyvatel, by nejvíce respondentů ukázalo obrazové karty svému partnerovi/partnerce dětem/známým/příbuzným.

Realizace projektu je plně v souladu s vyhláškou 55/2011 Sb., kde je uvedeno, že zdravotničtí pracovníci motivují a edukují jednotlivce, rodiny a skupiny osob k přijetí zdravého životního stylu a k péči o sebe. V novele této vyhlášky, ve vyhlášce 158/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, ve znění pozdějších je uvedeno, že všeobecná sestra v rozsahu své odborné způsobilosti může provádět výchovu a poradenství v oblastech podpory zdraví a zdravého způsobu života, včetně prevence vzniku, šíření a omezení výskytu onemocnění, připravovat programy ochrany a podpory zdraví a účastnit se v rozsahu své odborné způsobilosti jejich realizace. Metodika projektu byla v průběhu 7 let jeho realizace opakovaně prezentována na mnoha celostátních konferencích, na seminářích a workshopech pořádaných subjekty v gesci ministerstev zdravotnictví, školství, mládeže a tělovýchovy, práce a sociálních věcí a také samosprávnými orgány, čímž byl osloven a s metodou krátké intervence seznámen vysoký počet odborníků nejen z řad zdravotnických, ale i pedagogických a sociálních pracovníků. V každém ze 7 uvedených roků byla realizace projektu hodnocena odbornou komisí MZ ČR výborným hodnocením. V roce 2022 byl projekt úspěšně prezentován na 8. Mezinárodním sympoziu ke Světovému dni AIDS v Plzni.